

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МАТЕРІАЛИ
ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ
ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМ РІЗНИХ РІВНІВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ”**

**МИКОЛАЇВ
15-17 ЛИСТОПАДА 2023 Р.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

**УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ГАРАНТУВАННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНИХ
РІВНІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 15-17 листопада 2023 р.

Миколаїв
2023

Редакційна колегія:

Голова оргкомітету

ШЕБАНІНА О.В. – д-р екон. наук, професор, декан факультету менеджменту
Миколаївського національного аграрного університету.

Члени оргкомітету

ПОТРИВАЄВА Н.В. – д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідного відділу;
ПОЛТОРАК А.С. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та
маркетингу;

ЧЕРВЕН І.І. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної справи
та організації бізнесу;

КЛЮЧНИК А.В. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування і міжнародної економіки;

ХРИСТЕНКО О.А. – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємств;

ТИЩЕНКО С.І. – канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій;

ІВАНЕНКО Т.Я. – канд. екон. наук, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу та
організації бізнесу;

СТАМАТ В.М. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу;

СУХОРУКОВА А.Л. – канд. наук з держ. управління, доцент кафедри менеджменту та
маркетингу;

БУРКОВСЬКА А.І. – доктор філософії (економіка), старший викладач кафедри
менеджменту і маркетингу.

Управління механізмом гарантування фінансово-економічної безпеки соціально-
економічних систем різних рівнів функціонування : матеріали II Всеукраїнської
науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 15-17 листопада 2023 р. Миколаїв :
МНАУ, 2023. 151 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на II Всеукраїнській науково-практичній
конференції «Управління механізмом гарантування фінансово-економічної безпеки
соціально-економічних систем різних рівнів функціонування», на якій обговорювались
питання фінансово-економічної безпеки держави в умовах європейської та
євроатлантичної інтеграції; управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів
господарювання в умовах глобальної нестабільності; закордонної практики управління
системою фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів
функціонування; цифровізації процесів управління фінансово-економічною безпекою
соціально-економічних систем різних рівнів функціонування.

*Відповідальність за достовірність наведених у статтях даних та тверджень
несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.*

ЗМІСТ

Авраменко Т. О. Формування нормативно-правової бази з обліку та аудиту доходів, витрат та фінансових результатів суб'єкта господарювання в умовах глобальних змін	7
Bashynska Yu. Management of financial and economic security of tourism sphere in conditions of global instability	10
Балицька Д. О. Цифрова трансформація в сфері вищої освіти	13
Борецька В. Є., Хорошун Ю. В. Політика «DUE DILIGENCE» як елемент формування ефективної системи фінансово-економічної безпеки банку	16
Будько О. В., Лісний В. В. Внутрішній аудит у системі фінансово-економічної безпеки підприємства	19
Бурковська А. І., Пекера А. В. Стан та перспективи забезпечення продовольчої безпеки України в умовах євроінтеграції	21
Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Левицька О. А. Дуалізм ризиків та загроз міграційних втрат молоді: новітні виклики національної безпеці України	24
Волошин Р. М. Досвід країн ЄС у формуванні тарифної політики у сфері управління побутовими відходами	27
Воробйова С. С. Особливості управління людськими ресурсами підприємств в умовах системних ризиків	29
Воробйова С. С. Стратегії та інструменти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах глобальної нестабільності	31
Галькевич М. В. Підходи до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємств	34
Гаман А. С. Фінансове та ресурсне забезпечення підприємств у сучасних умовах глобальної нестабільності	36
Голеніщева Є. Ю. Використання веб-сайту як засобу конкурентоспроможності підприємства індустрії гостинності	38
Гончаренко М. Л. Особливості процесу розподілу прибутку підприємства	40
Гришич І. О. Стабілізація національної економіки України у поствоєнний період	42
Дармосюк В. М., Ігнатенко М. Є. Роль математики в цифровізації процесів управління фінансово-економічною безпекою соціально-економічних систем	44
Делігіоз Н. Розробка системи стимулювання персоналу	46
Жукова Л. М., Лобач І. С. Забезпечення боргової безпеки України в умовах воєнного стану	49
Зубілевич С. Я. Інформація про ризики в звітах про управління кондитерських підприємств України в умовах війни	52

Канцедал Н. А., Лега О. В. Ризик блокування податкових накладних як загроза податковій безпеці підприємства	55
Карламов Д. О. Аналіз ризиків кібератак на сучасному підприємстві	57
Кирило Ю. І. Роль кавових фестивалів у просуванні кавових брендів	60
Клапків Ю. М., Луняка Є. Є. Місселінг в контексті добровільного медичного страхування	62
Колодійчук І. А. Фінансово-економічне забезпечення системи управління побутовими відходами в Україні	64
Кравець А. О. Вплив штучного інтелекту на менеджмент ресурсів	66
Краснокутська Л. О. Зміни в фінансовій безпеці України в умовах повномасштабного вторгнення	68
Кучеренко Д. О., Полторак А. С. Цифрові технології та їх вплив на фінансовий менеджмент	71
Лесік М. А. Особливості діджиталізації в фінансовому секторі	74
Магар А. Є., Сухорукова А. Л. Стратегії управління персоналом підприємств в глобальних умовах нестабільності	77
Магар Д. Є., Сухорукова А. Л. Роль корпоративного управління у забезпеченні фінансової стійкості компаній в умовах глобальної нестабільності	80
Матвієнко О. Д., Бітюк І. М. Питання розширення категорійного апарату менеджменту та зрушень в гарантуванні безпеки в умовах інформаційної економіки України	82
Матюха Л. О. Впровадження електронної системи охорони здоров'я в Україні ..	85
Мельник О. М. Управління процесами зайнятості населення в Україні в умовах євроінтеграції	87
Мочebroда О. А. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення	90
Нездойминога О. Є. Внутрішній контроль як інструмент безпеки підприємства..	92
Новак О. Ю. Економічна безпека держави в умовах військового стану та глобальної нестабільності	95
Онопрійчук Д. О. Аналіз ефективності використання основних засобів	98
Опалько В. В., Найда В. В. Конкурентоспроможність підприємства та підходи до її покращення	101
Панков М. О., Фінагіна О. В. Інформаційні ресурси управлінського аналізу безпеки соціально-економічних систем різних рівнів функціонування в умовах війни	103
Пархоменко О. Ю., Звіришин В. М. Використання штучного інтелекту в управлінні фінансовою безпекою	105
Просолов О. О. Стратегія управління процесами зайнятості в Україні в умовах євроінтеграції	107

Руденко О.Р., Лівандовська О.А. Фінансова глобалізація соціально-економічної безпеки України	109
Саркова А. М. Використання штучного інтелекту та аналітичних інструментів у підвищенні фінансової стабільності економіки	112
Саркова А. М. Управління міграційними процесами в умовах глобалізації світової економіки	115
Сенчіна Є.А., Сухорукова А. Л. Міжнародний досвід управління системою фінансово-економічної безпеки держави	117
Сидорук Д. В., Рибачук І. В. Управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності	119
Стаднік О. О. Інституційні засади фіскальної політики в умовах євроінтеграції ..	122
Таранець Є. О. Перспективи використання ризик-менеджменту людських ресурсів підприємств в умовах євроінтеграції	125
Таранчук С. О. Системні підходи в державному управлінні економічною безпекою України	128
Тищенко С. І., Абдуллаєва А. Р. Популярні цифрові інструменти управління фінансовою безпекою	131
Флакей М. Г. Цифрові технології у фінансовому менеджменті	133
Хилько І. І., Поліщук А. І. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства	136
Цап П. В., Довгаль І. В. Вплив корупції на рівень економічної безпеки держави	139
Шиян Б. В., Сухорукова А. Л. Роль блокчейну у підвищенні фінансової стійкості суб'єктів господарювання	141
Шуба М. В., Рулевська Ю. О. Потенційні можливості використання криптовалют для захисту фінансової безпеки	143
Юзефович К. О., Сухорукова А. Л. Фінансова безпека в умовах цифровізації ...	146
Яблунівська Г. С. Досвід США в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємств	148

Авраменко Т.О.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут», м. Харків
Науковий керівник – Колесніченко А.С.

ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

Доходи і витрати виступають важливою складовою фінансової і господарської діяльності підприємства, а також базою для формування загального фінансового результату роботи підприємства [1]. Особливо гостро ці проблеми постають в період нових викликів для сучасних економічних систем.

Основні теоретичні та практичні аспекти щодо формування фінансових результатів діяльності відображенні в працях багатьох відомих вчених та економістів, таких як: А. Бурковська, В. Ганін [2], О. Гаращенко, Ж. Кононенко [1], С. Ф. Голова, Т. В. Йолтухівська та ін. Однак, дослідження нормативно-правової бази з обліку та аудиту доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства залишається одним із найважливіших завдань в умовах глобальних змін.

В сучасних умовах господарювання дієвість системи бухгалтерського обліку витрат, доходів та фінансових результатів підприємства в значній мірі залежить від систематизованої нормативно-правової бази. Сутність фінансових результатів неможливо повно оцінити та дослідити без аналізу нормативно-правового забезпечення цього поняття, а також його складових.

Формування нормативно-правової бази постійно змінюється, що обумовлено економічними, структурними, інституціональними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками глобального характеру.

Діючи в Україні законодавчі акти спрямовані, у першу чергу, на забезпечення бухгалтерського обліку, на регулювання правових та економічних відносин між підприємством і державою, іншими контрагентами.

До основних видів нормативно-правового забезпечення обліку і аудиту доходів, витрат і фінансових результатів підприємств слід відносити: Податковий кодекс України; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; постанови і рішення Кабінету Міністрів України; накази, постанови, розпорядження, листи, роз'яснення міністерств та відомств; вказівки, інструкції, положення; плани рахунків бухгалтерського обліку; наказ про облікову політику підприємства; тощо.

Правові засади регулювання, організації і ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.

Дія цього закону поширюється на всіх юридичних осіб, зареєстрованих відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Закон регламентує методологічні засади збору, реєстрації та узагальнення інформації щодо господарських операцій.

Відповідно до Закону національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку ґрунтуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. Практично кожному П(С)БО відповідає окремий МСБО та МСФЗ. Так, П(С)БО 15 «Дохід» відповідає МСБО 18 «Дохід». Однак, П(С)БО 16 «Витрати» не має аналогу серед МСБО та безпосередньо відтворює особливі вимоги національної практики регулювання. Серед переліку МСБО можна знайти такі з них, які присвячені окремим напрямкам обліку витрат: МСБО 19 «Виплати працівникам», МСБО 23 «Витрати на позики».

Згідно з положеннями НП(С)БО 1 [3], можна визначити його роль у формуванні фінансових результатів підприємства (рис. 1).

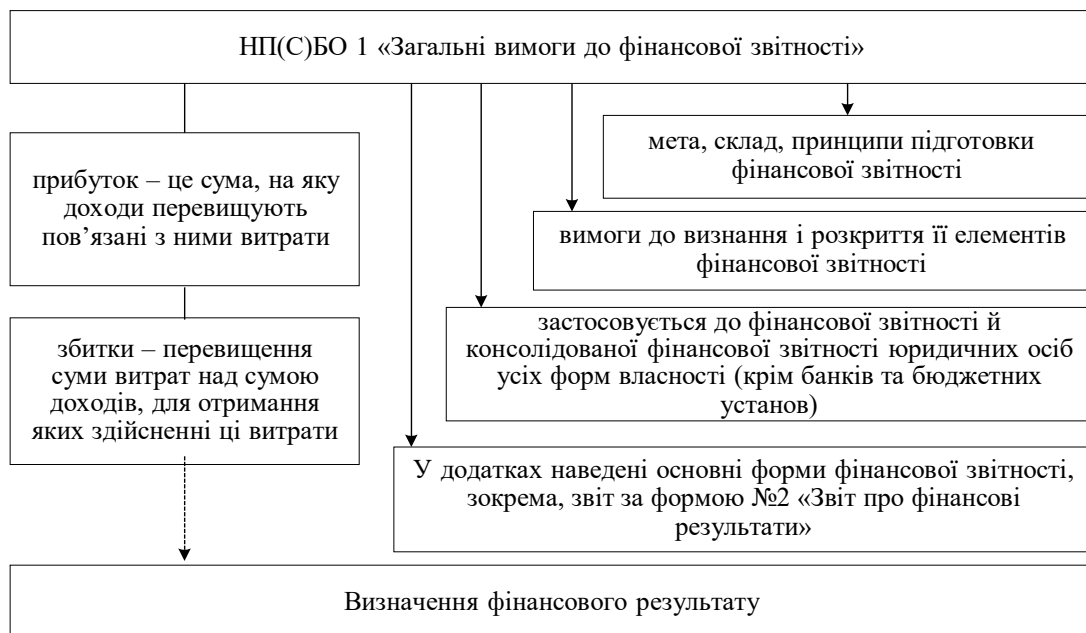

Рисунок 1. Формування фінансових результатів підприємства на основі НП(С)БО 1

Джерело: сформовано на основі НП(С)БО 1 [3]

Таким чином, глобальні економічні зміни вимагають укріплення фінансово-економічної важелі обліку і аудиту витрат, доходів та фінансових результатів підприємства, до яких належить і нормативно-правова база.

Список використаних джерел

1. Кононенко Ж. А., Грибовська Ю. М., Ходаківська Л. О. Фактори зміни величини фінансових результатів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 27–32. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.1.27
2. Ганін В. І, Логвіненко К. В. Теоретичні аспекти обліку фінансових результатів діяльності підприємства. *Облік і фінанси*. 2018. № 3. С. 13-18.
3. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

Bashynska Yuliya,
*PhD in economics, researcher of the State Institution
"Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishnyi"
of National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine*

MANAGEMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF TOURISM SPHERE IN CONDITIONS OF GLOBAL INSTABILITY

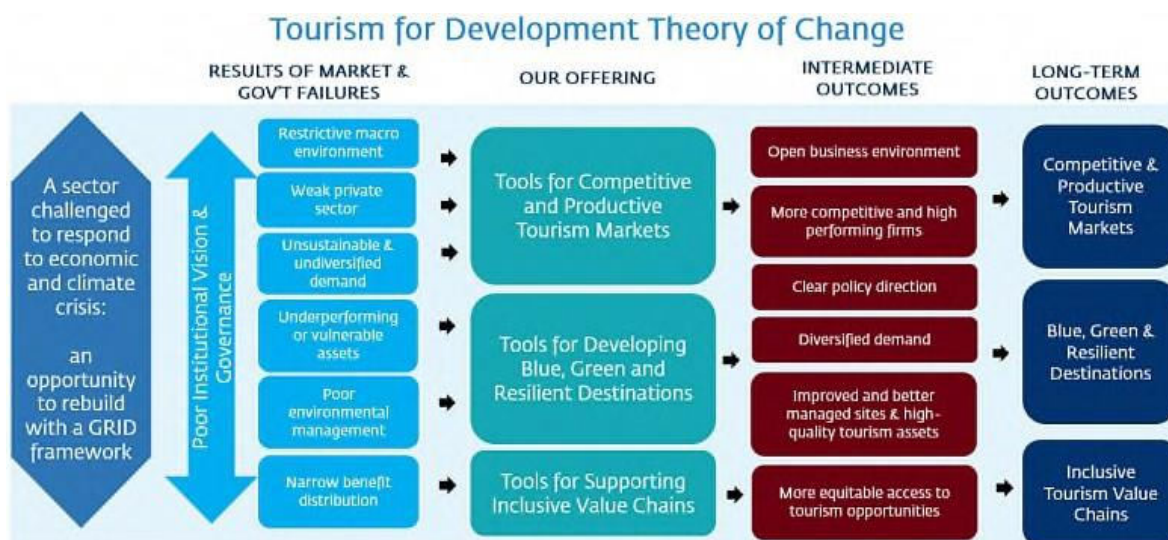
Tourism possesses an important role in international economic relations. The need and demand for tourism is stimulated by urbanization, scientific and technological progress, growing of living standards. Tourism reflects the modern tendency of living: people prefer dynamic recreation, restoration of working capacity combining with recreational, educational, sport, cultural activities. In many countries of the world tourism has become a major income issue of the state budget and belongs to one of the most perspective branches of national economy. World pandemic, conflicts and wars have a great negative impact on tourism, but it has to be mentioned that after stabilization of the situation tourism restores quite quickly, because people need a relief.

Tourism business has a commercial character and its main aim is obtaining profits. In the tourism sphere, the same as in any other sector of economy, profit is the main source of development, production expanding and dividend payments. A profit is one of the main final indicators of tourism business activities and is one of the most important signals for potential investors. In order to optimize their profits, tourism companies are searching for optimal interrelation between spending and a price of a tourism product. That's why management of financial and economic security of tourism sphere in conditions of global instability is very important.

The dominant feature of the financial and economic aspects of tourism development at the beginning of the 21st century in the world is that income from tourism grows faster and more stable than amount of tourists. This indicates the growing of economic efficiency of international tourism [1, p.154].

Due to Theory of Change in tourism [2], understanding why and how change happens will help development programs to make the most of the development potential of this sector. It is critically important that there is full understanding of the challenges, assumptions, solutions and indicators for tourism. The evidence behind tourism as a positive development change agent also needs to be regularly challenged and examined. To be successful, projects need to take the entire tourism landscape into consideration and leverage insights from past projects. Theory of Change (ToC) [2] provides a framework for the planning, execution and evaluation of tourism projects and programs that connects to project goals and development objectives and helps maximize tourism's potential. This report explains Finance, Competitiveness and Innovation (FCI) Global Practice's Tourism ToC as part of a suite of tools to help improve tourism

project design. It includes a step-by-step guide to using Theory of Change for tourism project and program design (pic 1).

Picture 1. Tourism for development Theory of Change
Source: [3]

Management of financial and economic security of tourism sphere in the conditions of full-scale war in Ukraine relies on the stability of macro-economic situation and banking sphere in Ukraine to a great extent.

At the NBU's initiative, all systemically important banks have combined their efforts to set up POWER BANKING, a joint banking network of bank branches that spans all of Ukraine and that will operate and render banking services to clients even during blackouts. The branches making up the joint network have alternative energy sources, backup communication channels, enhanced cash collection capabilities, and additional staff. In blackout conditions, a certain list of urgent banking services will be available to all customers at POWER BANKING branches. The services will include: cash withdrawals (at ATMs or cash desks), payments, money transfers (through cash desks or self-service terminals), currency exchange (provided the branch has FX cash in its vault), consultations with managers on financial issues.

In conclusion, management of financial and economic security of tourism sphere in Ukraine nowadays is in much better conditions than last year and than it was predicted for 2023. This achievement is possible due to stabilization of macro-economic situation in Ukraine, digitalization, financial and technical support from foreign partners.

References

1. Мальська М.П., Рутинський М.Й., Паньків Н.М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність : монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 266 с.

2. Tourism Theory of Change: Tourism for development. Knowledge series. The World Bank Group, 2018. 41 pages.
3. Tourism and Competitiveness Strategic Pillars by World Bank Group, March 31, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/brief/tourism-and-competitiveness#2>
4. National Bank of Ukraine. Power Banking initiative. 26.12.2022. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/za-initsiativi-natsionalnogo-banku-stvorena-spilna-bankivska-mereja-power-banking-yaka-pratsyuvatime-navit-v-umovah-blekautu>.

Балицька Д. О.
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник – Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні однією з основних глобальних тенденцій є перехід до цифровізації у всіх сферах людської діяльності. Невіддільною частиною цього процесу є цифрова трансформація освіти, яка є ключовою складовою суспільного розвитку та розвитку особистості. Основною умовою впровадження реформ у систему освіти є створення сучасного освітнього середовища, яке враховує інноваційний розвиток суспільства та потреби кожної окремої особистості [1, 2]. Важливо відзначити, що цей процес є складним і неоднозначним. Існує кілька різних підходів до трактування терміну «цифровізація». Однак між цими визначеннями існує спільна ідея, яка полягає в тому, що цифровізація містить процес електронної автоматизації, тобто впровадження високотехнологічних пристроїв, які використовують цифровий формат для обробки та передачі інформації.

Головною метою цифрової трансформації є впровадження цифрових змін в існуючих сферах економіки та створення нових можливостей, а також поліпшення роботи в різних сферах життя завдяки використанню сучасних технологій. Даний процес може відбутися тоді, коли різні ідеї, заходи, ініціативи та програми, пов'язані з цифровою трансформацією, будуть інтегровані в національні, регіональні та галузеві стратегії та програми. Цифрова трансформація полегшує освітній процес, роблячи його більш гнучким, що безпосередньо впливає на підготовку конкурентоздатних фахівців [3].

Нині, заклади вищої освіти кардинально змінюються під впливом цифрової трансформації. В Україні освітня система надає перевагу прозорості у діяльності закладів вищої освіти, необмеженому доступу до навчальних ресурсів, а також прагне підвищувати рівень знань і адаптувати професійні вимоги до сучасних реалій, тому заклади вищої освіти активно використовують нові технології для забезпечення якісної професійної підготовки сучасних здобувачів вищої освіти [4]. Розглянемо аргументи на користь цифровізації в освіті, які представлені на рис. 1.

Джерело: побудовано автором на основі [5, 6]

При аналізі дані аргументи стають менш однозначними, тому важливо розуміти також потенційні негативні наслідки, які спричиняє цифрова трансформації вищої освіти, з-поміж яких доречно виділити:

1. Занадто великий фокус на ідеях цифрової трансформації може призвести до погіршення активності деяких викладачів, які мають цінний педагогічний досвід, але не володіють необхідними цифровими навичками для ефективною реалізації цих ідей [7, 8]. Зарубіжні дослідники називають дану особливість цифровим розривом.

2. З'являється питання збереження мотивації здобувачів вищої освіти до навчання, забезпечення привабливого онлайн-середовища для них. У традиційних методах навчання викладачі здійснюють постановку цілей та оцінку студентської активності, оскільки суб'єктивна взаємодія дозволяє їм адаптувати процес навчання до індивідуальних особливостей студентів. Але при активному використанні дистанційних технологій і переході до віртуального навчання виникає необхідність в самомотивації та самооцінюванні з боку студентів.

3. Дефіцит повноцінної комунікації негативно впливає на розвиток комунікативних навичок, як наслідок – молодше покоління, яке має обмежений досвід спілкування з іншими, буде відчувати складність у вираженні своїх думок і захисті своїх поглядів.

Таким чином, цифровізація вищої освіти є необхідним та неминучим процесом у світі, де цифрові технології відіграють все більш важливу роль. Вона відкриває нові можливості для спрощення доступу до знань, підвищення якості навчання та підготовки конкурентоздатних фахівців. Проте цей процес також супроводжується викликами та негативними наслідками, які вимагають уважного врахування та своєчасного регулювання.

Список використаних джерел

1. Гуралюк А. Г. Цифровізація як умова розвитку системи освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2021. №13. С. 3-8. DOI: 10.5281/zenodo.5069157.

2. Захарова Е. В., Пархомович А. В., Джежела В. А. Цифровізація вищої освіти в Україні. *Екологічно орієнтована вища освіта. методологія та практика – 2022* : Всеукраїнська конференція з проблем вищої освіти з міжнародною участю (м. Харків, 28 жовтня 2022 р.). Харків : Видавництво ХНАДУ. 2022. С. 39-41.
3. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України : трансформаційні процеси і перспективи розвитку* : матеріали методологічного семінару НАПН України (м. Київ, 4 квітня 2019 р.) / за ред. В. Кременя, О. Ляшенка; укл. А. Яцишин, О. М. Соколюк. Київ, 2019. С. 188-197.
4. Сипченко О. Цифровізація вищої освіти як важлива вимога часу. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 26-27 травня 2021 р.) / за наук. ред. д. пед. наук С. З. Романюк. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 276-281.
5. Котуха О. С., Коцан-Олинець Ю. Я. Цифровізація сучасної вищої освіти: виклики та завдання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №11. С. 444-447. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/107>.
6. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг чинників впливу на рівень фінансової безпеки України в умовах діджиталізації. *Modern economics*. 2019. № 18. С. 130–137. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-20).
7. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. *11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies, DESSERT2020*. 2020. 14-18 May, 2020, Kyiv, Ukraine. DOI: 10.1109/DESSERT50317.2020.9125026
8. Poltorak Anastasiia, Potryvaieva Natalia, Kuzoma Vitalii, Volosiuk Yurii, Bobrovska Nadia. Development of doctrinal model for state's financial security management and forecasting its level. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. №5/13 (113). Pp.26-33. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.243056>.

Борецька В.Є.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування*

Хорошун Ю. В.,

*ст. викладач каф. менеджменту та бізнес-адміністрування,
доктор філософії за спеціальністю 051 «Економіка»,
Черкаський державний технологічний університет,
м. Черкаси*

ПОЛІТИКА «DUE DILIGENCE» ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Актуальність формування дієвої системи фінансово-економічної безпеки комерційного банку і банківської системи взагалі як однієї з важливих складових національної безпеки на сучасному етапі обумовлена, у першу чергу, мінливістю фінансових умов функціонування банку, нестабільністю на валютному ринку, малою часткою банківського довгострокового кредитування, високими відсотками кредитування населення, недостатністю фінансування реального сектора економіки, низькою якістю кредитного портфеля, зростанням ризиків та диспропорцій у банківській діяльності. Все це створює загрози та обмеження для ведення банківської діяльності, формує зони небезпеки та ризиків.

Наявність обмежень, ризиків, загроз є критичними чинниками у веденні банківської діяльності як на сучасному етапі, так і в перспективі. Таким чином, потреба у безпеці банківської сфери є основною складовою на різних рівнях управління соціально економічними системами.

Рівень фінансово-економічної безпеки комерційного банку визначається тим, наскільки внутрішні суб'єкти та об'єкти фінансово-економічної безпеки оперативно знижують різні загрози, зменшують банківські ризики, мінімізують та мають змогу усунути збитки від негативних впливів [1]. Таким чином, важливим завданням для професіоналів з управління фінансово-економічною безпекою є пошук дієвих інструментів не лише мінімізації та компенсації, але і своєчасної ідентифікації та попередження потенційних небезпек. Одним із таких інструментів нині є юридичний аудит або *due diligence*. На науково-методичному рівні: *due diligence* – це комплексне поняття, яке об'єднує в собі аналітичні та контрольні заходи, спрямовані на встановлення достовірності наданої інформації та визначення привабливості запланованої угоди з метою зниження підприємницьких ризиків [2].

Відповідно до визначення, дью-ділідженс (англ. *due diligence*) – це процес збору та аналізу інформації про бізнес-об'єкт (далі – об'єкт) перед укладанням контракту, здійсненням угоди. Належна внутрішня перевірка наявних та нових

клієнтів дозволить банкам мінімізувати загрозу репутаційних, операційних, юридичних ризиків та, як наслідок, фінансових втрат. Політика «*due diligence*» має на меті, передусім, зменшення ризиків залучення банківської установи до протиправної діяльності (зокрема, легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення), а також забезпечення прозорості, безпеки діяльності банку та його ділової репутації. Стабільна політика щодо правил і процедур належної перевірки клієнтів є вкрай важливою для збереження благонадійності банківської системи, ефективного управління банками власними ризиками та формуванню ефективної системи фінансово-економічної безпеки банку [3].

На прикладному рівні під поняттям *due diligence* фахівці-практики розуміють збір та аналіз юридичної, фінансової, податкової, технічної та іншої інформації із метою оцінки різноманітних ризиків. Інструменти *due diligence* мають характеристики цільового управлінського аналізу та формують платформу подальшого залучення відповідної інформації до стратегічних заходів з позиції отриманих висновків, рекомендацій щодо прийняття безпекових рішень.

Впровадження нормативного регулювання щодо процедур банківського *due diligence* спрямоване, передусім, на належну ідентифікацію клієнта і визначає такі підстави для її проведення:

- встановлення відносин. Це мінімальний стандарт, що має на меті вберегти банк від ненадійних клієнтів.

- виникнення підозри. У такому випадку банк опирається на власну систему ризиків, що повністю відповідає вимогам міжнародних стандартів.

- проведення фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу. В цьому випадку законодавство визначає поріг в еквіваленті 150 тис. грн та містить перелік ознак для таких операцій.

- проведення переказу без відкриття рахунка на суму, що дорівнює чи перевищує еквівалент 15 тис. грн.

- проведення разової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами на суму, що дорівнює чи перевищує еквівалент 150 тис. грн. [4]

Таким чином, використання прийомів *due diligence* дозволяє попередити та запобігти досить значимих для економічної безпеки фінансових установ загроз. Зокрема: аналіз структури істотної дебіторської заборгованості, аналіз структури кредиторської заборгованості, перевірка легітимності укладання угод – надають інформацію для вчинення дій щодо покращення фінансового стану установи та підвищення рівня її майнової та економічної безпеки; виявлення та аналіз забезпечувальних договорів, перевірка легітимності укладання угод, оцінка ймовірності звернення стягнення на заставу, виконання зобов'язань за третіх осіб – дозволяє зменшити фінансові ризики установ, що надають послуги кредитування [3].

Ефективна реалізація механізму due diligence дозволить банківській системі мінімізувати потенційні ризики та забезпечити підвищений рівень фінансово-економічної безпеки, сприятиме стабільності національного фінансового та нефінансового ринку, підвищенню рівня національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Васильчак С. В., Моцьо Р. Ю. Фінансова безпека банків та методи її забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.12. С. 287–293
2. Томашевська І. Л. Due diligence: поняття та призначення. *Вісник ЖДТУ*. №2 (52). С.198-191. Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/1398/1/37.pdf>.
3. Зачосова Н.В. З 39 Формування системи економічної безпеки фінансових установ : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. Черкаси, 2016. 375 с
4. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/bankivskiy-due-diligence-v-aspekti-protidiyi-legalizaciyi-dohodiv.html>

Будько О. В.,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів та обліку
Лісний В. В.,
здобувач другого (магістерського) рівня
факультет економіки та соціальних комунікацій,
Дніпровський державний технічний університет

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі підприємств, потребують наявності дієвої системи фінансово-економічної безпеки.

Фінансово-економічна безпека визначається як стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства. За цих умов важливим є використання дієвих інструментів, які забезпечують фінансово-економічну безпеку підприємств в умовах невизначеності, у яких вони функціонують. Систему фінансово-економічної безпеки слід розглядати як інструмент управління бізнесом, який дозволяє своєчасно діагностувати проблеми фінансово-господарського стану підприємства, ранжувати бізнес-процеси, які потребують захисту та забезпечувати безперервний процес побудови системи безпеки компанії з урахуванням адаптаційних можливостей і особливостей середовища, у якому вона здійснює свою діяльність.

Суттєве значення у забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства займає внутрішній аудит. За визначенням міжнародного Інституту внутрішніх аудиторів внутрішній аудит – це діяльність з надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, направлених на удосконалення діяльності підприємства [1].

У процесі внутрішнього аудиту вирішуються такі завдання:

- перевірка правильності складання звітів, їх достовірності;
- оцінка правильності ведення бухгалтерського обліку;
- оцінка ефективності використання ресурсів;
- перевірка достовірності обліку доходів і витрат та інших показників господарської діяльності підприємства;
- перевірка правильності складання та повноти податкових звітів;
- формування пропозицій щодо покращання розрахункової дисципліни і бухгалтерського обліку.

Реалізація поставлених завдань внутрішнього аудиту сприятиме стабільному і максимально ефективному функціонуванню підприємства, підтримці його фінансової стійкості, забезпечить ліквідність активів та належний рівень ділової активності.

Визначені завдання покликана вирішити служба внутрішнього аудиту, серед обов'язків якої слід виділити підтвердження ефективності системи внутрішнього контролю, аналіз якості системи управління ризиками, оцінка результативності системи корпоративного управління, оцінку загального стану фінансових потоків підприємства.

Внутрішній аудит виконує контрольну, інформаційно-аналітичну та методологічну функції. Контрольна функція реалізується через здійснення контролю надійності і ефективності роботи системи внутрішнього контролю, виконання внутрішніх регламентів, вимог облікової політики та рішень керівництва, достовірності інформації, на підставі якої ухвалювалися рішення, правильності ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Реалізація аналітичної функції забезпечує інформування керівництва про ефективність роботи підрозділів, підготовку до зовнішнього аудиту, оцінку впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства. Також служба внутрішнього аудиту бере участь у розробці методик ведення бухгалтерського обліку відповідно до вимог законодавства

Система внутрішнього аудиту базується на принципах, визначених Міжнародними стандартами професійної практики внутрішнього аудиту. До них відносяться: чесність – означає діяльність внутрішнього аудитора у межах законодавства, повагу до цілей діяльності компанії, як з юридичного, так і етичного боку, недопущення неправомірних та інших дій, які дискримінують компанію; об'єктивність – передбачає неупередженість дій внутрішнього аудитора та розкриття всіх фактів, які можуть викривити звіти про об'єкти, які перевіряються; конфіденційність – передбачає невикористання зібраної інформації в особистих цілях або протизаконними способами, які можуть заподіяти шкоду компанії; професійна компетентність – означає урахування всіх положень, визначених Міжнародними стандартами професійної практики внутрішнього аудиту у діяльності, виконання завдань з урахуванням професійних навичок та обов'язковість підвищення кваліфікації внутрішніми аудиторами [1].

Таким чином, якісний внутрішній аудит дає можливість забезпечити високий рівень точності і достовірності інформації та дозволяє здійснювати оперативний контроль за всією фінансово-господарською діяльністю підприємства, що є важливою складовою формування системи його фінансово-економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту. URL: <http://surl.li/nerdd> (дата звернення 15.10.2023).

Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка),
старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу
Пекера А. В.,
аспірант спеціальності 073 «Менеджмент»
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Продовольча безпека визначається як стан, коли всі люди мають постійний фізичний та економічний доступ до безпечної та поживної їжі, яка відповідає їхнім харчовим потребам та дієтичним переконанням для здорового та активного життя. Продовольча безпека включає в себе такі аспекти, як доступність їжі, її якість, безпека та стійкість поставок їжі [1].

Ситуація з продовольчою безпекою може різнитися в різних країнах і регіонах. Україна, як і багато інших країн, стикається з різними викликами в галузі продовольчої безпеки. Основні аспекти стану продовольчої безпеки в Україні включають [2]:

1. Доступність їжі. Споживачам важливо мати фізичний доступ до достатньої кількості їжі, яка б відповідала їхнім потребам. Україна зазвичай виробляє достатньо продуктів харчування для задоволення внутрішнього попиту, але доступ до них може бути обмежений для деяких груп населення через економічні чи інші обставини.

2. Якість та безпека їжі. Важливо, щоб продукти харчування відповідали високим стандартам якості та безпеки, щоб захистити споживачів від харчових ризиків, таких як харчові отруєння. Україна має відповідні закони та нормативи щодо безпеки та якості продуктів харчування.

3. Стійкість поставок їжі. Забезпечення стабільних поставок їжі є важливим аспектом продовольчої безпеки. Різні фактори, такі як природні катастрофи, політичні конфлікти або економічні зміни, можуть вплинути на стабільність поставок їжі.

Загальною оцінкою стану продовольчої безпеки в Україні може надати урядовий орган, такий як Міністерство аграрної політики та продовольства України або інші міжнародні та національні організації. Деякі проблеми, які можуть вплинути на продовольчу безпеку в Україні, включають в себе зміни в кліматичних умовах, економічні та політичні фактори, а також зміни у структурі сільськогосподарського сектору. Боротьба з такими викликами та покращення продовольчої безпеки є важливим завданням для українського уряду та суспільства [3].

Продовольча безпека України може відчутно вплинути на процес євроінтеграції та мати важливе значення для забезпечення сталого розвитку країни. Євроінтеграція передбачає глибокі зміни у різних галузях економіки та законодавства, включаючи сільське господарство та продовольчу політику [1]. Перспективи продовольчої безпеки України в умовах євроінтеграції включають потенційне розширення ринків збуту, підвищення стандартів якості та безпеки; технологічний розвиток; поліпшення законодавства; сприяння сталому розвитку тощо.

Членство в Європейському Союзі може відкрити нові ринки для українських сільськогосподарських продуктів і продуктів харчування. З цим пов'язані можливості для збільшення експорту, що може стимулювати розвиток сільського господарства та забезпечити додаткові доходи для фермерів [4]. Євроінтеграція вимагає відповідності українських продуктів харчування стандартам та вимогам ЄС щодо якості та безпеки. Це може сприяти покращенню якості продукції та забезпечити безпеку для споживачів.

Євроінтеграція може стимулювати технологічний розвиток сільського господарства та агропромисловості в Україні. Впровадження сучасних технологій може підвищити продуктивність та конкурентоспроможність галузі. Євроінтеграція може призвести до перегляду та удосконалення законодавства, пов'язаного з сільським господарством та продовольчою безпекою, що сприятиме покращенню управління цими галузями [5].

Проте важливо враховувати, що євроінтеграція може призвести до певних викликів, таких як конкуренція на ринку, необхідність адаптації до нових вимог та стандартів. Отже, постійна співпраця між урядом, галузевими асоціаціями, фермерськими об'єднаннями та іншими зацікавленими сторонами може допомогти досягнути позитивних результатів у сфері продовольчої безпеки в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Shebanina O., Burkovska A., Lunkina T., Burkovska A. The aspects of food security formation in the context of epidemiological restrictions in the USA. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2022. 26(1), 19-29. DOI: [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(1\)-2](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(1)-2)
2. Shebanina O., Burkovska A., Lunkina, T., Burkovska, A. Global aspects of food security in the world: economic dimensions. *Modern Economics*. №38. P. 178-185. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-27](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-27).
3. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2(4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>
4. Полторац А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий

навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 158-176. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10893/1/17.pdf>

5. Bobrovska N., Sukhorukova A., Burkovska A. Transformation Processes of the Business Environment in the Context of European Integration of Ukraine. *Modern Economics*. 2022. №34. P. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-02)

Васильців Т. Г.,

д-р екон. наук, професор, завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

Лупак Р. Л.,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Левицька О. А.,

канд. екон. наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

ДУАЛІЗМ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ МІГРАЦІЙНИХ ВТРАТ МОЛОДІ: НОВІТНІ ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Міграційний рух молоді створює ризики, а саме ймовірність того, що ситуація буде розвиватися не по сценарію, а шоком загрози (у випадку великих масштабів міграції, її високої інтенсивності або вимивання цілісних вузьких сегментів молодого населення) [1, с. 8-46; 2, с. 43-48]. У першій ситуації виклики для національної безпеки України менш суттєві та здебільшого стосуються таких негативних змін:

- втрата частини прошарку креативного та інтелектуального молодого населення, здатного до розвитку інноваційного мислення та втілення практики нестандартної зайнятості виконуючи високопродуктивну працю;
- погіршення трудоресурсного потенціалу та зростання рівня дивергенції у співвідношенні попиту і пропозиції праці молоді, наслідки чого стає збільшення тиску на галузі економіки з високим рівнем трудомісткості праці;
- посилення структурної деформації та накопичення диспропорцій в системі кон'юнктури ринку праці і зайнятості молодого населення, перешкоджаючи поширенню прогресивних видів діяльності та професій;
- загострення проблем розширеного та збалансованого відтворення трудового потенціалу молоді, призводячи до підвищення рівня працедефіцитності внутрішнього ринку праці;
- зниження інтенсивності та ділової активності молоді на ринках нерухомості, капіталу, у банківській системі і в результаті звужуючи масштаби розроблення та реалізації інвестиційних бізнесових проєктів;
- втрата інтелектуально-кадрового потенціалу, що збільшує дефіцит вакантних місць у пріоритетних та високотехнологічних галузях економіки;

* Публікація містить результати досліджень, проведених за грантом Національного фонду досліджень України «Міграційні втрати молоді: імітаційне моделювання та сценарне прогнозування у контексті збереження людського потенціалу для повоєнної відбудови України» із реєстраційним номером 2022.01/0074

- ускладнення демографічної ситуації, що засвідчується зниженням рівня демовідтворення та старінням населення і призводить до скорочення пропозиції праці і посилення розривів між наявністю та потребами у молодих кадрах;
- нездатність освоїти нові форми використання людських ресурсів, зокрема впроваджувати інноваційні способи організації праці та розвивати прогресивні сфери зайнятості молоді орієнтуючись на техніко-технологічний та інформаційно-комунікаційний розвиток внутрішнього ринку праці;
- уповільнення темпів розвитку молодого покоління збільшуючи відставання від європейських країн за рівнем генерації нових знань, вмінь та компетенцій, набуття досвіду організації та ведення бізнесу;
- відсутність стабільності та не відповідності світовим стандартам розвитку (інтелектуального, освітньо-кваліфікаційного, соціального, культурного) і капіталізації (доходів, майнового стану) людського ресурсу серед населення молодого працездатного віку;
- наростання за кордоном реляційного ефекту перебування України в стані прямої та гібридної зовнішньої воєнної агресії змінюючи іміджеву складову розвитку країни, її зовнішню привабливість та стратегічні позиції у світовому господарстві.

Натомість загрози міграційних втрат молоді варто розглядати виключно з позиції негативних та істотних (для національної безпеки України) наслідків у разі настання ризикових ситуацій. Йдеться про такі загрози:

- пригнічення економіки (зниження рівня продуктивності праці та інноваційної активності в економіці; вплив мізків та критичне послаблення інтелектуально-кадрового капіталу, погіршення якісних характеристик трудового потенціалу);
- криза ринку праці (вимивання вузько спеціалізованих фахівців, посилення депресивності сільських і віддалених територій, не відповідність професійно-кваліфікаційних характеристик попиту і пропозиції праці);
- виснаження соціальної системи (збільшення навантаження на соціальні фонди; втрата соціальних внесків; обмеження страхового та соціального захисту українських мігрантів – молоді за кордоном; зростання бідності родин)
- утвердження демографічної кризи (руйнування родин; порушення сімейних стосунків; відмови від народження дітей; погіршення здоров'я);
- послаблення політичної системи (зростання суспільної напруги; нереалізація виборчих прав; створення передумов для маніпулювань).

Список використаних джерел

1. Біль М. М., Махонюк О. В., Мульска О. П., Бараняк І. Є., Карп'як М. О. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни : науково-аналітична доповідь. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2022. 72 с.

2. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Лупак Р. Л., Бідак В. Я. Збереження людського капіталу України в умовах війни (чинник соціальної вразливості населення): постановка проблеми. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 67. С. 43-48.

Волошин Р.М.,
аспірант ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього
НАН України», м. Львів

ДОСВІД КРАЇН ЄС У ФОРМУВАННІ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Генерування відходів має місце у всіх без винятку країнах ЄС, а основні відмінності між ними визначаються передусім обсягами утилізованих відповідним способом відходів чи іншими заходами превентивного характеру, зростаюча частка яких в управлінні відходами дасть змогу в перспективі відмовитися від їхнього захоронення на полігонах.

На частку поховання в країнах ЄС припадає до 45 %, водночас спалювання і перероблення (рециклінг) займають значне місце. В окремих країнах операції спалювання відходів за кодом *R1* набули ознак традиційності, що сприяло появі ефективних сучасних технологій за цим напрямом. Це насамперед такі країни, як Швеція, Швейцарія, Велика Британія.

Значні успіхи у сфері поводження з відходами демонструють окремі країни Східної Європи, насамперед Чехія і Польща. Для України досвід сусідньої Польщі є особливо показовим, зокрема, для західних її регіонів, оскільки побутові відходи (ПВ) за своїм морфологічним складом виявляють схожі ознаки і тенденції. На сьогодні для країн ЄС обов'язковим є сортування відходів на такі фракції, як папір, метал, пластмаса та скло. Директивою 2018/851/ЄС Європейського парламенту і Ради про внесення змін до Директиви 2008/98/ЄС про відходи до цього переліку з 2025 року додано і текстиль.

Процес перероблення відходів не буває безкоштовним, тому кожна країна визначає, як збирати необхідні кошти. У деяких європейських країнах громадяни сплачують комунальний платіж за перероблення відходів, в інших – кошти для утилізації отримують з податку на упаковку, які одразу закладаються у вартість товару. Тарифи на захоронення відходів щороку зростають і є вищими порівняно з тарифами на утилізаційні операції. До прикладу, розміщення на полігоні тонни відходів у Чехії коштує 20 євро, в Польщі – 26,6 євро, у Словенії – 22 євро, у Швеції – 47 євро, в Данії – 63,3 євро [1].

Вирізняються країни ЄС своїми підходами щодо тарифної політики, яка спрямована передусім на підтримку переробки: безкоштовне надання контейнерів для відсортованих відходів, їх прийом у центрах переробки при самовивезенні твердих побутових відходів, зниження фіксованої ставки тарифу при збільшенні темпів роздільного збору ПВ, диференціювання тарифів залежно від вартості їх переробки тощо. В Україні здебільшого послуги поділяються на дві групи: збір та вивезення, та захоронення.

Генерування відходів у Європі коштує дорого, виробник оплачує послуги всіх видів переробки, включаючи такі процеси як спалювання, механіко-біологічне перероблення тощо. Вартість таких послуг на порядок вища за ту, яку платить виробник ПВ в Україні.

На відміну від України у європейських країнах значну увагу приділяють персоналізації вироблених відходів, тобто підвищенню рівня ідентифікації виробника ПВ для досягнення справедливості при виплаті тарифів.

У вітчизняних реаліях стимулююча роль тарифу за надання послуг поводження з побутовими відходами може проявлятися за умови організування роздільного збирання побутових відходів. Якщо платники тарифу сортуватимуть відходи, то вони зможуть заощадити на вивезенні відходів. Це можливо через те, що постачальник послуги з вивезення відходів може відразу отримувати дохід, якщо здаватиме уже відсортовані відходи як вторинну сировину й таким чином покриватиме витрати на їх транспортування до місця переробки. За відсутності роздільного збору відходів споживачі послуг сплачуватимуть вищий тариф, враховуючи вивезення змішаних відходів.

Список використаних джерел

1. Колодійчук І. А. Формування територіально збалансованих систем управління відходами: регіональний вимір : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2020. 524 с.

Воробйова С. С.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Науковий керівник: Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка),
старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ РИЗИКІВ

Управління трудовими ресурсами - це стратегічний та операційний підхід до керування людьми в організації або підприємстві з метою досягнення їхньої максимальної ефективності та сприяння виконанню стратегічних цілей організації [1]. Управління трудовими ресурсами відіграє важливу роль у сприянні успішності організації, забезпеченні кваліфікованої робочої сили та створенні здорового організаційного середовища. Воно також враховує важливі аспекти соціальної відповідальності та етики в управлінні персоналом.

Управління людськими ресурсами на підприємствах в умовах системних ризиків має свої особливості і вимагає специфічного підходу. Системні ризики можуть включати в себе такі аспекти, як економічна нестабільність, політичні та правові зміни, кризові ситуації, природні катастрофи та інші події, які можуть вплинути на діяльність підприємства [2].

Умови системних ризиків можуть швидко змінюватися, тому важливо, щоб системи управління людськими ресурсами були гнучкими і здатними адаптуватися до нових умов [3]. HR-менеджери повинні бути готові до швидких змін у стратегіях та планах дій.

Управління ризиками повинно бути важливою частиною роботи підприємств та має включати в себе ідентифікацію потенційних ризиків для людських ресурсів, розробку планів мінімізації ризиків та готовність до реагування в разі кризових ситуацій.

Ефективна комунікація між різними рівнями та функціональними групами підприємства є важливою в умовах системних ризиків [4]. Це допомагає забезпечити розуміння та спільний підхід до вирішення проблем. Умови системних ризиків можуть вплинути на стабільність робочих місць та кадровий склад. Важливо мати плани для розвитку резервів і планування заміщення для ключових посад та фахівців.

Співробітники можуть бути психологічно та емоційно вразливими в умовах системних ризиків [1]. HR-менеджери повинні сприяти добробуту та психологічній стійкості співробітників та надавати підтримку у важких ситуаціях. Підприємствам варто інвестувати у навчання та розвиток своїх

співробітників, щоб підготувати їх до можливих викликів і змін у умовах системних ризиків.

Україна періодично стикається з економічною нестабільністю, гіперінфляцією, девальвацією гривні та іншими фінансовими ризиками. Управління трудовими ресурсами в таких умовах вимагає збереження стабільності заробітної плати, адаптації до змін в економіці та мінімізації ризиків для співробітників.

В Україні часто впроваджують політичні та правові зміни, які можуть вплинути на бізнес та трудові відносини. HR-менеджери повинні бути готові до швидкого аналізу та адаптації до нових законодавчих норм. Крім того, Україна є джерелом міграції робочої сили в інші країни, особливо в Європу. Це може створити дефіцит кваліфікованих робочих ресурсів на внутрішньому ринку. HR-менеджери повинні розглядати можливості для приваблення та утримання талановитих співробітників [1]. Управління трудовими ресурсами в Україні вимагає зусиль у сфері навчання та розвитку робочої сили, адже кваліфікованих спеціалістів може бути недостатньо.

Управління трудовими ресурсами в умовах ризику в Україні вимагає від HR-менеджерів більшої гнучкості, адаптивності та глибокого розуміння місцевого бізнес-середовища. Спільно з управлінцями підприємства вони повинні розробити стратегії та плани, щоб ефективно керувати трудовими ресурсами в умовах ризику і зберегти стабільність та конкурентоспроможність.

Отже, управління людськими ресурсами в умовах системних ризиків вимагає планування, гнучкості, співпраці та уваги до добробуту та потреб співробітників. Це допоможе підприємству краще впоратися з викликами і зберегти стабільність.

Список використаних джерел

1. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2(4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>
2. Lunkina T., Burkovska A. and Burkovska A. Features of forming socio responsible behavior in the consumer of organic production of the agricultural sector in Ukraine. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. №1(105). Р. 11-18. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-2.
3. Lunkina T., Burkovska A., Burkovska A., Gannichenko T. Corporate social responsibility in banking institutions: foreign experience. *Modern Economics*. 2022. №31. Р. 77-81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-11).
4. Полторак А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». 2021. С. 158-176. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10893/1/17.pdf>

Воробйова С. С.,
здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Лівандовська О. А.,
асистент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

СТРАТЕГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасному світі ділова активність підприємств стикається з глобальною нестабільністю, яка містить ризики фінансових криз, змін валютних курсів, геополітичні конфлікти, природні катастрофи та інші фактори. Ця нестабільність створює виклики для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Зіткнувшись з такою нестабільною ситуацією, підприємствам необхідно розробляти та впроваджувати ефективні стратегії та інструменти для забезпечення фінансово-економічної стабільності.

Фінансова безпека підприємств, організацій та об'єднань відіграє важливу роль у системі економічної безпеки, оскільки впливає на всі сфери їхньої діяльності. Фінансова безпека є необхідною складовою фінансового управління і повинна бути втілена через впровадження стратегічних та тактичних заходів, які відповідають сучасним умовам господарювання. У науковій літературі, присвяченій фінансовій безпеці суб'єктів господарювання, існує багато визначень цього поняття. Серед ключових критеріїв визначення сутності фінансової безпеки підприємства можна виділити стратегічний, ресурсний і функціональний аспекти [1].

Стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства може бути сформована як модель дій та інструментів, призначених для забезпечення стабільного рівня економічної та фінансової безпеки шляхом використання різних підходів, методів, функцій, принципів, програмного та ресурсного забезпечення. Ця стратегія враховує взаємодію зі стратегією розвитку підприємства, системою управління та механізмами, які гарантують відновлення, підвищення та підтримання рівня фінансово-економічної безпеки. Вона спрямована на уникнення кризових ситуацій, нейтралізацію впливу факторів, загроз та ризиків, які можуть виникнути протягом короткого та довгострокового періоду. Ця стратегія допомагає досягти економічного та фінансового розвитку, економічної стійкості та збалансованості підприємства. Основними стратегіями забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств є:

- стратегія диверсифікації – передбачає розширення ділової активності в різних галузях і секторах економіки, мінімізуючи ризики, пов'язані з концентрацією в одній галузі або регіоні;

- стратегія оптимізації – передбачає підвищення ефективності використання ресурсів підприємства, що дозволяє підвищити його стійкість до зовнішніх потрясінь;

- стратегія адаптації – містить розробку та реалізацію заходів, спрямованих на пристосування підприємства до змін у зовнішньому середовищі.

Один із способів, яким вітчизняні підприємства можуть створювати стратегію розвитку в умовах невигідного економічного оточення, полягає в використанні SWOT-аналізу. Процес стратегічного планування за допомогою SWOT-аналізу включає в себе кілька етапів: спочатку визначаються критерії успіху і визначаються можливості та загрози, які можуть вплинути на майбутню діяльність підприємства. Потім проводиться аналіз сильних і слабких сторін підприємства, при цьому враховується рівень розвитку конкурентів. На основі цього аналізу формуються пропозиції. Далі обговорюється необхідність та можливі наслідки прийнятих заходів. Після чого розробляється обрана стратегія, яка може бути впроваджена негайно або відкладено. Завершується процес контролем та оцінкою результатів [2].

Інструменти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств є невід'ємною частиною стратегічного управління фінансами та діяльністю підприємства загалом. В умовах глобальної нестабільності та загроз з боку фінансових ризиків, їх правильний вибір та ефективне використання може суттєво підвищити фінансову стійкість та безпеку підприємства. Основними інструментами забезпечення фінансово-економічної стабільності підприємств є: фінансовий аналіз та фінансовий менеджмент, включаючи фінансове планування і прогнозування, бюджетування, ризик-менеджмент.

Ці інструменти в поєднанні зі стратегічним плануванням можуть допомогти підприємствам забезпечити фінансово-економічну безпеку та ефективно управляти фінансовими ризиками в умовах глобальної нестабільності.

Дослідження стратегій та інструментів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств є важливим завданням в умовах глобальної нестабільності для сучасних бізнес-підприємств. Розуміючи фінансові ризики та розробляючи відповідні стратегії та інструменти, бізнес може залишатися стійким та конкурентоспроможним в умовах глобальної нестабільності.

Отже, аналізуючи фінансові ризики, використовуючи різні стратегії для забезпечення фінансової стійкості та інтегруючи інструменти фінансового контролю та моніторингу, допоможуть підприємствам уникнути серйозних фінансових проблем.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Н. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2016. №11 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5409> (дата звернення: 04.11.2023).
2. Petriaieva Z. Ensuring the financial and economic security of the strategic development of the enterprise. *Young Scientist*. 2019. Vol. 10, no. 74. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-72> (date of access: 04.11.2023).

Галькевич М. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю, Ізмаїльський державний гуманітарний університет м. Ізмаїл

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Визначення способів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки сучасних підприємств є одним з найважливіших завдань економічної науки і практики, яке потребує комплексного вирішення, що враховує сучасні тенденції розвитку підприємств, використання сучасних технологій та дослідження проблем, спричинених кризовими явищами сьогодення. Своєчасна оцінка фінансово-економічної безпеки гарантує швидке усунення різноманітних загроз та своєчасну адаптацію підприємства до викликів зовнішнього середовища.

Підтримуючи надійний рівень фінансово-економічної безпеки, компанії можуть розширити ринки збуту, залучити нових інвесторів, покращити власний "імідж" та позитивно вплинути на прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність діяльності. Тому, перш за все, необхідно комплексно оцінити рівень та виявити фактори, які негативно впливають на діяльність організації.

Огляд існуючої економічної літератури свідчить, що існує низка методичних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства, які відрізняються якістю інформаційного забезпечення, алгоритмами та математичною складністю.

Основні методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства можна згрупувати за наступним підходом (рис. 1).

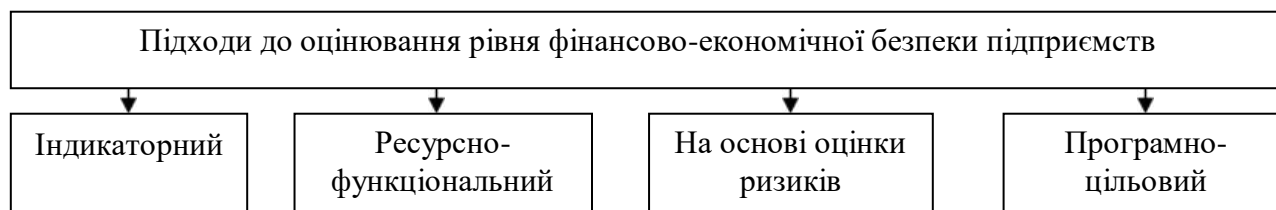

Рисунок 1. Найбільш поширені підходи до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємства

Джерело: [1, 2, 3]

За індикаторного підходу економічна безпека підприємства оцінюється на основі групи індикаторів, за якими визначаються нормативні та (або) очікувані значення з метою порівняння їх із фактичними. Вибір індикаторів для оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємства та спосіб їх

групування залежить від таких факторів, як особливості галузі, в якій функціонує підприємство, важливість загроз, суб'єктивних підходів фахівців.

Ресурсно-функціональний підхід охоплює різні функціональні сфери діяльності підприємства і базується на припущенні, що небезпекам можна запобігти шляхом найбільш ефективного використання ресурсів підприємства, зміцнення внутрішнього потенціалу та створення умов для сталого розвитку. Критерієм оцінки тут є рівень ефективності використання ресурсів у всіх функціональних складових економічної безпеки (фінансова, техніко-технологічна, інтелектуальна, кадрова, нормативно-правова, екологічна, інформаційна, силова тощо), тобто раціональне використання ресурсів. Оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки представлена як система функціональних складових, а кожна з цих функціональних груп - як система індикаторів [4].

Підхід, що базується на оцінці економічних ризиків передбачає визначення та аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що загрожують безпеці підприємства, на основі таких методів, як кількісна та якісна оцінка виявлених ризиків. В результаті розраховується розмір можливого збитку за різними загрозами та несприятливими факторами і порівнюється з розміром прибутку, доходу та майна. Залежно від методу, прибуток може розглядатися як орієнтир фінансово-економічної безпеки. Рівень безпеки оцінюється відповідно до здатності компанії нейтралізувати виявлені ризики [2].

Програмно-цільовий підхід базується на інтеграції показників, що визначають рівень економічної безпеки підприємства. При використанні цього підходу велику увагу слід приділяти відбору індикаторів та визначенню методу групування. Труднощі також виникають при визначенні коефіцієнтів значущості на основі методів експертних оцінок [3].

Список використаних джерел:

1. Птащенко Л. О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навч. посіб. «Центр учбової літератури», 2018. 320 с.
2. Якушев О., Захарова О., Зачосова Н., Якушева О., Чернишов О., & Набока Р. Оцінювання стану фінансово-економічної безпеки підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу на інноваційному підґрунті. 2023. № 2 (49). С. 135.-147.
3. Bondarenko-Berehovych V. Methodical approach to the assessment of the economic security management system of the enterprise. *German International Journal of Modern Science* №9, 2021. С. 11-15. URL: <https://dizw.com/wp-content/uploads/2021/05/Deutsche-internationale-Zeitschrift-f%C3%BCr-zeitgen%C3%B6ssische-Wissenschaft-%E2%84%969-part-2-2021.pdf>
4. Шило Ж. Методика комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. №1 (4) с. 17-25.

Гаман А. С.
здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Лівандовська О. А.
асистент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ФІНАНСОВЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Безперебійне постачання ресурсів у кількості та якості, необхідних для здійснення господарської діяльності підприємства, є однією з фундаментальних функцій управління та гарантує ефективність господарської діяльності. Питання ресурсного забезпечення набуває особливого значення в умовах глобальної нестабільності та невизначеності, спричиненої масштабною війною, в якій опинилася наша країна внаслідок військового вторгнення Російської Федерації.

За підрахунками Кабінету міністрів України, загальні втрати від війни перевищать традиційний показник у 1 трильйон доларів США протягом наступних кількох років. Лише за один місяць бойових дій Україна зазнала величезних втрат, головним чином у людських ресурсах, а значна частина її енергетичного та промислового потенціалу була зруйнована.

Додатковими проблемами, які стосуються ресурсного забезпечення є порушення логістичних маршрутів постачання сировини, матеріалів та інших матеріально-технічних ресурсів, а також суттєве зниження фінансової та інвестиційної спроможності підприємств. В умовах соціальних, економічних та безпекових потрясінь також неможливо передбачити подальший розвиток економічних процесів та їх наслідки, що значно ускладнює формування та виконання договірних відносин з постачальниками.

Наразі, Уряд готує План відновлення України та архітектуру Фонду відновлення, що включає такі напрями:

- підтримка поточного функціонування України - економіка воєнного часу;
- відновлення економіки після воєнних дій - швидке відновлення критичної інфраструктури та послуг;
- подальший розвиток та модернізація України - заходи, спрямовані на стійке, швидке та стає зростання [1]

У той же час, для підтримки економіки під час воєнних конфліктів та в період після війни важливим є забезпечення ефективного функціонування підприємств на територіях, що не перебувають у зонах бойових дій. У цьому контексті виникає потреба у розробці найбільш адаптивних стратегій забезпечення ресурсами для забезпечення функціонування підприємств у середньостроковій перспективі.

Фінансова нестабільність обумовлюється змінами на ринку та його ситуацією, що безпосередньо залежить від загальної нестабільності, яка формує макроекономічні тенденції та визначає рамки, в межах яких ринок може функціонувати. В економіці турбулентність визначається як різкі, непередбачувані та інтенсивні зміни, які складно регулювати за допомогою державного втручання. В умовах такої турбулентності головним інструментом управління є прийняття рішень, підтримуваних актуальною та якісною інформацією.

О.Фейєр та М.Дрозд під ресурсним забезпеченням діяльності підприємства розуміють «сукупність (поєднання) ресурсів, необхідних підприємству для здійснення його господарської діяльності, з використанням (формуванням) механізмів управління, які забезпечують ефективне використання ресурсів та задоволення суспільних і особистих потреб» [2].

Ефективне забезпечення ресурсами вимагає класифікації та виділення груп ресурсів, які є необхідними для розвитку підприємств. Тому, нами зазначено види ресурсів, які виділяють в наукових джерелах:

- 1) За походженням виділяють первинні та вторинні ресурси;
- 2) За вичерпністю всі ресурси можна розподілити на вичерпні та невичерпні [3-5].

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що фінансове та ресурсне забезпечення підприємств у сучасних умовах глобальної нестабільності є необхідною складовою успішної діяльності. Забезпечення фінансової стабільності та доступ до необхідних ресурсів в умовах нестабільності вимагає від підприємств гнучкості, інноваційних підходів і здатності адаптуватися до змін.

Список використаних джерел

1. Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/news>
2. Феєр О.В., Дрозд М.В. Теоретичні основи ресурсного забезпечення діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. Випуск 6. 2016. С.220-224
3. Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. Класифікація ресурсів та її значення для управління ресурсозбереженням. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 16. С.27-31.
4. Poltorak A. Principles of building a system of ensuring state's financial security. *Economic forum*. 2019. Vol. 2. pp. 212-216.
5. Korol I., Poltorak A. Financial risk management as a strategic direction for improving the level of economic security of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4(2018). No. 1. pp. 235-241. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-235-241>.

Голенищева Є. Ю.,
*викладач кафедри готельного і ресторанного бізнесу,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-САЙТУ ЯК ЗАСОБУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

На сьогоднішній день в умовах кризи конкуренція між готелями є особливо великою. Оскільки суттєвий сегмент ринку займають чотири та п'ятизіркові готелі, готелі змушені шукати нові способи залучення клієнтів за рахунок створення нових конкурентних переваг. У зв'язку з цим особливе місце у сфері готельного бізнесу займає сайт готелю як універсальна конкурентна перевага, оскільки він є інструментом інформування, і інструментом продажів послуг. Веб-сайти готелів – один із найважливіших факторів конкурентоспроможності. Під конкурентоспроможністю розуміють здатність компанії конкурувати на ринку з виробниками та продавцями аналогічних товарів та послуг за допомогою забезпечення вищої якості, доступних цін, створення зручності для споживачів. Наявність добре продуманого сайту сприяє підвищенню конкурентоспроможності ринку готельних послуг. Серед основних функцій веб-сайтів варто відзначити можливість онлайн-бронювання, що безсумнівно створює зручність для зайнятих клієнтів. Не менш важливою є функція інформування та реклами послуг готелю, програм лояльності тощо.

Для повного аналізу веб-сайту готельного підприємства використовують такі методи дослідження, як аналіз контенту, порівняння та узагальнення контенту, експертна оцінка.

Аналіз контенту – користувач приходять на сторінку готелю для того, щоб детальніше дізнатися про послуги, що надаються, наочно подивитися на номери сам готель, забронювати номер. Також на веб-сторінці не повинно бути дублювання розміщеного матеріалу, битих посилань, які можуть приводити в неіснуючі розділи.

Порівняння – один із найпоширеніших методів дослідження. На основі зіставлення сайтів готелів, орієнтованих на той самий сегмент потенційних гостей, можливе виявлення сильних і слабких сторін, тих чи інших готельних підприємств.

Узагальнення контенту. Даний метод являє собою виділення та синтезування подібних ознак, отриманих в ході аналізу та порівняння сайтів, або навпаки виявлення тих сторін, які відрізняють один веб-ресурс від іншого, для того, щоб узагальнити отримані результати і зробити певні висновки.

Експертна оцінка проводиться для того, щоб констатувати існуючі факти. Ця оцінка проводиться з допомогою колективної, чи індивідуальної оцінки, виходячи з наявного досвіду в незалежних експертів.

У результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що аналіз електронних ресурсів готелів слід проводити на системній основі, щоб отримати об'єктивну і комплексну оцінку, яка дозволить розробити правильну стратегію розвитку комунікаційної політики готелю. Добре спланований та грамотно організований веб-сайт є стійкою конкурентною перевагою будь-якого готельного підприємства.

Список використаних джерел

1. Корнеєв М.В., Кучер М.М., Третьякова В.О. Імідж підприємства індустрії гостинності як інструмент забезпечення конкурентоспроможності. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2 (82). С. 50-58.
2. Овдійчук І. М. Інноваційні технології в готельному бізнесі. *Економічні інновації*. 2020. № 87. С. 37-41.
3. Нестеренко О. Коваль О. Аналіз впровадження інтернет технологій у готельний бізнес. *Економіка і управління підприємствами*. 2019. URL: <http://www.eup-journal.com/index.php/journal/article/view/107> (дата звернення: 01.11.2023).

Гончаренко М. Л.,
канд. екон. наук, доцент, викладач
Механіко-технологічний фаховий коледж ім. О.О. Морозова,
м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток підприємства є критерієм ефективності конкретної виробничої (операційної) діяльності, а також внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства. Саме у системі внутрішніх джерел формування цих ресурсів прибутку належить головна роль. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства в процесі його господарської діяльності, тим менша його потреба у залученні фінансових коштів із зовнішніх джерел. Це може бути запорукою високого рівня самофінансування його розвитку, забезпечення реалізації стратегічних цілей цього розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Процес формування та розподілу прибутку повинен бути побудований таким чином, щоб сприяти підвищенню ефективності виробництва, стимулювати виробничий, науково-технічний та соціальний розвиток підприємства в цілому.

Управління використанням та розподілом прибутку – це окрема функція підприємства. У ході реалізації цієї функції здійснюється своєчасна сплата податків за рахунок прибутку; забезпечується формування фінансових ресурсів за рахунок прибутку для розвитку різних напрямів діяльності; формується система пропорцій розподілу прибутку на капіталізовану та споживану частини. Такі механізми регулювання формуються всередині конкретної організації відповідно регламентуючи визначальні оперативні управлінські рішення, які забезпечують коло інтересів власників та персоналу.

Порядок розподілу прибутку підприємства визначається чинним законодавством і залежить від форми власності й організаційно-правового статусу підприємства. Сам процес розподілу можна розділити на етапи, перший з котрих – розподіл загального прибутку між державою і підприємством, який здійснюється у формі сплати податку з прибутку. Порядок обчислення та сплати податку на прибуток встановлений Податковим кодексом України. Другий етап – це розподіл чистого прибутку на користь підприємства та власників [1, с 86-87]. Порядок розподілу і використання чистого прибутку на підприємстві знаходяться в компетенції підприємства та фіксується в його статуті. У загальному випадку прибуток підприємства може спрямовуватися:

- на покриття збитків минулих років;

- виплату дивідендів, тобто розподіл частини чистого прибутку між власниками згідно із часткою їх участі у власному капіталі підприємства;
- створення резервного капіталу (фонду), який має за мету покриття потенційно можливих збитків підприємства, виплату дивідендів за привілейованими акціями, погашення заборгованості у разі ліквідації підприємства тощо (розмір щорічних відрахувань у такий фонд не може бути меншим, ніж 5 відсотків суми чистого прибутку);
- збільшення статутного капіталу;
- інші цілі, пов'язані з виконанням соціальних програм і розширенням виробництва [2, с. 221].

Як видно з вищесказаного, розподіл прибутку стосується проблем взаємовідносин з фіскальними органами та акціонерами. Підприємство, забезпечуючи виробничі, матеріальні та соціальні потреби за рахунок чистого прибутку, має прагнути встановлення оптимального співвідношення між фондом накопичення та споживання для того, щоб враховувати умови ринкової кон'юнктури і водночас стимулювати та заохочувати результати роботи працівників.

Список використаних джерел

1. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 402 с.
2. Романченко Н. В., Кожемякіна Т. В., Пічик К. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2018. 343 с.

Гришич І. О.,
студент 2 курсу магістерського рівня, спеціальність «Економіка»
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Крючкова Н. М.,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, м. Одеса

СТАБІЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Метою стабілізації економіки є досягнення стійкого зростання ВВП, зниження інфляції, скорочення безробіття та збереження стійкої зовнішньоекономічної позиції. Для забезпечення сталого економічного зростання необхідно стимулювати економічну активність та розвиток з метою пожвавлення ділової активності та підвищення доходів домогосподарств. Зниження темпів інфляції є важливим для підтримки цінової стабільності та збереження купівельної спроможності і заощаджень споживачів. Стабілізація економіки має на меті створення нових робочих місць та зниження рівня безробіття, що є важливим для соціальної стабільності та економічного процвітання.

Стабілізаційна політика – сукупність державних заходів, спрямованих на пом'якшення економічних коливань у короткостроковому періоді з метою підтримання в економіці повної зайнятості та оптимальної інфляції [1]. Суть макроекономічної стабілізації полягає в подоланні нестабільності в макроекономіці, яка виявляється у змінності рівня національного виробництва, цін, зайнятості та відсутності умов для стійкого зростання ВВП.

Стабілізація національної економіки полягає в збалансуванні рівня виробництва та споживання, контролі інфляції та безробіття, а також забезпеченні макроекономічної стабільності. Основними чинниками стабілізації є: грошова політика, фіскальна політика, регулювання зовнішньої торгівлі, політика зайнятості, економічне планування, фінансова стабільність, стабільність цін.

До інструментів стабілізаційної політики належать: скорочення (у кращому випадку ліквідація) дефіциту консолідованого державного бюджету до рівня нижче 5% ВВП [2]; впровадження жорсткої монетарної політики, яка включає припинення пільгового кредитування дефіциту державного бюджету центральним банком; встановлено «монетарний якір», який передбачає фіксацію макроекономічних показників, таких як обмінний курс, номінальна грошова маса та номінальна заробітна плата, для досягнення фінансової стабілізації та зниження очікуваної інфляції; доходи домогосподарств будуть обмежені шляхом часткової індексації заробітної плати в державному секторі та соціальних виплат; запроваджено вільне ціноутворення для зменшення надлишкової грошової маси шляхом підвищення загального рівня цін.

Загалом ці заходи спрямовані на зменшення дефіциту державного бюджету, контроль над інфляцією, стабілізацію економіки та обмеження зростання доходів домогосподарств.

Важливість економічної стабільності для суспільства є дуже важливою, так як стабільна економіка є основою для забезпечення економічної безпеки країни. Вона допомагає запобігти кризам, економічним коливанням та спаду виробництва, які можуть призвести до соціальних та економічних проблем. Стабільна економіка сприяє сталому економічному зростанню, що, своєю чергою, призводить до покращення якості життя громадян. Специфіка макроекономічної стабілізації у перехідній економіці. У першу чергу відмінність макроекономічної стабілізації у перехідних до ринку країнах, в тому числі і Україні, полягає у тому, що вона направлена насамперед на подолання системної кризи, яка охопила всі сторони суспільного життя, – економічну, соціальну, політичну, духовну, – і має різноманітні чинники своєї появи, а не на пом'якшення циклічних коливань [3]. Стабільність та стійке зростання економіки країни залежить від кількох ключових факторів. Фіскальна політика, яка включає контроль уряду над бюджетом, податками та державними витратами, відіграє важливу роль у контролі споживчого попиту та сприянні економічному зростанню; міжнародні торговельні відносини та зовнішньоекономічне регулювання, включаючи обмінні курси, мають важливий вплив на стабільність, оскільки вони впливають на експорт та імпорт. Регулювання фінансового сектору, зокрема, через нагляд за банками та фінансовими установами, допомагає запобігати фінансовим кризам. Структурні реформи, включаючи зміни в економічній структурі та управлінні, ведуть до підвищення ефективності. Політика зайнятості спрямована на створення робочих місць та зниження рівня безробіття.

Отже, завданням макроекономічної стабілізації є зменшення амплітуди відхилень зазначених показників і зменшення рівня спаду. Ця мета реалізується через економічну політику, спрямовану на підтримку зближення реального рівня ВВП з його потенційним рівнем, що в свою чергу сприяє досягненню повного зайнятості та стабільних цін. Таким чином, у економіці практично усувається циклічне безробіття, а рівень інфляції залишається стійко мінімальним.

Список використаних джерел

1. Макроекономіка: базовий курс. С. 241. URL: <https://is.gd/yaO08P> (дата звернення: 08.08.2023).
2. Грідіна, Є. І. (2009). Економіка. URL: <https://epi.cc.ua/stabilizatsionnaya-politika.html> (дата звернення: 09.10.2023).
3. Сутність макроекономічної стабілізації та її моделі. URL: <https://library.if.ua/book/63/4521.html> (дата звернення: 27.08.2023).

Дармосюк В. М.,
*кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри вищої та
прикладної математики*

Ігнатенко М. Є.,
*здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

РОЛЬ МАТЕМАТИКИ В ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Цифровізація фінансово-економічних систем змінила спосіб, у який організації та уряди керують своєю фінансово-економічною безпекою. Математика відіграє ключову роль у цій трансформації, оскільки вона надає інструменти та методи, необхідні для аналізу та оптимізації цих систем. Дослідимо роль математики в цифровізації фінансової та економічної безпеки, підкреслюючи її важливість у моделюванні, прогнозуванні, оцінці ризиків і процесах прийняття рішень.

Математичне моделювання є наріжним каменем розуміння та управління фінансовими та економічними системами. Це дозволяє представити реальний світ у формальній, структурованій формі, що є вирішальним для прогнозування, оцінки ризиків і оптимізації процесів прийняття рішень. Різні математичні методи, такі як диференціальні рівняння, стохастичні процеси та оптимізаційні моделі, використовуються для моделювання та імітації поведінки цих систем. Такі інструменти, як RiskWatch, RiskMetrics і Bloomberg Risk, надають комплексні рішення для оцінки та управління ризиками для фінансових установ. Вони використовують математичні моделі, у тому числі Value at Risk (VaR), моделювання Монте-Карло та стрес-тестування, щоб вимірювати та керувати ринковим ризиком, кредитним ризиком та операційним ризиком.

Математика необхідна для прогнозування майбутніх економічних тенденцій і потенційних загроз. Платформи економічного прогнозування та аналізу, такі як IHS Markit і Moody's Analytics, надають математичні моделі для прогнозування економічних тенденцій, оцінки ринкових умов і проведення аналізу сценаріїв. Ці інструменти включають методи економетричного аналізу та аналізу часових рядів. Платформи кількісної аналітики, такі як QuantLib і Numerix, надають можливості математичного моделювання для ціноутворення складних фінансових інструментів, таких як похідні та структуровані продукти. Ці інструменти використовують передові математичні моделі, такі як стохастичне числення та моделювання за методом Монте-Карло, для оцінки та управління фінансовими ризиками.

Математика відіграє ключову роль у створенні систем підтримки прийняття рішень для управління економічною безпекою. Рішення для управління казначейством, такі як Kyriba та Reval (зараз частина ION Treasury), використовують математичні моделі для оптимізації управління готівкою, прогнозування ліквідності та управління фінансовими ризиками. Вони використовують різні математичні методи, включаючи оптимізаційні та імітаційні моделі, щоб покращити процес прийняття фінансових рішень. Аналізуючи величезні масиви даних, ці системи допомагають ідентифікувати шаблони, виявляти аномалії та оптимізувати розподіл ресурсів для підвищення безпеки. Методи математичної оптимізації, такі як лінійне та нелінійне програмування, широко використовуються для пошуку оптимальних рішень складних проблем прийняття рішень, наприклад, в програмному забезпеченні Gurobi, AIMMS, CPLEX, Mosek та PuLP. Ці методи дозволяють організаціям ефективно розподіляти ресурси та приймати обґрунтовані рішення, які покращують фінансову та економічну безпеку.

У світі, який стає все більш цифровим, кібербезпека має першочергове значення для фінансової та економічної безпеки. Математика, зокрема теорія чисел і алгебра, є основою сучасної криптографії. Методи шифрування, такі як RSA та криптографія за допомогою еліптичної кривої, покладаються на математичні принципи для захисту цифрових транзакцій і конфіденційної інформації. Математично надійні алгоритми шифрування відіграють вирішальну роль у забезпеченні конфіденційності та цілісності фінансових і економічних даних. У сфері фінансової та економічної безпеки такі інструменти кібербезпеки, як FireEye, Palo Alto Networks і Symantec (тепер NortonLifeLock), використовують математичні моделі для виявлення та запобігання загрозам. Вони аналізують мережевий трафік, аналітику поведінки та виявлення вторгнень на основі математичних алгоритмів для виявлення та пом'якшення кіберзагроз.

Цифровізація фінансових і економічних систем революціонізувала спосіб управління та захисту цих критичних аспектів сучасного суспільства. Математика лежить в основі цієї трансформації, надаючи інструменти та методи, необхідні для моделювання, прогнозування, оцінки ризиків і прийняття рішень. За допомогою математичного моделювання організації можуть отримати глибше розуміння своїх систем, робити точніші прогнози, ефективно оцінювати ризики та керувати ними, а також впроваджувати системи підтримки прийняття рішень на основі даних.

Список використаних джерел

1. Цифрова економіка: підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. К. НАУ. 2022. 200 с.
2. Крамаренко К. М., Шаповал О. А. Напрями цифрової трансформації обліково-фінансової діяльності бюджетних установ. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.74.

Делігіоз Н.,
магістр спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент **Метіль Т.К.,**
Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, м. Ізмаїл

РОЗРОБКА СИСТЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Побудова ефективної системи мотивації персоналу потребують подальшого поглибленого теоретичного та практичного дослідження. Це стало необхідним в сучасних умовах через те, що без ефективної системи мотивації колективу співробітників неможливо отримати позитивні результати виробництва конкурентоспроможної продукції, підвищення продуктивності праці та вирішення соціальних проблем.

Стимул (від лат. stimulus – загострена палиця, якою поганяють тварин) – зовнішній вплив на людину, групу, організаційну систему, що впливає на процес і результати трудової діяльності [1, с. 43].

Потрібно відзначити, що спрямованість мотивації та стимулювання однакова – на покращення результатів праці, а відмінністю є форми їх застосування в залежності від обраних класифікаційних ознак.

На наш погляд, треба відзначити що термін ”стимулювання праці” знаходиться в межах ”мотивації праці”, але ці терміни не є тотожними, не дивлячись на їх одновекторну направленість у бік розвитку підприємства. При розробці заходів удосконалення організації праці на підприємстві, найбільш доречним є підхід, коли керівництвом одночасно розробляється та взаємоузгоджується система мотивації персоналу – як стратегія організації праці та система стимулювання персоналу – як тактика організації праці. Теоретичні розробки та практичні реалії виокремлюють різноманітні підходи до удосконалення систем мотивації та стимулювання працівників. Практичне втілення системи мотивації та стимулювання працівників обов’язково відбувається завдяки використанню широкого кола методів: економічних, адміністративних, організаційно-виробничих, морально-психологічних, соціальних [2, с. 56].

Проектування системи управління мотивацією і стимулюванням і її реалізація є важливим елементом управлінської діяльності менеджменту організації. Процес впровадження мотиваційних систем - досить тривалий за часом, складний за виконанням і дорогий процес.

На першому етапі керівник організації визначає вимоги до системи мотивації та стимулювання праці персоналу, на основі яких фахівці служби управління персоналом розробляють основні елементи системи. Проводяться

збір, аналіз і оцінка ефективності існуючих систем мотивації і виявлення проблем.

У практичній діяльності можуть виникати ситуації, при яких системи мотивації та стимулювання праці не дають очікуваного ефекту. Розглянемо деякі з них [3, с. 314]: виплата призових премій, що з'являються за несподіваним рішенням керівництва. Подібна ситуація бентежить співробітників, які не дивлячись на неочікувану радість все ж не розуміють правила дії системи мотивації та порядок дій для подальшого отримання премії; впровадження системи гарантованих премій, коли доплати виплачуються незалежно від досягнення будь-яких результатів. У цьому випадку персонал сприймає преміальну складову заробітної плати не як бонус за хорошу роботу, а як невід'ємну частину свого щомісячного доходу; встановлення недосяжних бонусів. Ця система також відноситься до помилкових випадків стимулювання праці персоналу, оскільки її створення з плином часу тільки демотивує працівників з огляду на свою очевидну недосяжності; преміювання за чужу роботу, коли результати роботи співробітників підрозділів традиційно прив'язуються до консолідованих бізнес-показниками. При цьому не враховується вплив на ці показники діяльності інших підрозділів.

Описані вище ситуації з'являються найчастіше в результаті помилок проектування мотиваційних систем. До основних причин помилкових рішень, прийнятих при створенні системи стимулювання персоналу, відносяться наступні: показники стимулювання не пов'язані з організаційними цілями; відсутня кількісна оцінка результативності праці персоналу; у співробітника немає можливості впливати на виконання поставлених завдань; застосовуються застарілі принципи стимулювання при реалізації нового виду діяльності; планування, виконання та контроль показників ефективності діяльності проводяться виконавцями самостійно.

До розробки мотиваційних систем повинні активно залучатися як лінійні керівники, так і представники профспілкових організацій чи інші обрані представники працівників. При конкретизації елементів мотиваційної системи важливо зберегти баланс між дотриманням інтересів організації та її персоналу, підібрати ефективні інструменти стимулювання, створювати найбільш прийнятні організаційні форми мотивації.

Основне завдання першого етапу - опис ситуації, що на практиці системи відповідальності і повноважень, функціональних обов'язків співробітників з метою підготовки основи для проектування необхідних змін. При цьому здійснюють аналіз документів і регламентів, проводять опис використовуваних механізмів мотивації трудової діяльності, функцій підрозділу, працівника і показників їх ефективності [4].

На другому етапі розробляють основні підходи до мотивації співробітників. Для цього визначають цілі, які організація планує досягти

шляхом матеріального і морального стимулювання персоналу, розробляють цільову модель поведінки, що їх функції для кожного співробітника, визначають ступінь його відповідальності, показники ефективності діяльності, створюють відповідні інструменти стимулювання, розробляють пропозиції щодо внесення змін до організації діяльності підрозділу.

При розробці системи мотивації доцільно керуватися вимогами: цілеспрямованості, що розробляється, чіткого визначення кількісних і якісних критеріїв і показників оцінки праці для різних категорій працівників, дотримання мотивуючого характеру системи стимулювання, своєчасності застосування системи винагород, доброзичливості відносин в колективі та ін.

Завдання заключного етапу полягає в усуненні виявлених при пробному впровадженні мотиваційної системи проблем, невідповідностей, допущених в процесі розробки системи стимулювання.

Коригування системи мотивації є безперервним процесом, який здійснюється з певною циклічністю. Зовнішня і внутрішнє середовище організації схильні до зміни і розвитку, що призводить до необхідності систематичного їх відстеження і внесення своєчасних коректив в різні елементи системи мотивації та стимулювання трудової діяльності персоналу. Ці заходи дозволяють надати процесу управління системний і плановий характер.

Таким чином, система управління мотивацією і стимулюванням праці персоналу є досить широким поняттям, що включає до свого складу не тільки структури управління персоналом як функціональної підсистеми, також елементи лінійного управління організацією. Для кожної організації створюється своя система управління мотивацією з урахуванням її особливостей і потреб персоналу. Одного разу створена система не залишається чимось незмінним і повинна оновлюватися з урахуванням мінливих умов. Все це вимагає скоординованої і узгодженої спільної діяльності всіх учасників процесу управління мотивацією персоналу.

Список використаних джерел

1. Сардак С. Мотивація та стимулювання працівників вітчизняних підприємств. *Україна: аспекти праці*. 2008. № 6. С.45-51.
2. Сурков С., Бойко Ю., Лукашевич А. Особливості мотивації персоналу в період проведення змін. *Мотивація та оплата праці*. 2008. №4. С. 56.
3. Овсюк Н.В. Мотивація та стимулювання праці: сутність понять та відображення їх в обліку. *Інноваційна економіка*. 2014. 4. № 53. С. 314-315.
4. Хуторської П. Шляхи підвищення продуктивності праці персоналу. URL: http://www.confcontact.com/2015_04_25/1/1_hutorskoj_marinina.html (дата звернення: 14.05.2023).

Жукова Л. М.,
д-р екон. наук, доцент кафедри менеджменту і логістики
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава
Лобач І. С.,
студентка кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового
ринку Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасному світі економіка є однією з найбільш важливих галузей діяльності кожної держави. Дефіцит бюджету та державний борг – це дві ключові складові, які можуть відіграти важливу роль у фінансовому стані країни. Від цих показників залежить економічна стабільність та конкурентоздатність держави в глобальному світі.

Стан рівноваги бюджету (рівновага доходної і видаткової частини бюджету) є природнім станом і може вважатися оптимальним, а його досягнення – найважливішим завданням бюджетного планування. Вагомість такого стану обумовлена складністю природи бюджету в якому переплітається великий спектр різнорівневих інтересів і суперечностей. В їх основі бажання суб'єктів отримувати якомога більше асигнувань і сплачувати якомога менше податків. Така суперечність максимально утруднює процес балансування бюджету. Дефіцит і профіцит є складовою статті балансування бюджету і тією чи іншою мірою пов'язані з невідповідністю вхідних і вихідних фінансових потоків (рис. 1).

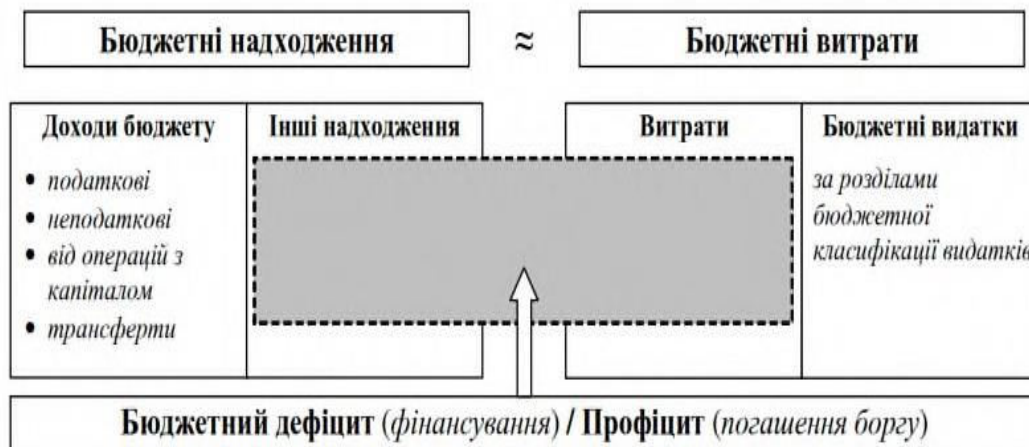

Рис. 1. Складові балансування бюджету [1, с. 76]

Затвердження профіцитного бюджету є виправданим з точки зору необхідності погашення основної суми державного боргу, утвореного в попередні періоди. Саме таке положення містить і Бюджетний кодекс України, який, окрім цього, мету бюджетного профіциту вбачає у забезпеченні встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів та придбання цінних паперів. Отже, затвердження бюджету з перевищенням доходної частини над видатковою в Україні має регламентований характер, що обмежує вплив профіциту на економічні процеси. Наявність дефіциту означає, що бюджет планового року містить такі статті видатків держави, які не мають грошового забезпечення за рахунок постійних доходів. Таке явище здебільшого є негативним, однак не свідчить про незбалансованість бюджету в цілому, оскільки у процесі його складання і затвердження визначаються необхідні джерела фінансування дефіциту. Таким чином, дефіцит є балансуючою статтею бюджету, що засвідчує необхідність залучення додаткових джерел фінансування окремих державних видаткових програм понад наявні постійні надходження.

Враховуючи ці положення, пріоритетом є визначення питань щодо зменшення бюджетного дефіциту та державного боргу в Україні. Отже, до вторгнення країни-агресора на територію України наша держава мала вже вироблену стратегію по управлінню державним боргом, але через війну в країні виникло питання переорієнтування майже всіх пріоритетів та напрямів державного фінансування з метою забезпечення обороноздатності країни, вирішення величезної кількості гуманітарних проблем, що були спровоковані війною, а також здійснюється позаплановий пошук грошових ресурсів на внутрішньому та на зовнішньому ринках для того, аби профінансувати бюджети усіх рівнів. Вважаємо, що найбільш дієвими способами оптимізації боргової політики та зменшення боргового навантаження для України в умовах війни є [2]:

- досягнення політичної підтримки з боку міжнародних партнерів щодо безповоротної міжнародної фінансової допомоги;
- затвердження нової боргової стратегії в умовах воєнного стану;
- здійснення реструктуризації боргових зобов'язань за погодженням з кредиторами щодо зміни терміну сплати платежів, зниження суми або процентної ставки;
- подання заявки до Міжнародного валютного фонду та Світового банку щодо прийняття України у перелік країн, що мають змогу пройти процедури списання заборгованості тощо.

Отже, основним викликом сьогодення у забезпеченні боргової безпеки України є потреба у комплексному вдосконаленні державної боргової політики та розробка нової боргової стратегії в умовах воєнного стану.

Дії економічної влади держави щодо зменшення бюджетного дефіциту повинні враховувати наступні дії:

- налагодження системних зв'язків між платниками податків і державою, проведення роз'яснювальної роботи, застосування штрафних санкцій до злісних порушників;

- поступове зниження податкового тиску та зниження витрат держави;
- поступове зменшення дотацій і пільг збитковим підприємствам;
- розширення приватизаційних процесів;
- реформування міжбюджетних відносин;
- контроль рівня інфляції тощо.

Незважаючи на великі цифри державного боргу і бюджетного дефіциту, справа не в кількості, а в здатності грамотного професійного управління. Дійсно, вплив бюджетного дефіциту і державного боргу на національну економіку дуже сильний і його неможливо не ігнорувати. Позбуватися повністю державного боргу нема сенсу, але завдяки управлінню, контролю, вдосконаленню державної боргової політики і довіри населення, можливо мінімізувати вплив як і державного боргу, так і бюджетного дефіциту.

Список використаних джерел

1. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / за ред. В. Дем'яшина, Г. Погрішук. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Поняття та значення державного боргу України в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. URL : <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267661> (дата звернення: 19.10.2023).

Зубілевич С. Я.,
*канд. екон. наук, професор кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РИЗИКИ В ЗВІТАХ ПРО УПРАВЛІННЯ КОНДИТЕРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З 2019 р. в Україні запроваджено Звіт про управління, який примушує керівництво підприємств зосередитись на інформації, потрібній його стейкхолдерам для оцінки досягнення заявлених стратегічних цілей суб'єкта господарювання. Вітчизняні науковці та практики не обійшли увагою новий звіт. Порівняння вимог різних нормативних документів вітчизняного та міжнародного походження – Методичних рекомендацій Міністерства фінансів України, Директив ЄС, Практичного керівництва Ради з МСБО, стандартів GRI, Глобальної ініціативи ООН проведено в роботах А. Озеран [1], О. Тивончук [2], О. Боярової [3] тощо. Порівняння вимог до Звіту керівництва та Звіту про управління в контексті існуючої нормативно-правової бази провела Аудиторська палата України [4].

Один з розділів цього звіту присвячений розкриттю інформації про ризики, які впливають на діяльність підприємства, та опису систем управління ризиками. Метою дослідження є оцінка обсягу та якості розкриття, що надається українськими підприємствами, відповідає очікуванням стейкхолдерів. Дослідження виконане на прикладі підприємств кондитерської галузі, яка виявилася стійкою і під час війни. Як і в попередні роки, наявність звітів про управління та соціальних звітів лідерів галузі (Рошен, АВК, Конті, Бісквіт-шоколад, Монделіс Україна, Світоч, Житомирські ласощі) допомагає цим підприємствам отримати на зовнішньому ринку додаткову перевагу.

Аналіз звітів про управління, оприлюднених перерахованими вище підприємствами кондитерської галузі, привів до висновку, що в основному в ньому розкриваються фінансові ризики в контексті вимог МСФЗ 7 «Фінансові інструменти». Однак зазначена інформація вже надається у фінансових звітах, які ці підприємства переважно складають за МСФЗ.

Вивчення праць науковців [5, 6], які досліджували останні тенденції ринку та ризики, характерні для галузі, показало, що їх спектр значно ширший. Зокрема, це: посилення конкуренції через зниження темпів приросту споживання продукції на вітчизняному та світовому ринку; падіння купівельної спроможності вітчизняних покупців; переорієнтація на інші іноземні ринки та розширення присутності на них; скорочення споживання кондитерських виробів на основі цукру; падіння обсягів виробництва; ризики втрати кваліфікованого персоналу, активів через війну тощо.

Конкурентну перевагу в кондитерській галузі в значній мірі забезпечує якість продукції. Тому згадані лідери кондитерського ринку сертифіковані відповідно до міжнародної системи менеджменту якості ISO 9000, ISO 22000, стандартом IFS та іншими, мета яких – сприяти підприємствам харчової галузі досягнути високу якість продукції. Це є теж складовою їх управління ризиками, однак у Звіті про управління така інформація не згадується.

Ще одним ризиком, притаманним кондитерським підприємствам, є матеріаломісткість, оскільки основну частину собівартості продукції становлять витрати на матеріали [7]. Отже, зростання вартості сировини, надійність відносин з постачальниками теж повинні бути в центрі уваги систем управління ризиками таких підприємств.

Частина згаданих підприємств є емітентами цінних паперів (приватними акціонерними товариствами) і тому повинні мати відповідну структуру внутрішнього контролю. Управління ризиками має здійснюватися на всіх рівнях управління і за усіма функціональними напрямками, носити системний характер, своєчасно виявляти ризики, оцінювати їх істотність, розробляти і вживати заходів щодо мінімізації як в частині ймовірності реалізації ризиків, так і в частині впливу на діяльність. Однак опис системи управління ризиками, на жаль, теж відсутній в більшості звітів про управління.

Вважаємо доречним, щоб підприємства розширили розкриття інформації про ризики в такому розрізі: фінансові (кредитний, ліквідності, ринковий, валютний, процентний); операційні; управління (нагляду, комунікації, продуктивності); дотримання законодавства та корпоративної етики, (шахрайства, корупції, протиправних дій, в тому числі санкцій проти РФ та Білорусі, репутації); сталого розвитку (екологічний, політичний, соціальний, конкуренції).

Список використаних джерел

1. Озеран А.В. Звіт керівництва: сутність, структура та місце у системі фінансової звітності суб'єкта господарювання. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 983-993.
2. Тивончук О.І., Вента Н.С. Національні та міжнародні вимоги до складання звіту керівництва: на шляху до змін. *Економіка і суспільство*. 2022. Вип. 39.
3. Боярова О.А. Фінансова та не фінансова інформація звіту про управління. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Вип. 1. С. 18-21.
4. Рішення Ради АПУ від 28.03.2019 р. № 10 «Про затвердження роз'яснення з практики застосування міжнародних стандартів аудиту за результатами проведення круглого столу на тему «Звіт керівництва та його аудит». URL: <https://www.apu.com.ua/2019/04/01/> (дата звернення 9.11.2023).
5. Бочко О. Ю., Балик У. О., Карпій О. П. Дослідження ринку кондитерських виробів: вплив пандемії та війни. URL: <https://harch.tech/2023/04/12/rynok-kondyterskyh-vyrobiv-produkcia-povynna-but-y-i-smachnou-i-dostojmou-instagram/> (дата звернення 9.11.2023).

6. Україна посіла 13-е місце серед світових експортерів солодошів. URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/ukrayina-posila-13-e-misce-sered-svitovyh-eksporteriv-solodoshiv/> (дата звернення 9.11.2023).

7. Смаглюк А. А., Надточій А. О. Аналіз ринку кондитерських виробів України та перспективи його розвитку. *Інтернаука. Економічні науки*. 2020. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15823961346397.pdf>. (дата звернення 09.11.2023).

Канцедал Н. А.,
канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Лега О. В.,
канд. екон. наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

РИЗИК БЛОКУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ ЯК ЗАГРОЗА ПОДАТКОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання реалізації заходів щодо забезпечення та контролю податкової безпеки суб'єктів господарювання набуває особливого значення в українських реаліях. Невизначена політична та економічна ситуація в Україні також є особливо актуальною для сьогоденної української дійсності, де тиск на підприємства з боку податкових та інших державних органів є дуже високим. Також, Україна увійшла до списку країн з найбільш пекельними та шкідливими податковими системами. Відповідний рейтинг під назвою Tax Hells Index 2023 («Податкове пекло 2023») склав американський фонд «1841». На думку авторів рейтингу, перше місце займає країна з найгіршою економічною ситуацією. Україна в цьому рейтингу посідає четверте місце, але, як повідомляє фонд, цей рейтинг базується на результатах 2021 року, тобто до широкомасштабного вторгнення [1]. Таким чином, заходи щодо забезпечення податкової безпеки є першочерговим завданням в управлінні фінансово-економічною безпекою.

Однією з загроз податковій безпеці підприємств є блокування податкових накладних, адже якщо податкові накладні блокуються без належної реєстрації, це спричиняє низку проблем для бізнесу.

Податкові накладні, при відправці на реєстрацію, проходять кілька етапів автоматизованого моніторингу критеріїв оцінки ризиків:

1. Відповідність ознакам безумовної реєстрації (накладну виписано «на платника ПДВ» або на пільгову операцію; обсяг постачання до 500 тис. грн на місяць; достатній рівень податкового навантаження; врахування таблиці даних (щодо цієї ознаки, то у квітні 2023 року враховано лише 50% таких таблиць); ПН на сільгосппродукцію мікро- та малого підприємства, ПН на суму, меншу за 5 тис. грн.; РК на суму коригування, меншу за 5 тис. грн.) [2]. Якщо ПК підпадають під бодай одну з ознак безумовної реєстрації вони реєструються у ЄРПН. В такому система моніторингу їх одразу пропускає без перевірки платника ПДВ щодо ризиковості та самої ПН/РК на предмет ризиковості операції.

2. Перевірка критеріїв ризиковості платника ПДВ, які наведено в додатку 1 до Порядку № 1165. Їх поділяють на критерії щодо сумнівних (фіктивних) платників та сумнівних (фіктивних) дій платника (вчинених чи невчинених). В цьому переліку останній 8 – визнання операцій, здійснених платниками ПДВ, є

самим поширеним. Основні причини включення платників ПДВ до переліку ризикових є: співпраця з ризиковими контрагентами (постачальниками, покупцями); проведення операції, щодо якої у контролюючих органів є сумніви щодо наявності у платника необхідних ресурсів (трудових, матеріально-технічних, фінансових і т.д.); невстановлення факту придбання товарів, відображених у ПН/ПК, поданих на реєстрацію за одночасного браку потужностей для їх виробництва, переробки, зберігання тощо [3].

3. Перевірка платника ПДВ на наявність позитивної податкової історії;

4. Перевірка ризиковості здійснення господарських операцій.

Практики виокремлюють низку причин для блокування ПК/ПК: продаж товару за завищеними цінами чи великими націнками; виробництво товару та його доукомплектування (зупинка в реєстрації у зв'язку з зміною коду товару); розбіжність в одиницях вимірювання (неузгодженість при укладанні договору, вказання різної інформації у первинних документах покупця і продавця [4].

Отже, блокування податкових накладних – це проблема, яку треба вирішувати, оскільки за накопичувальним принципом вона породжує нові ускладнення: неможливість отримання контрагентами податкового кредиту; подальше блокування вхідних і вихідних ПН; ризик анулювання ліцензії компанії унаслідок потрапляння до переліку ризикових; створення підстав для перевірки з боку податківців. Для отримання потрібного результату доцільно дотримуватися всіх норм податкового законодавства та залучати фахівців в питання оподаткування.

Список використаних джерел

1. Коваленко О. Україна потрапила до п'ятірки країн з найгіршою податковою системою у світі. URL: <https://cutt.ly/swY3jtXj> (дата звернення 09.11.2023).
2. Бобрик Н. Безумовна реєстрація: які ПН/ПК під неї потрапляють. *Все про бухгалтерський облік*. 2023. № 92. С. 13-14.
3. Топ-5 причин блокування податкових накладних URL: <https://cutt.ly/mwY3jd5P> (дата звернення 09.11.2023).
4. Нові правила у блокуванні податкових накладних – причини та як уникнути. URL: <https://cutt.ly/bwY3jbHP> (дата звернення 09.11.2023).

Карламов Д. О.
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Полторак А.С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

АНАЛІЗ РИЗИКІВ КІБЕРАТАК НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Проблематика мінімізації рівня кіберзлочинності в Україні є важливим питанням для стабільної діяльності банківського сектору та забезпечення захисту фінансових даних. За останні роки загрози потужних кібератак зростають з великою швидкістю завдяки інтенсивному розвитку технологій [1].

Зловмисники користуються різноманітними технологіями та методами для атак на підприємства, у т. ч. віруси, троянці, фішинг, DDoS-атаки тощо. Це створює великий ризик для підприємств незалежно від їх розміру та галузі функціонування. Сучасні підприємства зберігають значний обсяг конфіденційної та важливої інформації в цифровому форматі. Ця інформація може бути цінною для зловмисників, а її втрата або пошкодження може завдати значної шкоди діяльності підприємства. Виявлено, що кібератаки можуть призвести до значних економічних втрат, включаючи втрату прибутку, витрати на відновлення, втрату клієнтів та репутації. Вони також можуть призвести до штрафів та правових проблем.

Дослідженнями питань протидії кібератакам займаються багато спеціалістів різних сфер діяльності, з-поміж яких М. Ю. Богославський [1, 2], В. Ю. Зубок [3], В. Д. Гавловський [4], Д. О. Маріц [5] та інші.

Існує значна кількість видів кібератак, кожен з яких має свої характеристики та може впливати на сучасне підприємство різними способами. Ось деякі з основних видів кібератак і їх характеристики:

1. Фішинг – атака, під час якої атакуючий видає себе за довірену сторону (переважно через електронну пошту), щоб шахраювати користувачів на відкриття шкідливих посилань або введення конфіденційної інформації. Фішинг може призвести до витрат на відновлення та втрати репутації.

2. Віруси і троянці – програми, які можуть поширювати шкідливий код, що надалі призведе до видалення даних, переривання роботи системи та втрати інформації.

3. DDoS-атаки (атаки з відмовою в обслуговуванні) – це атаки, під час яких атакуючий перевантажує мережу або сервери підприємства з метою їхньої недоступності для легітимних користувачів. Це може вплинути на доступність продуктів і послуг підприємства.

4. Кібершпигунство – процес, спрямований на отримання конфіденційної інформації, такої як комерційні та технічні секрети, патенти, та інші конфіденційні дані. Це може завдати шкоди конкурентному позиціонуванню підприємства.

5. Соціальна інженерія – атака, під час якої атакуючий використовує маніпулювання психологією користувачів, щоб отримати доступ до інформації або систем.

6. Внутрішня загроза – загроза від власних співробітників підприємства, які можуть зловживати своїм доступом або навмисно створювати проблеми.

Для попередження кібератак, а також ефективної боротьби з ними, погоджуємось з думкою В. М. Богуша та В. Л. Бурячка, що для захисту інформації важливою є підготовка спеціалістів, діяльність яких буде пов'язана з протидією кіберзлочинності та зміцненням рівня кібербезпеки особистості, підприємства та держави у цілому [5].

Найбільш цікавими з точки зору сучасних підприємств можуть стати знання, які стосуються: теоретичних основ кібернетичної безпеки, правових та організаційних засад протидії кіберзлочинності, методів та засобів протидії кіберзлочинності, програмного забезпечення систем кібернетичної безпеки, криптографічних механізмів кібернетичної безпеки, кібернетичної безпеки підприємств, основ кібернетичної безпеки держав [5, 6].

Загрози кібербезпеці є постійною реальністю, саме тому підприємства повинні розглядати інвестування в захист даних як вирішальну потребу для збереження успішності та надійності свого бізнесу. Це означає розробку стратегій кібербезпеки, інвестування в сучасні технології, навчання співробітників та постійний моніторинг для виявлення та реагування на потенційні загрози [7, 8].

Доведено, що на сучасному етапі розвитку науки та техніки зміцнення безпеки інформації на підприємстві має ґрунтуватися на принципово новому синергетичному підході. Його впровадження надасть змогу одержати ефект у разі взаємодії обраних профілів безпеки і, як наслідок, проявити якісно нові та невідомі до цього емерджентні властивості системи безпеки.

Односторонні ініціативи з боку підрозділів підприємства можуть забезпечити оперативне реагування на виникаючі ризики, усунути витрати клієнтської інформації, паралельно займатися розробкою нових методів боротьби з кібератаками, залучати менше ресурсів, але з більшим результатом та проводити систематичну профілактику протидії загрозам підприємства [1].

Отже, захист корпоративної інформації та даних на сучасних підприємствах є надзвичайно важливим завданням в умовах постійних кіберзагроз. Кібератаки можуть призвести до серйозних наслідків, включаючи втрату даних, фінансові втрати, репутаційний збиток та юридичні проблеми.

Важливість захисту даних на підприємстві обґрунтовується не лише економічними аспектами, але й суспільною відповідальністю та збереженням довіри споживачів та партнерів.

Список використаних джерел

1. Богославський М. Ю. Дослідження ступеню протидії банківським кібератакам на світовому та вітчизняному рівнях. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 88-92.
2. Богославський М. Ю. Методичні підходи до фінансового заміщення та еластичності в рамках забезпечення протидії кібератакам банку. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. №1-2. С. 85-88.
3. Зубок В. Ю. Визначення напрямків протидії кібератакам на глобальному маршрутизацію в мережі інтернет. *Електронне моделювання*. 2018. №5. С. 67-75. DOI: 10.15407/emodel.40.05.067.
4. Гавловський В. Д. Захист інформації шляхом посилення ефективності протидії кібератакам. *Інформація і право*. 2019. № 3(30). С. 105-110.
5. Маріц Д. О. “Кібератака” – війна майбутнього. *Інформація і право*. 2015. № 3(15). С. 104-109.
6. Полторак А.С., Баришевська І.В., Мельник О.І., Боднар О.А. Кібернетична безпека банківського сектора в системі фінансової безпеки держави. *Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика* : колективна монографія; Київ : Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2019. С. 79–83.
7. Полторак А.С., Сухорукова А.Л., Бурковська А.І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. *Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики* : колективна монографія з нагоди 115-річчя Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана ; за загальною редакцією М. П. Сагайдака, Т. О. Соболевої. Київ : Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. КНЕУ, 2021. 378 с. ISBN 978–966–926–399–5 С.158-176.
8. Полторак А. С., Тимошенко Ю. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34–39.

Кирило Ю. І.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Полторак А.С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

РОЛЬ КАВОВИХ ФЕСТИВАЛІВ У ПРОСУВАННІ КАВОВИХ БРЕНДІВ

Кавові фестивалі – чудова нагода дізнатися історію кави та її значення в культурах різних народів. Цей напій мав помітний вплив як на життя людей, так і на літературу. Історії, пов'язані з кавою, можна знайти в різних літературних творах, включаючи романи, поеми та оповідання.

Кавові фестивалі проводять у багатьох країнах, але найпопулярнішими та найважливішими вважають:

- The Amsterdam Coffee Festival (Амстердам, Нідерланди);
 - The Paris Coffee Festival (Париж, Франція);
 - The London Coffee Festival (Лондон, Велика Британія);
 - SCA Expo – головне зібрання, головна міжнародна кавова організація
 - World of Coffee (Варшава, Польща);
 - Berlin Coffee Festival (Берлін, Німеччина);
 - The New York Coffee Festival (Нью-Йорк, США);
 - The Milan Coffee Festival – «калейдоскоп італійської панорами кави».
- (Мілан, Італія);
- Blackfest Ukrainian Coffee Show (Київ, Україна) [1].

Щорічно у Львові відбуваються численні кавові фестивалі. Наприклад, осіннє свято «На каву до Львова» збирає навколо себе тисячі професіоналів, експертів і просто шанувальників справжнього кавового смаку і якості. Затишні кав'ярні пропонують надзвичайно великий та оригінальний вибір смачних ласощів і кожного року восени за допомогою усіх кавоманів, що відвідують найароматніше свято обирається найсмачніша з них. Ця подія є головною кавовою подією України [2].

Фестивалі, пов'язані з кавою, стали звичними подіями, які збирають ентузіастів кави з усіх куточків світу, щоб відсвяткувати та спожити ароматний напій. За останні десятиліття ці заходи стали інструментами просування та популяризації кавових брендів. Розглянемо роль кавових фестивалів із популярними кавовими брендами, підтримкою відносин з клієнтами та створенням можливостей нових продажів.

КаваЕхро і Кавовий ярмарок – це нагода для запуску нових брендів, платформа для підприємців, які хочуть відкрити кав'ярню у Львові чи в інших містах [3].

Кавові фестивалі дозволяють брендам створити платформу, де вони можуть показати свої продукти і дозволити відвідувачам спробувати різноманітні види кави. Це дає брендам можливість продемонструвати якість і унікальність свого продукту, що може привернути більше уваги споживачів.

Участь у фестивалях, пов'язаних з кавою, дозволяє кавовим брендам продемонструвати свою інноваційність і креативність у своїй продукції. Вони можуть продемонструвати нові способи обробки кавових зерен, а також експериментувати з різними сортами кави та представити методи обробки кавових зерен.

Кавові фестивалі зазвичай залучають учасників з різних місць та країн, що дає можливість кавовим брендам розширити свій ринок і привернути нових клієнтів. Виставка на міжнародних кавових фестивалях може зробити бренд відомим на глобальному рівні.

Участь у кавових фестивалях допомагає збільшити популярність бренду серед цільової аудиторії. Відвідувачі фестивалю мають можливість особисто познайомитися з брендами, спілкуватися з їх представниками та дізнатися більше про філософію та цінності компаній.

Кавові фестивалі дозволяють брендам встановити безпосередні зв'язки зі споживачами. Це може містити обмін думками, збирання фідбеку, а також можливість відповісти на питання та запити від клієнтів. Такий контакт сприяє зміцненню відносин і розвитку лояльності.

Кавові фестивалі часто спонукають бренди до створення нових, інноваційних продуктів. Вони можуть представляти нові смаки, способи приготування або упакування, які відповідають сучасним тенденціям та потребам споживачів.

Отже, кавові фестивалі не тільки просувають кавові бренди, а і є джерелом натхнення, знань та можливості для виробників спілкуватися зі споживачами. Вони сприяють розвитку кавової індустрії, популяризації кавової культури та підвищенню обізнаності споживачів про каву. Кавові фестивалі можуть привернути нових клієнтів, підтримати наявних та сприяти інноваціям у цій галузі.

Список використаних джерел

1. 9 кавових шок і фестивалів, які варто відвідати у 2020 році. URL: <http://surl.li/myorg> (дата звернення: 01.11.2023).
2. «Кавова битва», фестивалі та засіб проти ожеледиці: історія львівської кави. URL: <http://surl.li/myorm> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Живі кавові дерева та сортування сміття: XI LVIV COFFEE FESTIVAL проведуть у стилі "ЕКО". URL: <http://surl.li/myosb> (дата звернення: 01.11.2023).

Клапків Ю. М.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів,
обліку та банківської справи*

Луняка Є. Є.,

студентка магістратури

Навчально-науковий інститут економіки та бізнесу

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Миргород

МІССЕЛІНГ В КОНТЕКСТІ ДОБРОВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Загроза місселінгу існує у всіх країнах і громадяни України не є виключенням. В українському контексті місселінг може стосуватися різних видів продуктів і послуг, включаючи страхування, фінансові послуги, нерухомість та інші.

Вважається, що до основних сфер, де споживачі мають можливість зіткнутися з місселінгом в Україні, включають:

1. Страхування. Продавці страхових продуктів можуть намагатися привернути клієнтів, надаючи неправдиву чи неповну інформацію про умови страхування, вартість поліса, обмеження та виключення.

2. Фінансові послуги. Місселінг може реалізовуватись у галузі фінансових послуг, де клієнтам може бути запропоновано продукти чи інвестиційні можливості базовані на неправдивих фактах або ж такі що не відповідають реальним потребам клієнта.

3. Нерухомість. При продажу нерухомості може бути застосовано місселінг, який полягає в приховуванні негативних аспектів об'єкта, завищенні його вартості або інших некоректних практиках.

4. Медичні послуги. Медичні працівники можуть намагатися направити пацієнтів на медичні послуги, які їм насправді не потрібні, з метою збільшення обсягу медичних операцій та прибутку. Може мати місце надання неповної інформації, використання неправдивих або перебільшених висловлювань про потенційні ризики, пов'язані з проведенням певних процедур їх ефективність або безпеку.

Вважається, що місселінг – це пропозиція споживачам придбати фінансові послуги, які не відповідають потребам цих споживачів, встановленим з урахуванням наявної у продавця інформації про характеристики цих споживачів, або пропозиція придбати ці послуги способами, що не відповідають їх характеру [1]. Фактично – це термін, який вказує на некоректний чи неправомірний продаж продуктів чи послуг, який здійснюється з боку продавців або постачальників. Він може включати, не лише надання неправдивої інформації, а і приховання

важливих фактів, агресивний маркетинг чи тиск на покупців для укладення угоди[2].

Місселінг в контексті добровільного медичного страхування або страхування життя може включати некоректну практику продавців страхових продуктів, які можуть надавати споживачам неправдиву чи оманливу інформацію, або переконуючи їх укласти угоди щодо абсолютно не придатних для них послуг. Особливої уваги, заслуговує проблематика добровільного медичного страхування, фактично тут місселінг може мати місце як у страховій послугі, найчастіше на етапі продажу, так і в процесі використання, вже на рівні медичних послуг. Аквізитор добровільного медичного страхування має перевагу щодо знань про конструкцію пропонованого продукту, тоді як клієнти часто не розуміють його специфіки. Фактично, продавець повинен передати повну та достовірну інформацію, щоб діяти етично [3], та на практиці у продавця немає ні інтересу щодо передачі такої кількості інформації, ні фізичної можливості, адже навіть частина людей із вищою економічною освітою, які здобували знання впродовж 5 років можуть мати із цим суттєві проблеми.

Немає сумніву, що необхідно підвищувати рівень захисту споживача. Це виявляється, зокрема, в регулюванні правового режиму фінансових та страхових послуг [4], яке повинно забезпечувати споживачеві вільну участь на цьому ринку (оскільки він характеризується збільшеним економічним ризиком, нерівномірно розподіленим між зацікавленими сторонами та асиметрією інформації).

Список використаних джерел

1. Paduszyńska, M. (2019). Misselling jako nadużywanie zaufania klienta na rynku finansowym. *Annales. Etyka W Życiu Gospodarczym*, 22(3), 45–60. <https://doi.org/10.18778/1899-2226.22.3.04>
2. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
3. Trynchuk, V. V., Horyslavets, P. A., Horbova, H. V., & Zelenitsa, I. M. (2018). Фінансовий омбудсмен і його роль у питаннях захисту прав споживачів на страховому ринку Польщі. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(26), 268–280. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i26.143868>
4. Kirk, J., Samuels, T., & Finch, L. (2022). The Financial Ombudsman Service. In *Mis-selling Financial Services* Edward Elgar Publishing. p. 322-345.

Колодійчук І. А.,
*д-р екон. наук, старший науковий співробітник ДУ «Інститут
регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

У порівнянні з країнами ЄС, рівень утворення побутових (ПВ) відходів в Україні є значно нижчим. Так, в перерахунку на особу в Україні фіксується утворення відходів на рівні близько 143 кг/рік, в європейських країнах – в діапазоні від 272 (Румунія) до 783 кг/рік на особу (Данія), показник EU-28 становить 486 кг/рік на особу (станом на 2020 р.). Економічні механізми управління побутовими відходами в країнах ЄС включають як інструменти стимулювання (знижки, заохочувальні ваучери), так і стримування (податки, збори, штрафи). Найчастіше застосовують наступні підходи: податки та плати на певні операції поводження з відходами (спалювання, захоронення), збори за певні види товарів (наприклад, пластикові пакети), схема ціноутворення та сплати за збирання та вивезення відходів (ціна за одиницю, система RAUT – «плати за те, що викидаєш»), схема повернення коштів (наприклад, за використану упаковку та тару), схеми розширеної відповідальності виробника за утилізацію використаної продукції, упаковки та інші інструменти (субсидії за перероблення, звільнення від ПДВ тощо).

На відміну від країн Європи, загальною тенденцією для України є низький рівень утилізації побутових відходів та високий показник їхнього захоронення на полігонах. Так, у 2020 р. з загальної кількості зібраних ПВ (12634888,4 т) утилізовано лише 0,04 %, спалено – 1,3 % [1]. Переважаюча частка відходів спрямовувалася на полігони (59,5 %). Так, ринок надання послуг щодо утилізації ПВ представлений лише одним регіоном, адже із загальної кількості утилізованих ПВ домінуюча частка припадає на Миколаївську область – 91,7 % (4117,7 т). Структура утилізаційних потужностей у вітчизняній системі поводження з відходами за кількісними та якісними параметрами не відповідає європейським стандартам, оскільки використовуються застарілі малоефективні технології. Абсолютна більшість об'єктів поводження з відходами в Україні – це *місця видалення відходів* (МВВ), проблема більшості яких полягає в їхній експлуатації понад заплановані терміни, а також недотриманні норм щодо структури й нормативних обсягів надходження відходів. Якщо в країнах ЄС захоронення відходів коштує дорого і вартість однієї тонни становить від 4 до 75 євро, то в Україні – 0,14 євро, що не сприяє розвитку утилізаційних потужностей і покращанню екологічної ситуації.

Сьогодні ніякі внутрішні та зовнішні чинники не вказують на позитивну динаміку щодо збільшення обсягів утилізації відходів чи ситуацію, за якої

позитивні зміни найближчим часом можливі. Адже формування системи управління відходами за європейськими стандартами потребує значних фінансово-інвестиційних ресурсів. Першочергово ці кошти необхідні для того, щоб: а) забезпечити технічну й біологічну рекультивацію територій через закриття небезпечних МВВ категорій В–Г; б) здійснити аудит і реконструкцію МВВ, віднесених до категорій А–Б; в) побудувати нові санітарні регіональні полігони відповідно до Національного плану управління відходами до 2030 року; г) суттєво на основі науково-технічного обґрунтування розгорнути мережу утилізаційних потужностей тощо. Це дасть змогу розширити можливості у наданні якісних послуг у сфері поводження з відходами. У свою чергу, підвищуючи рівень якості заходів утилізаційного характеру, регіони України зможуть забезпечити якісні стандарти екологічного стану території та їхнього сталого розвитку.

Регулювання відносин у сфері управління відходами на законодавчому рівні ще напрацьовується. Як показує досвід України у поводженні з відходами у попередні роки, без якісного законодавчого забезпечення, удосконалення функцій менеджменту, передусім контролю за виконанням прийнятих рішень, відповідне регулювання неможливе апріорі. Формування системи управління відходами передбачає впровадження відповідних об'єктів інфраструктури, введення в дію сучасного обладнання та установок для проведення операцій утилізаційного характеру. Це дасть змогу, по-перше, активізувати економічну діяльність наявних суб'єктів господарювання у сфері поводження з відходами, розширити спектр функціональних запитів діяльності, надання якісних послуг; по-друге, ефективно виконувати передбачені законодавством про відходи завдання.

Серед сучасних утилізаційних систем заслуговує на увагу 65 автоклавний метод перероблення змішаних відходів, що поєднує високу економічну ефективність та екологічність. На ринку виробництва технологічного обладнання для перероблення відходів помітне місце займає польська компанія *Bioelektra Group S.A.* Інженерна група *Bioelektra* вдало поєднала 65 автоклавний метод (метод стерилізації) із системою автоматизованого сортування відходів, що в кінцевому результаті забезпечує 65 % рециклінгу ПВ. Суттєвою перевагою автоклавного методу є відсутність емісії запахів і можливість будівництва переробного підприємства поряд із населеними пунктами, що суттєво знижує транспортно-логістичні витрати. Технологія також не потребує попереднього сортування відходів у місцях їхнього утворення, що є актуальним питанням у вітчизняних умовах.

Список використаних джерел

1. Довкілля України 2020 рік: статистичний збірник. URL: www.ukrstat.gov.ua/

Кравець А. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МЕНЕДЖМЕНТ РЕСУРСІВ

Враховуючи розвиток сучасних технологій, варто зазначити, що штучний інтелект має велику роль для багатьох сфер суспільства. Важливо підкреслити, що штучний інтелект стане великою допомогою для менеджерів у прийнятті рішень в управлінні. У цьому випадку керівники або організатори повинні володіти технологічними навичками для роботи зі штучним інтелектом. Штучний інтелект працює відповідно до конкретних завдань, поставлених на початку його застосування на основі потреб організації [1].

Оригінальне визначення науковців Маккарті, Мінські, Рочестера та Шеннона використовується для широкого опису штучного інтелекту як дії, що виконується машиною, яка вважалася б розумною, якби її виконувала людина. Вважається, що в ситуації, коли машина здатна виконувати завдання, яке раніше виконувала людина-менеджер, то вона вважається штучним інтелектом [2].

Яскравим прикладом цифровізації є сфера менеджменту ресурсів, де алгоритмічне управління використовується для зв'язку клієнтів і працівників. Науковці визначають алгоритмічне управління як функції управління, що виконуються програмними алгоритмами та їх допоміжними пристроями. У додатках для нових компаній все частіше впроваджується алгоритмічне управління для оптимізації, розподілу та оцінки роботи в традиційних професіях: від складів до кав'ярень. Така домовленість між працівником і цифровим менеджером створює абсолютно нову динаміку. Алгоритмічне управління хвалили за потенційну свободу, яку воно надає працівникам [2].

Важливо підкреслити, що штучний інтелект відіграє велику роль на менеджмент ресурсів, адже він зменшує навантаження на управління та завершує ціль дуже швидко порівняно з людською працею. Також зменшує витрати на управління за рахунок призначення у керуванні різних категорій працівників. Штучний інтелект створений таким чином, що проектує свою діяльність і завдання відповідно до вимог клієнта [2].

Більшість підприємств розширюють рівень обізнаності про застосування штучного інтелекту в бізнесі, щоб краще та швидше виконувати свої завдання. Штучний інтелект сприяє уникненню стресу для менеджерів і змушує їх приймати кращі, зваженіші рішення [4]. Він контролює все, що призначено, що має здатність виконувати кілька завдань за день. Важливо зазначити, що науковці

вважають, що компанії в майбутньому використовуватимуть штучний інтелект в управлінні, щоб отримувати прибуток. Система програмних методів може відрізнятись, але концепція залишається незмінною. Штучний інтелект – цечовни для чатів, розпізнавання голосу, електронна комерція та спілкування на робочому місці, охорона здоров'я, людські ресурси та управління, логістика та ланцюг поставок, кібербезпека, готелі, курорти, подорожі тощо. Як зазначають науковці, штучний інтелект матиме більшу потребу в майбутньому для підприємства для виконання своєї роботи, оскільки дуже важко отримати гарний і максимальний результат завдяки людській праці та нестачею працівників [1].

Важливо підкреслити, що вплив штучного інтелекту у сфері менеджменту можуть мати й негативні наслідки. Як зазначає І. Д. Задорожня, великі можливості штучного інтелекту можуть супроводжуватися певними ризиками: не контрольованість впровадження штучного інтелекту, несподівані технологічні збої, технологічне безробіття, що призведе до зменшення попиту на людський ресурс. На основі британського дослідження від агентства ВВС було визначено перелік професій, що можуть опинитися під загрозою цифровізації, а саме: директор з маркетингу та продажів, менеджер будівельної сфери, фінансові менеджери та директори, менеджер з продажу нерухомості, менеджери по роботі з персоналом, менеджер з роздрібного продажу, менеджер закладів громадського харчування та ресторанів та інші [3].

Отже, штучний інтелект має великий вплив на різні сфери життя і діяльності людства, безпосередньо і галузі менеджменту ресурсів. Але важливо зазначити, що штучний інтелект може мати не лише позитивні наслідки, але й негативні, що може спричинити технологічне безробіття і зниження попиту на людський ресурс.

Список використаних джерел

1. Арул Кумар. Прикладний штучний інтелект в менеджменті майбутнього. 2018 р. URL: <http://surl.li/mmxdj> (дата звернення 25.10.2023).
2. Ніл Нопонен. Використання штучного інтелекту в менеджменті. 2019 р. URL: <http://surl.li/mmxey> (дата звернення 25.10.2023).
3. Задорожня І. Д. Перспективи використання штучного інтелекту у менеджменті. *Студентський вісник НУВГП*. 2022. Вип. 2(18). С. 47-50.
4. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг чинників впливу на рівень фінансової безпеки України в умовах діджиталізації. *Modern economics*. 2019. № 18. С. 130–137. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-20).

Краснокутська Л. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Науковий керівник: Стамат В. М.,
канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЗМІНИ В ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Фінансова безпека держави, як елемент національної безпеки, є основою економічного розвитку країни та гарантує суверенітет і цілісність країни та гідний рівень життя її громадян. Питання фінансової безпеки держави набуває особливого значення в умовах введення воєнного стану Указом Президента України від 24 лютого 2022 року. Це пов'язано з тим, що функціонування Збройних Сил та інституцій сектору безпеки і оборони залежить від належного та стабільного фінансового забезпечення за рахунок внутрішньої та зовнішньої допомоги. Законодавець зазначає, що пріоритети забезпечення захисту та оборони держави у мирний час потребують «адекватного бюджету та основних напрямів використання фінансових ресурсів для досягнення поставлених цілей і виконання передбачених завдань».

Дослідження фінансової безпеки на основі статистичних даних про розвиток підприємств державного та приватного секторів і домогосподарств за останні три роки, тобто від пандемії до повномасштабного вторгнення, дозволили науковцям стверджувати, що основою фінансової безпеки країни є особисті фінанси [1].

За роки війни бюджетний процес в Україні зазнав низки важливих змін, результатом яких стало реформування дохідної та видаткової частин державного бюджету України на 2022 рік. Для регулювання бюджету держави з правової точки зору підставою є рішеннях уряду. Враховуючи воєнний стан в Україні, Державна казначейська служба за погодженням з Міністром фінансів прийняла наступні рішення щодо видатків на національну безпеку і оборону, щодо заходів з коригування бюджету в умовах воєнного стану, а також щодо видатків головних розпорядників бюджетних коштів у межах бюджетних призначень, затверджених Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» [2]. Перерозподіл виплат та їх фінансове забезпечення здійснюється шляхом внесення в установленому порядку змін до Державного бюджету України на 2022 рік [3].

Відповідно до цієї поправки, на період дії воєнного стану:

- для спрощеної системи оподаткування збільшено граничний обсяг сплати єдиного податку до 10 млрд грн;

- введено ставку нову для єдиного податку у розмірі 2% від обороту, яка могла застосовуватися на добровільних засадах. Було знято обмеження на кількість працівників суб'єкта господарювання. Також знято обмеження на види діяльності (крім акцизного збору, грального бізнесу, валютних операцій та видобутку і реалізації корисних копалин);

- штрафи та пеня за несплату ЄСВ скасовуються;

- товари, знищені внаслідок воєнних дій або передані для потреб оборони країни, не є об'єктом оподаткування ПДВ;

- процедура реєстрації податкових накладних призупинена, а податковий кредит може накопичуватися на підставі первинних документів [4].

Основні доходи державного бюджету України формувалися за рахунок експорту сільськогосподарської продукції, розвитку металургійної промисловості та доходів від інформаційних технологій [5,6]. В 2023 році більшу частину доходів до бюджету складають податкові надходження (41,92%), неподаткові надходження (38,60%) та кошти від фінансування країн Європейського Союзу, фінансових міжнародних організацій, що становить 18,0%. Державним бюджетом закладено, що в Україні буде дефіцит бюджету, адже більша половина доходів нашої країни йде на оборону держави [7].

З метою недопущення руйнування економіки в умовах війни та протидії цим загрозам у фінансовій системі держава має на меті системне забезпечення надходжень до бюджету через розвиток власної виробничої бази, особливо малого та середнього бізнесу, а також через збереження промислових та сільськогосподарських державних підприємств на територіях, вільних від бойових дій та не окупованих. Необхідно внести зміни до нормативно-правових актів, слід звернути увагу на елементи фінансової системи, які впливають на фінансову безпеку, а саме на бюджетну систему, банківську систему, податкову систему та безпеку фінансового сектору підприємств, які працювали в країні під час війни.

Список використаних джерел

1. Ганзюк С. М., Драй О. О. Загрози фінансовій безпеці України. *Modern Economics*. 2023. № 38(2023). С. 28-33. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-04).
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: 182 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Доценко І. Фінансова державна підтримка суб'єктів підприємництва в умовах війни. Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу. Луцьк. 2022. С. 179-182.
4. Деякі питання казначейського обслуговування Розпорядження Кабінету міністрів України від 25.02.2022 р. № 182-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-kaznachejskogo-obslugovuvannya-182-250222> (дата звернення: 01.11.2023).

5. Полторак А. С. Методичний підхід до оцінки стану фінансової безпеки регіонів України. *Агросвіт*. 2019. № 18. С. 29–36. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.18.29.

6. Полторак А. С. Тіньова економіка як внутрішня загроза фінансовій безпеці України. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2019. № 3(9). С. 104-111. DOI: 10.5281/zenodo.3805257.

7. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2023).

Кучеренко Д. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Дослідження впливу цифрових технологій на фінансовий менеджмент представляє актуальну і важливу проблему в сучасному світі. Ця тема стала об'єктом поглибленого аналізу та досліджень через стрімкий розвиток інформаційних технологій та їх потенційний вплив на фінансову індустрію та управління фінансами.

У сучасному світі цифрові технології визначають нові стандарти у багатьох галузях, і фінансовий менеджмент не є винятком. Ця тема розглядає важливі аспекти впливу цифрових технологій на фінансовий менеджмент і фінансову індустрію загалом. Завдяки цифровим технологіям багато рутинних операцій у фінансах можна автоматизувати, з-поміж яких: облік, ведення бухгалтерії та обробка транзакцій. Автоматизація допомагає зменшити кількість помилок та збільшити ефективність фінансового управління.

Необхідно зазначити, що цифрові технології вплинули на спосіб, за допомогою якого здійснюються фінансові транзакції. Онлайн-платежі, мобільні гаманці та криптовалюта стали реальністю. Це відкриває нові можливості для глобальних фінансових операцій і прискорює обіг коштів.

Сучасні аналітичні інструменти, включаючи штучний інтелект і машинне навчання, дозволяють бізнесам аналізувати великі обсяги фінансових даних для прийняття кращих стратегічних рішень. Вони допомагають у виявленні тенденцій і ризиків, а також у плануванні майбутніх фінансових кроків. Крім того, оскільки фінансові операції стали більш цифровими, захист особистих та корпоративних фінансових даних стає важливішим завданням. Цифрові технології також сприяють розвитку нових методів кіберзахисту фінансових ресурсів.

Завдяки цифровим рішенням фінансовий менеджмент стає більш гнучким. Можливість вести облік і керувати фінансами з будь-якого місця з Інтернет-підключенням робить цей процес більш зручним і ефективним [1].

Вплив цифрових технологій на фінансовий менеджмент стає все більш помітним. Україна не відстає від світових трендів і активно впроваджує цифрові інновації у фінансову сферу.

Українські банки та фінансові установи активно розширюють свої електронні послуги. Клієнти можуть здійснювати онлайн-перекази, платити рахунки, керувати власними рахунками через мобільні додатки та інтернет-банкінг. Це спрощує фінансовий менеджмент та робить фінансові послуги доступнішими.

В Україні з'явилися обмінники криптовалют, а також розвиваються стартапи, які використовують технологію блокчейн для створення нових фінансових продуктів. Компанії та фінансові установи дедалі більше використовують розумну аналітику для оптимізації фінансового управління та прийняття обґрунтованих рішень. З огляду на зростання цифрових загроз, Україна активно розвиває сферу кібербезпеки. Фінансові установи і компанії вдосконалюють заходи захисту фінансових даних клієнтів. Україна постійно оновлює законодавство та регулюючі норми, щоб враховувати розвиток цифрових технологій у фінансах. Це сприяє створенню комфортних умов для розвитку фінансового сектору [2].

Цифрові технології мають значний вплив на фінансовий менеджмент як в Україні, так і в усьому світі. Цей вплив проявляється в багатьох аспектах фінансової сфери, включаючи автоматизацію процесів, розширення електронного банкінгу, розвиток фінтех-індустрії та розширення можливостей аналізу даних [3].

Україна активно адаптує цифрові технології для покращення фінансового менеджменту та розвитку фінансового сектору. Важливими напрямками цього розвитку є розширення онлайн-банкінгу, впровадження криптовалютних технологій та розвиток фінтех-стартапів.

Зростання цифрового фінансового менеджменту в Україні та в світі відкриває нові можливості для покращення ефективності управління фінансами, збільшення доступності фінансових послуг і розширення інвестиційних можливостей. Однак, виникають нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, регулюванням та захистом конфіденційності фінансових даних [4].

У майбутньому розвиток цифрових технологій продовжить впливати на формування фінансового ландшафту, і фінансовий менеджмент буде невіддільною частиною цього еволюційного процесу [5]. Для успішного функціонування у цьому новому середовищі фінансові установи, підприємства та індивідуальні користувачі мають будувати свої знання та забезпечувати надійний захист своїх фінансових активів у цифровому світі.

Список використаних джерел

1. Полторац А. С., Тимошенко Ю. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34–39.

2. Korol I., Poltorak A. Financial risk management as a strategic direction for improving the level of economic security of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4(2018). No. 1. pp. 235-241. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-235-241>.
3. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. Vol. 2. no. 25 (2018). pp.157-164. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.
4. Atamanyuk I., Kondratenko Y., Shebanin V., Sirenko N., Poltorak A., Baryshevska I., Atamaniuk V. Forecasting of Cereal Crop Harvest on the Basis of an Extrapolation Canonical Model of a Vector Random Sequence. *CEUR Workshop Proceedings*. 2019. Vol. II. pp. 302-315.
5. Yekimov Sergey, Poltorak Anastasiia, Dereza Viacheslav, Buriak Ievgen, Purtov Vladimir. The role and importance of financial results in the effective management of an agricultural enterprise. *International Scientific and Practical Conference (DAIC 2020)*. Volume 222. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202022206001>.

Лесік М. А.
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Лівандовська О. А.
асистент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

Процеси діджиталізації у всіх сегментах світового фінансового ринку вплинули на особливості його розвитку. Спостерігається стрімкий прогрес інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що має вагомий вплив на формування нових тенденцій на ринках цінних паперів, фондових ринках, валютних ринках та інших сегментах фінансових ринків, пов'язаних із наданням фінтех-послуг. Стрімкий розвиток ІКТ також призвів до посилення універсальності і гнучкості світового фінансового ринку, надаючи банкам і небанківським фінансовим установам можливість здійснювати різноманітні міжнародні фінансові операції у широкому спектрі комбінацій [1]. Впровадження автоматизованих систем та штучного інтелекту дозволяє банкам та фінансовим установам оптимізувати процеси обробки та аналізу даних, зменшуючи час і ресурси, необхідні для виконання операцій.

Головним фактором, що керує процесом цифрової трансформації у сфері фінансових послуг, є впровадження технологічних інновацій, що реформує спосіб функціонування фінансового сектору і взаємодії між учасниками, які надають ці послуги, і їх клієнтами. Технологічний прорив відкриває нові бізнес-можливості як для новачків, які з'являються на ринку фінансових послуг, так і для традиційних фінансових установ.

У світі, де цифрові послуги стають невід'ємною частиною повсякденного життя, важливо розуміти, що споживачі висувають високі вимоги до продуктів та віддають перевагу тим, які дозволяють їм ефективно використовувати свій час та здійснювати операції без зайвих ускладнень. Процеси цифрової трансформації у фінансовому секторі активно розвиваються через стратегічний інтерес компаній в посиленні своїх позицій на ринку та зростаючий попит на інноваційні рішення.

Діджиталізація робить фінансові послуги більш доступними для населення, особливо в умовах обмежень, які свого часу спричинила пандемія Covid-19. Цифровізація дозволяє отримувати доступ до банківських послуг, навіть якщо фізичні відділення банків та банкомати не доступні. Цифрові банкінгові платформи та мобільні додатки надають клієнтам можливість здійснювати операції в будь-який час і з будь-якого місця.

Запровадження в Україні воєнного стану продемонструвало, наскільки необхідною для людей є можливість отримувати фінансові послуги віддалено. У теперішній час це питання безпеки споживачів та працівників різних підприємств чи установ [2].

На сучасному етапі діджиталізація стає ключовим фактором у розвитку підприємства та його конкурентоспроможності. Ця трансформація сприяє підвищенню рівня ефективності бізнес-процесів і зміцненню довіри клієнтів до установ фінансового сектору. Для досягнення цієї мети фінансовий сектор зобов'язаний активно впроваджувати передові технології та інструменти, спрямовані на надання нових послуг, які відповідають актуальним потребам суб'єктів господарювання в Україні [3].

Разом із низкою переваг, які приносить процес діджиталізації, з'являються і нові виклики, які вимагають уваги (табл. 1).

Таблиця 1. Виклики в умовах діджиталізації для фінансового сектору

Виклики	Пояснення
Кібербезпека	Одним із головних викликів діджиталізації в фінансовому секторі є загрози кібербезпеці. Розвиток цифрових технологій створює нові можливості для кіберзлочинців здійснювати атаки на банки, фінансові установи та клієнтів. Крадіжка фінансових даних, злами банківських систем і шахрайські схеми стають більш складними та вишуканими.
Регулювання та законодавство	Діджиталізація вимагає адаптації законодавства до нових реалій. Уряди та регулятори мають вирішити питання, пов'язані з контролем за цифровими фінансовими послугами, захистом прав споживачів та конфіденційністю даних. За відсутності адекватного регулювання може виникнути ризик для стабільності фінансового сектору та довіри до цифрових фінансових послуг.
Приватність і конфіденційність даних	Зі зростанням обсягів цифрових транзакцій та збільшенням обробки особистих фінансових даних стає важливим питання забезпечення приватності і конфіденційності даних клієнтів. Фінансові установи повинні дотримуватися стандартів щодо збереження та захисту особистих даних, щоб запобігти можливим порушенням та витокам інформації.

Джерело: узагальнено авторами з використанням [4-6]

Отже, діджиталізація в фінансовому секторі є невід'ємним явищем, яке впливає на розвиток економіки та забезпечення доступу до фінансових послуг, особливо в умовах війни. Діджиталізація має численні переваги, однак важливо враховувати її виклики, особливо в контексті забезпечення кібербезпеки, трансформації законодавства та забезпечення конфіденційності даних. Фінансові установи України повинні бути готовими до адаптації до нових умов і вдосконалення систем безпеки для забезпечення стабільності та захисту клієнтів.

Список використаних джерел

1. Хамідов О., Маманазаров А., Максимова І., Слюсаренко К., Кулішов В. Парадигма діджиталізації фінансового ринку України. *Журнал європейської економіки*. 2022. №20(4). С. 680-696.
2. Данилишин В. І., Синиця С. М. Діджиталізація на ринку фінансових послуг: сутність та значення для економіки України в умовах сьогодення. *Трансформаційна економіка*. 2023. №3 (03). С. 16-20.
3. Яковлев В. Сутність діджиталізації у фінансовому секторі. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський. 2023. С.5-9.
4. Poltorak A., Volosyuk Yu., Tyshchenko S., Khrystenko O., Ribachuk V. Development of directions for improving the monitoring of the state economic security under conditions of global instability. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. № 2(13-122), pp. 17–27. doi: 10.15587/1729-4061.2022.253062.
5. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. 11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies, DESSERT2020. 2020. 14-18 May, 2020, Kyiv, Ukraine. DOI: 10.1109/DESSERT50317.2020.9125026.
6. Полторак А. С., Каземирчик М. С., Поліщук А. І. Пріоритетні загрози фінансовій безпеці в умовах трансформаційних процесів у сучасній економіці. *Modern Economics*. 2020. № 24(2020). С. 157-163. [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-25).

Магар А. Є.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Сухорукова А. Л.,
кандидат наук з державного управління, доцент кафедри
менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності підприємства стикаються з надзвичайно складними завданнями, що загрожують їх фінансовій стійкості та можливості виживання на ринку. Глобальні кризи, валютні коливання, політичні турбулентності та економічні зміни непередбачуваного характеру стали нормою у сучасному світовому бізнесі.

Глобальна нестабільність, включаючи економічні кризи, торгові війни, валютні коливання та політичну нестабільність, суттєво впливає на стратегії управління персоналом в організаціях.

Наприклад, економічні кризи впливають на зміни в зайнятості та кадровій політиці і можуть призвести до скорочення робочих місць, введення замороження найму нових працівників, а також до необхідності перепрофілювання персоналу. Політична нестабільність може призвести до непевності в бізнес-середовищі, що може вплинути на рішення з найму та утримання персоналу.

Кризи та нестабільність вимагають від організацій швидкої адаптації до нових умов. Стратегії управління персоналом повинне розглядати можливості гнучкості в робочих графіках, форматах роботи та організаційних змінах.

Важливо мати план управління кризовими ситуаціями та вміти швидко реагувати на негативні події. Персонал повинен бути надійним, готовим до непередбачуваних обставин та здатним працювати в умовах нестабільності.

Стратегія управління персоналом – це пріоритетний напрям формування конкурентоспроможного, високопрофесійного, відповідального і згуртованого трудового колективу, що сприяє досягненню довгострокових цілей та реалізації загальної стратегії організації [1].

Стратегію управління персоналом слід розглядати як найважливішу підсистему загальної стратегії організації, подану у вигляді довгострокової програми конкретних дій з реалізації концепції використання і розвитку потенціалу персоналу організації з метою забезпечення її стратегічної конкурентної переваги [2].

Стратегії управління персоналом підприємств – це сукупність довгострокових планів, стратегій та підходів, спрямованих на ефективне управління людськими ресурсами для досягнення стратегічних цілей та завдань організації. Ці стратегії враховують важливі аспекти, такі як найм, розвиток, мотивація, збереження та виштовхування працівників.

Основними характеристиками стратегічного управління персоналом є:

- довгостроковий характер, що пояснюється її спрямованістю на розроблення і зміну психологічних установок, мотивації, структури персоналу, всієї системи управління персоналом або її окремих елементів;
- цілі стратегічного управління персоналом мають відповідати загальній стратегії розвитку підприємства; вони мають бути спрямовані на досягнення цілей економічного розвитку підприємства, а не суперечити їм [3, 4];
- стратегічне управління персоналом повинне враховувати дію чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, що може викликати необхідність коректування загальної стратегії розвитку підприємства, а відповідно і змін структури та чисельності персоналу, його навичок і кваліфікації, стилю і методів управління персоналом [5].

До основних типових стратегій управління персоналом відносять стратегію добору і навчання персоналу, стратегію винагороди і мотивації, стратегію формування трудових відносин, стратегію управління персоналом.

Ці стратегії можуть допомогти підприємствам ефективно управляти персоналом у глобальних умовах нестабільності та забезпечити їхню конкурентоспроможність.

У глобальних умовах нестабільності, стратегії управління персоналом стають критичним елементом успішної діяльності підприємств.

Таким чином підприємства повинні мати гнучкі структури та процеси, щоб швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. Це може означати здатність швидко перепрофілювати персонал, впроваджувати нові технології та методи роботи.

Важливо мати запас кваліфікованих працівників, які можуть замінити ключових співробітників у випадку їхнього відходу або недовік.

Умови швидких змін вимагають постійного оновлення навичок і знань персоналу. Важливо визнавати та винагороджувати талановитих співробітників, щоб утримати їх на підприємстві під час нестабільних періодів.

Список використаних джерел

1. Балабанова Л.В. Стратегічне управління персоналом підприємства в умовах ринкової економіки: монографія. Донецьк: Дон НУЕТ, 2010. 238 с.
2. Міщенко А. П. Стратегічне управління: навч. Посібник. «Центр навчальної літератури», 2004. 366 с.

3. Poltorak A. S., Baryshevska I. V., Melnyk O. I., Ihnatenko Zh. Alternative sources of funding for the development of united territorial communities. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, 2021. № 2. С. 4-10. DOI: 10.31521/2313-092X/2021-2(110)-1.

4. Poltorak A.S. Conceptual foundations of the behavioral approach to managing the system of financial and economic security of the state. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 2023. 27 (1). pp.9-19. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/1.2023.09>.

5. Горещька В.В. Роль та місце управління персоналом у компанії. *Управління людським потенціалом*, 2009. № 2. 81 с.

Магар Д. Є.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Сухорукова А. Л.,
кандидат наук з держ. управління, доцент кафедри менеджменту та маркетингу, Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасний період глобальної економічної нестабільності компанії зіштовхуються із надзвичайно складними викликами, які ставлять під загрозу їх фінансову стійкість та можливість виживання на ринку. Глобальні кризи, валютні коливання, політичні турбулентності та економічні зсуви непередбачуваного характеру стали нормою сучасного світового бізнесу. У цьому контексті корпоративне управління виявляється ключовим фактором, який не лише визначає успішність підприємства, а й його здатність не лише вижити в умовах турбулентності, але й ефективно адаптуватися до змін у глобальному бізнес-середовищі.

Зміни у політичних регіонах, технологічні перетворення та соціокультурні тенденції стають викликами, на які підприємства повинні реагувати негайно та дбайливо. У цьому контексті корпоративне управління стає керованою силою, яка спроможна забезпечити оптимальне використання ресурсів, підтримувати стабільність фінансів та забезпечити управління ризиками на рівні, який гарантує тривалу стійкість компаній навіть у найнестабільніших економічних та політичних умовах.

Корпоративне управління являє собою систему відносин між органами товариства, акціонерами та іншими зацікавленими особами. У широкому розумінні корпоративне управління розглядають як систему, за допомогою якої спрямовують та контролюють діяльність товариства [1].

Основними чинниками глобальної нестабільності виступають економічні кризи та рецесії, торгові війни і тарифні конфлікти, валютні коливання та політична нестабільність. Вони впливають на стратегії та рішення корпоративних лідерів і зобов'язують їх активно впроваджувати стратегії управління ризиками та системи стрес-тестування для виявлення слабких місць у фінансових моделях компаній та розробки планів захисту, активно шукати можливості для підприємств диверсифікувати свої продукти та послуги, а також розглядати нові ринки для зменшення ризиків та забезпечення сталого зростання. Розуміння та врахування впливу глобальних економічних тенденцій дозволяє корпоративним лідерам ефективно керувати своїми компаніями у невизначених умовах.

Якщо в компанії існує правильна система стримань та противаг між менеджментом і власниками (а також іншими зацікавленими особами, наприклад, співробітниками), то інформаційні потоки і звітність є чіткими і прозорими, між різними ланками організації вибудована належна підзвітність, налагоджені внутрішні контролю і практики управління ризиками, а нормою поведінки по всій компанії є високі етичні стандарти [2].

Високі стандарти корпоративної культури та етики зміцнюють довіру споживачів, інвесторів та інших стейкхолдерів, й створюють міцні фундаменти для фінансової стабільності підприємств. Розвинута корпоративна культура та відповідальна поведінка не тільки покращують репутацію компанії, але й забезпечують її довгостроковий успіх у глобальному бізнес-середовищі.

Належне корпоративне управління дає раді директорів і вищому керівництву можливість виявляти проблеми, які виникають, і попереджати їх розвиток в кризу або катастрофу. А якщо проблема все ж таки виникає через зовнішні фактори, глобальну нестабільність, незважаючи на належне корпоративне управління, особи, які приймають рішення, чітко виконують свої обов'язки, корпоративні органи та посадові особи знають, що потрібно робити, непередбачені ситуації обговорюються відкрито [3], шляхи вирішення проблем знаходяться швидко, що допомагає зміцнити фінансову стійкість організацій.

Отже, корпоративне управління допомагає компаніям швидше пристосуватися до непередбачуваних змін у їх бізнес-середовищі. Роль ради директорів при цьому полягає в тому, щоб розробити таку бізнес-стратегію, яка б урахувала потенційні ризики, встановлювала відповідні системи управління ризиками та нагляду, а також інституціоналізувала процеси прийняття рішень.

Але навіть незважаючи на всі ці запобіжні заходи, деяких криз уникнути не вдається. Якщо криза настає, належне корпоративне управління може дати компаніям можливість ефективно спланувати антикризові заходи, чітко розподілити відповідні функції та обов'язки і сформулювати ефективну комунікаційну стратегію. Такі дії допомагають компаніям мінімізувати економічну шкоду для свого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Принципів корпоративного управління: Закон України від 22 липня 2014 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr955863-14#Text>
2. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник / З. Б. Живко, О. Р. Сватюк, М. І. Копитко; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів: ЛьвДУВС, 2018, с. 361.
3. Полторац А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг стану фінансової безпеки домогосподарств та його впливу на рівень фінансової безпеки України. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2(39). С. 145–151. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).145-151](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).145-151).

Матвієнко О. Д.,
фінансовий директор ТОВ «Ємаркет Україна»,
Бітюк І. М.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,
Черкаський державний технологічний університет,
м. Черкаси

ПИТАННЯ РОЗШИРЕННЯ КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЗРУШЕНЬ В ГАРАНТУВАННІ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Зростання обсягу інформації, урізноманітнення інформаційних ресурсів та відповідного забезпечення в масштабах світу загострює питання гарантування безпеки відтворення людської діяльності. Стрімке розповсюдження соціальних мереж, інтернет-торгівлі, надання послуг в мережі, комунікаційне навантаження на усі види господарської діяльності привели до фактично неконтрольованого, інституційно асиметричного управлінського хаосу. Свого загострення такі процеси в економіці та соціумі нашої країни отримали з початком повномасштабної війни України з рф та порушень умов гарантування безпеки різних рівнів функціонування суб'єктів господарювання.

В умовах інформаційної економіки України, актуальності набувають питання: введення в обіг та визначення поняття інформаційно-економічна безпека, як первинної та затребуваної категорії в системі знань сучасного безпекового менеджменту; потреб в інституційному закріпленні гарантій захисту національних економічних інтересів; усунення дублювання інформації в державному та галузевому управлінні; спрощення регуляторного втручання в формуванні заходів кібербезпеки.

Самостійний, виокремлений аналіз категорій інформаційної та економічної безпеки доводить необхідність об'єднання цих понять з позиції системних проявів розвитку саме інформаційної економіки, нового динамічного процесу розвитку національної економіки, взаємообумовленості та взаємопроникнення інформаційних та економічних процесів у відтворенні суспільного продукту, складності проведення управлінського аналізу та реального оцінювання досягнень інформаційно-інтелектуального прогресу.

Правову основу інформаційної безпеки становлять Конституція України, Закон України "Про основи національної безпеки України", цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Інформаційна безпека визначається як - стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, при якому запобігається завдання шкоди через неповноту,

несвоєчасність та недостовірність поширюваної інформації, порушення цілісності та доступності інформації, несанкціонований обіг інформації з обмеженим доступом, а також через негативний інформаційно-психологічний вплив та умисне спричинення негативних наслідків застосування інформаційних технологій [1]

Таке визначення в правовому полі України реально відповідає індустріальному (аграрно-індустріальному) стану економіки, неінформаційному суспільству з елементами відкритості та демократичності інституцій. І це вже конфлікт в системі переходу національної економіки України до більш прогресивної моделі інформаційної економіки.

Під економічною безпекою розуміють комплекс організаційно-економічних заходів, які є підґрунтям забезпечення стійкості суб'єкта господарювання до впливу несприятливих чинників зовнішнього або внутрішнього характеру, здатності до самовідтворення, а також можливості задоволення інтересів широкого кола сторін. Економічна безпека є поліструктурним поняттям, яке характеризує безпеку соціально-економічних систем різних рівнів ієрархії, таких, як світове господарство, національна економіка, галузь чи сектор національної економіки[2].

Доцільністю об'єднання категорій інформаційної та економічної безпеки в формат інформаційно-економічної безпеки доведемо на основі прикладів найбільш поширених процесів та явищ в економіці та менеджменті, що вже отримали своє публічне обговорення, мають чітку векторність у напрямі інформаційного прогресу.

1. Можливість реального оцінювання станів інформаційної економіки лише, як інтегрованої взаємодії економіки, соціуму, управлінських та інформаційно-інтелектуальних систем, що приймають участь в відтворенні суспільного продукту.

2. Методологічна інтегрованість дії законів менеджменту та економіки, проявів інформаційного та інноваційного прогресу, змін інформаційного простору та глобалізованого інформаційного ринку.

3. Неможливість виокремлення руху інформаційних продуктів, технологій, ресурсів в ланцюжку вироблення, просування, реалізації, безпекових рушень загального національного продукту на основі лише економічного аналізу.

4. Механізми реалізації національної економічної та соціальної, науково-технічної та інноваційної політик повністю інформатизовані, діджиталізовані та оцифровані в цільовому русі інформаційного потоку заходів держави, великих корпорацій.

5. Стабілізація господарської діяльності в масштабах країни, як процес забезпечення національної економіки відбувається за рахунок успішної реалізації інформаційної політики та дотримання гарантій економічної, соціальної, інформаційної безпеки.

І це далеко не повний перелік процесів, що відображають розвиток інформаційної економіки, її тенденції та зрушення в напрямках удосконалення національної економіки, посилення дії науково-технічного та інформаційно-інтелектуального прогресу. Така спрямованість формує фундамент передумов та цільового об'єднання категорій в форматі інтегрованого поняття інформаційно-економічної безпеки.

На думку В. Гнатенко морфологічний аналіз інтерпретацій економічної й інформаційної безпеки дозволяє зробити висновок, що обидва поняття мають багато спільного. Якщо вибрати ключові складники, що формують семантичне ядро обох понять, можна інтегрувати їх в одну структуру. На цю думку наводять і такі міркування. Якщо вважати, що об'єктом економічної безпеки є економічна система держави, її стабільність і стійкість, то в умовах глобальної інформатизації особливого значення набувають інформаційні чинники економічної безпеки: формування інформаційної економіки, зростання ролі інформації і технологій у розвитку сучасної економіки. Водночас процес інформатизації створює загалом не тільки нові можливості, але і нові проблеми і зрушення, на підставі чого можна зробити висновок про дуалізм впливу інформаційних чинників на економічну безпеку держави [3].

Список використаних джерел

1. Ліга-закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG3TH00A?an=3>
2. Економічна безпека держави в сучасних умовах функціонування. Володимир Піхоцький, Марія Піхоцька. зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2022. 292 с.
3. Гнатенко В.С. Інформаційна безпека в державному регулюванні економічної стабільності та стійкості. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. №21, 2021. С.103-108.

Матюха Л. О.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОП “Менеджмент організацій охорони здоров’я”
Інституту післядипломної освіти
Науковий керівник: Фірсова С. Г.,
канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту
інноваційної та інвестиційної діяльності,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Основи) кожний громадянин України має право на охорону здоров'я [1]. Основним інтегратором переходу системи охорони здоров'я на цифрові технології стало поширення пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19 спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. У ст. 3 Основ є лише визначення поняття «електронна система охорони здоров'я». Йдеться про eHealth, у межах якої співпрацюють 4 суб'єкта:

- eZdorovya (адмініструє Центральну базу даних eHealth та контролює розробку електронної системи охорони здоров'я в Україні);
- НСЗУ (аналізує та використовує дані для прогнозування потреб населення в медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, здійснення оплати закладам за медичні послуги);
- МОЗ України (формує політику у галузі охорони здоров'я, відповідає за реалізацію реформ);
- бізнес (електронні медичні інформаційні системи (МІС) – системи, які дають змогу автоматизувати роботу медзакладів з ЦБД).

У Концепції розвитку електронної охорони здоров'я, схваленій розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671-р. під поняттям «електронна охорона здоров'я» (е-здоров'я, eHealth) пропонується розуміти «екосистему гармонічних та взаємоприйнятних інформаційних відносин усіх учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на підтримку системи охорони здоров'я, включаючи медичні послуги, профілактичний нагляд за здоров'ям, медичну літературу та медичну освіту, знання та дослідження» [2]. У подальшому МОЗ України запропонувало напрями цифровізації охорони здоров'я на період до 2023 р.: розвиток медичних послуг та управління медичною інформацією (електронна система охорони здоров'я); забезпечення якості та безпеки лікарських засобів, медичних виробів (е-Ліки); промоцію здорового

способу життя, захисту населення від інфекційних хвороб та протидію соціально небезпечним захворюванням (е-громадське здоров'я). З урахуванням запропонованих МОЗ України проєктів цифровізації Кабінет Міністрів України схвалив план заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної охорони здоров'я [3].

На загальноєвропейському рівні у 2021 р. започатковано нову організацію – Європейську виконавчу агенцію з охорони здоров'я та діджиталізації (European Health and Digital Executive Agency, HaDEA), яка висвітлює світові тенденції у напрямі IT Health (Інформаційні технології в сфері охорони здоров'я):

- електронні медичні картки (Electronic health records, EHR) – дозволяють лікарям краще відстежувати інформацію про здоров'я клієнта (пацієнта), полегшують лікарю процес обміну інформацією з іншими фахівцями (є першим прикладом застосування ІТ у сфері охорони здоров'я в американській медичній практиці);
- особисті медичні картки (Personal health records, PHR) – подібні до EHR, водночас дозволяють особі контролювати та відстежувати інформацію про свій стан здоров'я, можуть містити інформацію про раціон харчування, фізичні активності тощо. Для лікаря така інформація також важлива, оскільки, коли він її отримає, він може зрозуміти, наскільки пацієнт виконує його приписи;
- електронний рецепт (E-prescribing) – дозволяє отримати необхідні ліки без наявності паперового рецепта. Водночас слід розуміти, що не всі громадяни можуть ним користуватися, оскільки він вимагає наявності в особи електронних засобів комунікації (смартфону, е-мейлу тощо).

Отже, попри повномасштабне воєнне вторгнення на територію України, система охорони здоров'я, завдяки заходам у сфері цифровізації та діджиталізації, продовжує функціонувати та надавати медичну допомогу й медичні послуги.

Список використаних джерел

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 10.11.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4.
2. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671-р. Урядовий кур'єр від 20.01.2021 р. № 12.
3. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 р. № 1175-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 80. С. 382.

Мельник О. М.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка),
старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Управління процесами зайнятості населення в Україні в умовах євроінтеграції передбачає впровадження різноманітних заходів та стратегій з метою забезпечення ефективного ринку праці та адаптації до нових вимог. Управління зайнятостю населення в контексті євроінтеграції передбачає [1]:

1. Залучення інвестицій та розвиток промисловості. Приваблення іноземних інвестицій та розвиток внутрішнього виробництва сприяють створенню нових робочих місць та підвищенню зайнятості населення.

2. Підготовку кваліфікованого персоналу. Розвиток освіти та професійної підготовки спрямований на підвищення кваліфікації населення та підготовку кадрів, які відповідають міжнародним стандартам.

3. Регулювання міграційних процесів для забезпечення збалансованого розподілу робочої сили та забезпечення прозорих та справедливих умов для працевлаштування іноземців та українців за кордоном.

4. Підтримку малих та середніх підприємств для створення нових робочих місць та розвитку підприємництва.

5. Залучення громадянського суспільства до управління зайнятостю та моніторингу ринку праці для забезпечення справедливості та рівних можливостей.

6. Розвиток системи соціального захисту, яка включає в себе допомогу для безробітних, інвалідів та інших уразливих груп населення.

Євроінтеграція може сприяти створенню нових робочих місць у зв'язку з розвитком експортноорієнтованих галузей економіки та залученням іноземних інвестицій. Під час євроінтеграції підсилюється фокус на підвищенні якості освіти та підготовки робочої сили відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, ведення європейських стандартів може призвести до підвищення заробітних плат і соціальних гарантій працівників. Євроінтеграція відкриває можливості для залучення іноземних фахівців і робочої сили, що може збагатити ринок праці України. Очікується, що інтеграція в європейський ринок праці може стимулювати розвиток внутрішніх компаній, що сприяє зростанню їх конкурентоспроможності [2].

Однак впровадження європейських стандартів може призвести до збільшення безробіття, оскільки деякі внутрішні галузі можуть стати менш конкурентоспроможними. Крім того, вища заробітна плата та можливість працювати за кордоном можуть сприяти еміграції українських працівників, що може призвести до втрати важливих кадрів для країни. Деякі сектори можуть вимагати вищого рівня кваліфікації, що може бути проблемою для працівників із застарілими навичками. Переважно користь від євроінтеграції може розподілятися нерівномірно, залежно від галузей та регіонів, що може посилити соціальні та регіональні нерівності. Більш того, реформи, пов'язані з євроінтеграцією, можуть викликати соціальні протести і конфлікти через зміни умов життя та працівників [3].

Усі переваги і недоліки євроінтеграційних процесів для ринку праці варто узгоджувати із стратегічними цілями та національними інтересами України, а також забезпечувати ефективний соціальний захист і підтримку для тих, хто може бути вразливими в умовах змін [4]. Реформи в сфері управління персоналом в процесі євроінтеграції України вимагають виконання ряду важливих вимог та заходів для адаптації до європейських стандартів і практик. Так, Уряд України повинен прийняти та впровадити сучасний законодавчий каркас, який відповідає європейським стандартам у галузі управління персоналом, включаючи закони про працю, антидискримінацію, соціальний захист тощо [5]. Ці вимоги визначають необхідність широкого спектру заходів та реформ для досягнення високих стандартів управління персоналом в Україні та адаптації до європейських норм і цінностей. Отже, управління зайнятістю населення в умовах євроінтеграції передбачає комплексний підхід до розв'язання проблем ринку праці та забезпечення розвитку господарства та суспільства в цілому. Спільні зусилля держави, бізнесу та громадянського суспільства є ключовими для досягнення успішних результатів в цій галузі.

Список використаних джерел

1. Lunkina T., Burkovska A. and Burkovska A. Features of forming socio responsible behavior in the consumer of organic production of the agricultural sector in Ukraine. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. №1(105). P. 11-18. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-2.
2. Lunkina T., Burkovska A., Burkovska A., Gannichenko T. Corporate social responsibility in banking institutions: foreign experience. *Modern Economics*. 2022. №31. P. 77-81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-11).
3. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2(4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>.
4. Полторак А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий

навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 158-176. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10893/1/17.pdf>.

5. Bobrovska N., Sukhorukova A., Burkovska A. Transformation Processes of the Business Environment in the Context of European Integration of Ukraine. *Modern Economics*. 2022. №34. P. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-02).

Мочebroда О. А.,
старший судовий експерт групи економічних досліджень
Волинський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС
України, м. Луцьк

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасних умовах процес успішного функціонування і економічного розвитку підприємства багато в чому залежить від міри забезпечення їх фінансово-економічної безпеки. При нестабільному економічному середовищі діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання здійснюється під впливом ризиків та загроз, пов'язаних із негативною дією зовнішніх та внутрішніх факторів. Зростання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств призводить до значного недоотримання доходів та прибутків, втрати ліквідності, платоспроможності та фінансової незалежності, спричиняє погіршення платіжних можливостей, нарощення необґрунтованих обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей, і, як наслідок, виникнення кризової ситуації.

Поняття «фінансово-економічна безпека підприємства», характеризується як стан системи регулювання, а також рівень розвитку підприємства, за якого дотримуються гарантії захищеності важливих інтересів окремо взятих суб'єктів підприємницької діяльності та підприємства загалом від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Отже, фінансово-економічна безпека визначається двома складовими частинами: фінансовою та економічною. Економічна безпека є найбільш повноцінною характеристикою спроможності економічного агента до життєздатності та передумов розвитку, динамічної економічної стійкості і конкурентоспроможності. Фінансова безпека засвідчує забезпеченість, захищеність та ефективність політики формування, використання і розвитку другого за важливістю (після праці) чинника виробництва – капіталу, виступаючи таким чином найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки [1].

Головною метою фінансово-економічної безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства у поточному періоді та високий потенціал розвитку у майбутньому, головною умовою якого є здатність протистояти існуючим негативним зовнішнім та внутрішнім факторам, виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати збитків підприємству.

Основними завданнями управління фінансово-економічною безпекою підприємства є:

- визначення пріоритетних фінансових інтересів, які потребують захисту у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства;
- ідентифікація і прогнозування зовнішніх та внутрішніх загроз фінансово-економічним інтересам підприємства;
- виявлення та попередження кризових явищ;
- забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансово-економічним інтересам підприємства, розробка необхідних заходів та оцінка їхньої ефективності [2].

Найважливішим органом, що забезпечує фінансову безпеку, є фінансово-економічний блок, який здійснює вироблення єдиної фінансової, кредитної, облікової політики.

Основною умовою забезпечення фінансової безпеки є підготовка і підвищення кваліфікації кадрів, які розробляють та забезпечують реалізацію економічної, фінансової, податкової, грошово-кредитної політики господарюючого суб'єкта.

В умовах економічної і політичної нестабільності, мінливості факторів мікро- і макросередовища, що впливають на діяльність підприємства, оцінка його фінансово-економічної безпеки дозволить мінімізувати можливі загрози і збільшити ступінь захищеності, що потребує розгляду в подальших дослідженнях [3].

Список використаних джерел

1. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва : навчальний посібник / Г.В.Соломіна. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
2. Парфентій Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності : монографія. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 184 с.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія. Інститут економічного прогнозування. К. : Фенікс, 2019. 338 с.

Нездойминога О. Є.,
*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава*

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах ефективне функціонування підприємства можливе лише ляхом забезпечення його економічної безпеки. Внутрішній контроль є невід'ємною частиною забезпечення економічної безпеки підприємства. Саме завдяки здійсненню постійного моніторингу реальності, законності фактів господарської діяльності підприємства стає можливим забезпечити безпеку інформації підприємства.

Багато керівників сьогодні недооцінюють важливість та роль внутрішнього контролю. Проте, є однією з функцій управління і забезпечує якість прийняття та реалізації управлінських рішень [1]. Контроль виявляє слабкі сторони підприємницької діяльності, дозволяє оптимально використовувати ресурси, вводити в дію резерви, а також уникати банкрутства і кризових ситуацій [2].

Внутрішній контроль – це ефективний інструмент управління, що забезпечує захист інтересів компаній та сприяє досягненню ними своїх стратегічних цілей.

Говорячи про внутрішній контроль як інструменти економічної безпеки підприємства слід враховувати зовнішні та внутрішні загрози (рис. 1).

Впровадження внутрішнього контролю приносить безліч переваг, окрім простого дотримання єдиного процесу для всієї компанії, який забезпечує безпеку системи та даних. Він встановлює загальні процеси в усій компанії, покращує продуктивність, надаючи точні дані для прийняття стратегічних рішень, підвищує ефективність шляхом оптимізації процесів і знижує ризик.

В загальному внутрішній контроль як систему безпеки, що складається із засобів і ресурсів, адаптованих до вашої компанії, цілями якої є:

- Ефективно використовуйте ресурси вашої компанії.
- Керуйте його діяльністю для досягнення своїх глобальних бізнес-цілей.
- Оптимізуйте всі свої операції та постійно вдосконалюйте процеси.
- Зменште потенційні ризики (фінансові, операційні, відповідності чи навіть безпеки) і створіть плани дій на випадок, якщо вони справді відбудуться.

Рисунок 1. Загрози економічної безпеки

В багатьох закордонних компаніях внутрішній контроль є ефективним засобом боротьби з корпоративним шахрайством. Формування системи внутрішнього контролю з метою забезпечення економічної безпеки підприємства базується на п'яти основних етапах:

- 1) Організація внутрішнього контролю – адаптація системи до розмірів, специфіки діяльності підприємства.
- 2) Ефективна комунікація процесів внутрішнього контролю – чітке уявлення всіма працівниками мети, завдань внутрішнього контролю, що передбачає регулярне навчання ключовим темам, розсилка внутрішніх інформаційних бюлетенів.
- 3) Проведення оцінки ризиків (фінансових, операційних, юридичних, ризиків безпеки, екологічних, ризиків для здоров'я).
- 4) Впровадження та контроль процесів внутрішнього контролю в кожному підрозділі підприємства.
- 5) Оперативне інформування про результати здійснення внутрішнього контролю [3].

В цілому можна відмітити, що внутрішній контроль на вітчизняних підприємствах формувати важливо і доцільно. Але варто при цьому розуміти

можливості та специфіку діяльності кожного окремого суб'єкта господарювання.

При цьому варто керуватися закордонними практиками в оцінці потенційних загроз безпеки та адаптувати систему контролю відповідно до потреб керівництва.

Список використаних джерел

1. Стамат В. М., Полторак А. С. Основи менеджменту : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «Молодший бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» денної форми навчання / уклад. Миколаїв : МНАУ, 2022. 162 с.
2. Савченко Р. О., Савченко Н. М., Дем'янюк І. В. Внутрішній контроль: проблеми та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://surl.li/nffod> (дата звернення: 10.11.2023).
3. How does internal control prevent corporate fraud? URL: <http://surl.li/nffnx> (дата звернення: 10.11.2023).

Новак О. Ю.,
старший судовий експерт групи економічних досліджень
Волинський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС
України, м. Луцьк

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Тема економічної безпеки нашої держави зараз є досить актуальною, зважаючи на обставини, що виникли з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 року та нестабільні умови світової економіки. Прогнози провідних економічних інститутів свідчать про зростання світової економіки у найближчі роки, проте показники зростання у кожному з прогнозів відрізняються. Прогнозується незначне зростання економіки України та передбачається, що 2024 рік залишиться важким з огляду на нестабільні економічні умови – збереження геополітичної напруги та все ще високу інфляцію. Війна в Україні та Ізраїлі – один з ключових чинників, який негативно впливає на перспективи розвитку світової економіки та змушує експертів бути обережними у прогнозах через її непередбачуваність [3].

Економічна безпека як частина національної безпеки держави – це комплекс дієвих заходів офіційних державних органів, які забезпечують стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, характеризують здатність національної економіки до розширеного самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави на певному встановленому рівні та в певному часовому проміжку. Об'єктом економічної безпеки виступає як економічна система узята в цілому, так і її складові: природні багатства, фінансові ресурси, людські ресурси, виробничі та невиробничі фонди, нерухомість, господарські структури.

Рівень економічної безпеки визначається за допомогою сукупності показників-індикаторів економіки країни, які найбільш повно характеризують явища і тенденції в економічній сфері. До показників підвищеної небезпеки в економічній сфері відносять:

- 1) втрату здатності економічної системи держави вийти з економічної кризи внаслідок критичного впливу таких чинників, як інтенсивне зростання економічної злочинності, що паралізує економічну систему держави;
- 2) критичне звуження ресурсного потенціалу;
- 3) якісну структурну кризу індустріальних галузей унаслідок критичного падіння промислового, технологічного, науково-технічного, експортного, платіжного потенціалів держави;
- 4) інтенсивне зростання інфляційних процесів;
- 5) критичний стан інфраструктури держави тощо [2].

Моніторинг індикаторів економічної безпеки має винятково важливе значення для економіки держави в умовах соціально-політичної нестабільності. В умовах воєнного стану економіка України зазнала значних змін в сторону спадання показників в усіх сферах функціонування, втратила значну частку потенціалу створення доданої вартості, відбулась суттєва зміна структурних елементів, а саме:

- зменшилась кількість людського ресурсу: близько 8 мільйонів українців виїхало за кордон, кількість внутрішньо переміщені по Україні громадян також постійно збільшується;

- погіршилась логістика в усіх сферах економічної та господарської діяльності в цілому: повністю зупинено авіаційний рух; відбувається морська блокада; зупинено залізничний рух на території ведення бойових дій;

- істотні негативні зміни функціонування бізнесу, що проявились в наступному: втрачено значну частку промислових потужностей та енергетичної інфраструктури, зменшилась можливість створення продукції та послуг через брак людських та матеріальних ресурсів, обмежена можливість збути продукцію на експорт; зменшення попиту та фізична неможливість ведення бізнесу в регіонах бойових дій.

За короткий термін фахівцями було швидко прийнято рішення, що стосуються нормативно-правового забезпечення економічного блоку у сферах митної політики, податкової політики, державних закупівель, відтермінування звітності тощо. [1] Окремі позитивні зміни переважно спрямовані на полегшення умов ведення бізнесу, але не торкаються принципових питань втрати ринків та можливостей продовження економічної діяльності.

Пропозиції фахових експертів щодо розв'язання ключових проблем полягають в наступному:

- 1) Спрощення окремих регулювань, зокрема в трудовому законодавстві та ринковому нагляді, фіскалізація виключно ризикових платників податків на час воєнного стану;

- 2) Посилення відповідальності за ринкові змови та зловживання монопольним становищем;

- 3) Просування можливості виділення західними державами - партнерами спеціальних додаткових квот для української продукції;

- 4) Лібералізація податкового законодавства – зменшення відсотка податку на прибуток, зниження навантаження на фонд оплати праці тощо.

Згідно з даними Міністерства економіки, у 2024 році очікується прискорене зростання ВВП на рівні близько 5% за умови завершення війни до середини року, та поступове повернення мігрантів додому, відновлення роботи портів після визволення та розмінування під впливом реалізації заходів уряду, активне реформування та відбудова України завдяки допомозі країн-партнерів і

міжнародних організацій, а також приплив інвестицій на фоні ефективності впровадження реформ [4].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII від 12.05.2015. зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 02.11.2023).
2. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. К.: Видавництво КВІЦ, 1999. 464 с.
3. Ус Іван. Національний інститут стратегічних досліджень. Перспективи світової економіки у 2023 році. URL: <http://surl.li/nffkg> (дата звернення: 02.11.2023).
4. Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». <http://surl.li/nffjy> (дата звернення: 02.11.2023).

Онопрійчук Д. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник – **Величко О. В.,**
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є одним з найважливіших факторів виробництва. За останні роки спостерігається тенденція до збільшення значення основних засобів у виробництві через підвищення складності технологій виробництва, зростання вимог до якості продукції та конкуренції на світовому ринку. Тому тема ефективності використання основних засобів є дуже актуальною.

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємства може мати вирішальне значення для довгострокового успіху підприємства. Основні засоби відіграють важливу роль у виробничих процесах, оскільки вони створюють матеріальну базу та забезпечують необхідні умови для здійснення основної діяльності [1].

Проведений аналіз ефективності використання основних засобів ТДВ ім. Т.Г.Шевченка свідчить про те, що в 2022 р. на 100 грн вартості валової продукції с/г (в постійних цінах 2016 р.) припадає 125,2 грн основних засобів. Даний показник зростає: на 23,5 грн у 2021 р. та на 21,4 грн у 2022 році. У 2022 р. на 100 грн основних засобів одержано 79,9 грн вартості валової продукції с/г. Даний показник зменшується – на 28,3 грн у 2021 р. та на 16,5 грн у 2022 році (табл. 1).

**Таблиця 1. Інтенсифікація використання основних засобів
ТДВ ім. Т. Г. Шевченка**

Показники	Роки			2022р. / 2020р	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне	%
Вартість валової продукції с/г (у постійних цінах 2016 року), тис. грн.	10342,5	12503,7	13587,0	3244,5	131,4
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	8297,0	12974,5	17004,9	8707,9	205,0
Припадає на 100 грн вартості валової продукції с/г (в постійних цінах 2016 р.) основних засобів, грн	80,2	103,8	125,2	44,9	156,1
Одержано на 100 грн основних засобів:					
вартості валової продукції с/г (в постійних цінах 2016 р.), грн	124,7	96,4	79,9	-44,8	64,1
валового доходу від с/г, грн	166,7	198,6	141,1	-25,6	84,6
прибутку від реалізації с/г продукції, грн	43,4	53,4	39,3	-4,1	90,6

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

У 2022 році на 100 грн основних засобів отримано 141,1 грн валового доходу. Загалом, показник знизився на 25,6 грн у 2022 році порівняно з 2020 роком через те, що за досліджуваний період вартість валової продукції зростає меншими темпами, ніж вартість основних засобів. Так, вартості валової продукції с/г (в постійних цінах 2016 р.) за 2020 – 2022 роки зросла на 31,4%, тоді як вартість основних засобів – на 68,6%. Що стосується прибутку від реалізації, то його на 100 грн основних засобів отримано 39,3 грн, що на 4,1 грн менше порівняно з 2020 роком.

Слід зауважити, що в 2021 році порівняно з 2020 роком даний показник зріс у 2,1 раза шляхом збільшення операційного прибутку у 3,3 раза та збільшення вартості основних засобів на 56,4%. У 2022 році спостерігаємо зменшення показника вдвічі через зменшення операційного прибутку на 33% та збільшення вартості основних засобів на 31%, що майже нівелює стрімке зростання у 2021 році. Загалом, за досліджуваний період, операційна рентабельність зросла з 34,6% до 37,1%, тобто на 2,6 в. п. (рис. 1).

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що технологія блокчейн здатна привнести інноваційні рішення, які передбачають високу швидкість, повний контроль і прозорість, в усі сектори ринку страхування. Її запровадження спричинять революційні зміни для галузі страхування.

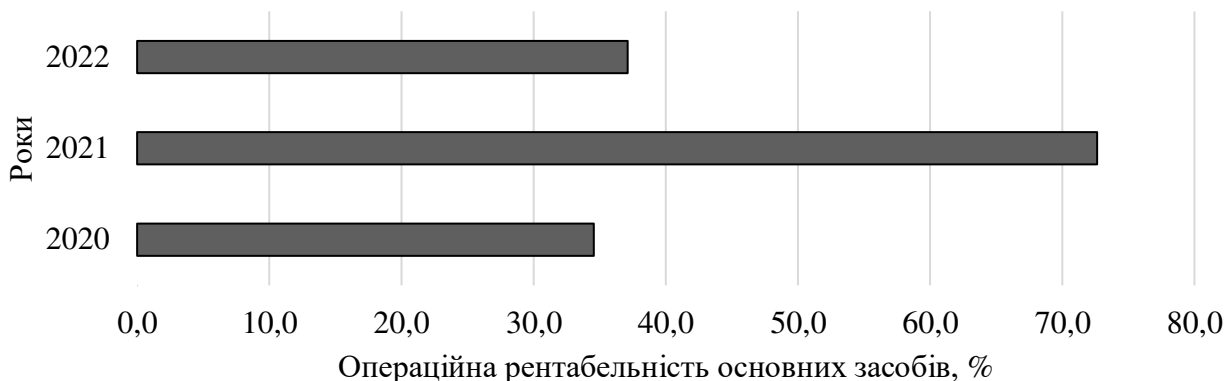

Рисунок 1. Операційна рентабельність основних засобів ТДВ ім. Т. Г. Шевченка

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Варто зазначити, що операційний прибуток та, як наслідок, операційна рентабельність зазнала суттєвих змін у 2022 році насамперед через вторгнення російської федерації на територію України. В результаті, товариство зіткнулося з проблемою постачання матеріальних ресурсів для виробництва продукції, таких як паливо, добрива, насіння та ін.

Для підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві необхідно впровадити такі заходи, як:

- впровадження новітніх технологій;
- удосконалення організації виробництва;
- скорочення простоїв.

Отже, аналіз ефективності використання основних засобів показав, що необхідно оптимізувати стратегію використання ресурсів, оскільки ефективне використання основних засобів на підприємстві може впливати на його фінансову стабільність і конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел

1. Сафонік, Н., & Ваташук, В. (2023). Підвищення ефективності відтворення та використання основних засобів підприємств в транспортній галузі. *Економіка та суспільство*, №51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-23>.

Опалько В. В.,

кандидат економічних наук, доцент

Найда В. В.,

*здобувачка 2 курсу магістратури спеціальності 051 економіка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Зі зростанням глобалізації економіки підприємства змушені бути конкурентоспроможними, щоб зберегти своє місце на ринку і залишатись прибутковими. Конкурентоспроможність є ключовим фактором в успішному веденні бізнесу в сучасному світі. Успішна конкурентна боротьба підприємства залежить від постійного моніторингу ринку, вивчення сильних та слабких сторін внутрішньої господарської діяльності та аналізу потенційних конкурентів.

Категорія конкурентоспроможності виникла і сформувалась у процесі розвитку міжнародної торгівлі. Здатність до конкуренції на ринку є важливою для забезпечення стабільного економічного зростання та підтримки високого рівня життя населення. Тому конкурентоспроможність є одним з ключових показників успішності діяльності підприємства, країни чи регіону в глобальній економіці. Дослідники, розглядаючи конкурентоспроможність, використовують різні підходи до розуміння поняття «конкурентоспроможність підприємства». Оптимальне визначення надав М. Портер, який під цим терміном розумів здатність компанії чи країни досягати успіху на ринку шляхом ефективного використання своїх ресурсів та розуміння впливу зовнішніх сил на ринок [1]. Конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства брати участь у конкуренції на внутрішньому та міжнародному рівнях, базуючись на використанні своїх порівняльних переваг у виробництві та реалізації товарів і послуг. Зазвичай, використовують поняття конкурентоспроможності продукції, яке є відносним та залежить від ринкового середовища. Воно визначається на основі конкурентних переваг та є результатом діяльності підприємства.

Вивчивши міжнародний досвід та думки дослідників [1-3], ми узагальнили підходи до покращення конкурентоспроможності підприємства.

По-перше, це впровадження інновацій: розробка нових ідей, продуктів та процесів, що дозволяють компанії вигідно відрізнятись від своїх конкурентів. Інновації можуть стосуватися як продукту, так і процесу виробництва, управління і маркетингу.

По-друге, оптимізація діяльності підприємства: підвищення продуктивності праці, зниження витрат і збільшення прибутку шляхом автоматизації процесів, використання нових технологій та оптимізації логістики.

По-третє, постійне вдосконалення власного продукту, дослідження та аналіз потреб клієнтів з метою розробки нових продуктів та послуг.

По-четверте, створення власного бренду: підприємство повинно працювати над створенням сильного бренду та інформації про свій продукт. Це допоможе залучити більше клієнтів та зберегти наявних.

По-п'яте, просування маркетингу та продажів, використовуючи різноманітні маркетингові стратегії, для розуміння потреб клієнтів.

По-шосте, співпраця з партнерами та конкурентами, у т. ч. міжнародними, щоб отримати доступ до нових ринків, ресурсів та розширити географію бізнесу, а також отримати взаємну вигоду.

Означені підходи можуть бути використані як окремо, так і у поєднанні один з одним для досягнення максимального ефекту. Важливо зазначити, що конкурентоспроможність підприємства залежить від багатьох факторів, включаючи ефективне управління, фінансову стійкість, доступ до ресурсів, якість продукту та послуг, рівень конкуренції на ринку та інші. Тому підприємство повинно враховувати всі ці фактори та постійно працювати над вдосконаленням своєї діяльності.

Основними напрямками підвищення міжнародної конкурентоспроможності української продукції є розширення географії реалізації та асортименту готової продукції за сортами і якістю, орієнтованою на споживацькі смаки, просування українського бренду («зроблено в Україні українцями» - Made in Ukraine), розробка кон'юнктурно спрямованої стратегії ринкового позиціонування та просування готової продукції, формування позитивного іміджу підприємств і продукції на зовнішньому ринку тощо.

Отже, конкурентоспроможність – це здатність підприємства, країни чи регіону ефективно конкурувати на міжнародному ринку та забезпечувати стабільне зростання своєї економіки. Конкурентоспроможність можна покращувати шляхом вдосконалення якості продукту, зниження вартості виробництва, встановлення більш ефективної системи управління, збільшення виробничих потужностей або застосування новітніх технологій. Це дозволяє компанії привернути більше клієнтів, збільшити свою частку на ринку і збільшити свій прибуток. Покращення конкурентоспроможності є важливою метою для будь-якої компанії, яка хоче бути успішною на ринку.

Список використаних джерел

1. Портер М.Е. Стратегія конкуренції. Пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський. Київ: Основи, 2009. 390 с.
2. Пермінова С.О., Романко Є.В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю як фактор успіху сучасного підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №2 (29). С.70-74.
3. Дзеніс В.О., Дзеніс О.О. Розробка напрямів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск №13. С.62-70.

Панков М. О.,
здобувачів освітньо-наукового ступеня доктор філософії
спеціальність 073 Менеджмент,
Фінагіна О. В.,
завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,
доктор економічних наук, професор
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНИХ РІВНІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

На сьогодні в Україні актуальними постають питання формування знань щодо різних видів безпеки функціонування господарських систем. Це пов'язано як з еволюціонуванням системи знань менеджменту, так і зі складними становищами в суспільстві, що є відповідним до ведення війни з РФ. Саме повномасштабне вторгнення РФ, ведення активних військових дій на території нашої країни з 24 лютого 2022 року по теперішній час обумовлюють критичність ситуації з інформаційною безпекою та складними, ризиковими станами відтворення господарської діяльності.

За даними державних інформаційних ресурсів 90% хакерських атак у 2021-2023 рр. здійснено цілеспрямовано [1]. Таку діяльність чітко спрямовано на знищення економіки та соціальної сфери нашої країни, особливого руйнування задається цивільній та військовій інфраструктурі, великим підприємствам. Відповідь на такі дії було оформлено у вигляді стрімкого релокації як підприємств, так і державних установ, розробки та впровадження збереження інформаційних ресурсів у форматах хмарних ресурсів.

Через воєнні дії багато установ перенесли свої дані – хтось в інші, більш спокійні регіони країни, хтось – у хмару на території України, хтось – у хмару за кордон. Внесено відповідні зміни до законодавства, які дозволили це робити навіть державним установам. Проте, як і раніше, всі інформаційні системи, вимоги до захисту яких закріплені в законодавстві України, мають бути захищені за чинними стандартами. Зокрема, КСЗІ, а в деяких випадках допустиме використання європейських стандартів ISO/IEC 27 серії. Створення систем захисту з використанням іноземних хмарних платформ не заборонено. Саме системи захисту інформації є першим кордоном, що стримує ворога від знищення нашої країни в кіберпросторі [1].

Поступово в науковому середовищі, в системі провідного українського менеджменту свого напрацювання та просування набувають положення управлінського аналізу гарантування інформаційної безпеки, як передумови фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів

функціонування, як пріоритетного національного економічного інтересу в умовах порушення гармонійного, збалансованого розвитку національної економіки.

Інформаційна база щодо безпекових станів має попит на підприємствах державної власності (особливо секторів ВПК та АПК), для менеджменту великого та середнього бізнесу, органів державної влади. Найбільш актуальними постають питання: базових вимог до управлінського аналізу; якості та повноти інформаційних ресурсів; комплексності інформаційного забезпечення; контролю за змінами в доступі до стратегічних даних; забезпечення взаємозв'язку управлінсько-безпекового та фінансово-економічного аналізу. Така інформація повинна забезпечувати первинність аналітичних досліджень у сфері безпекового менеджменту та маркетингу для прийняття управлінських рішень в зонах загроз та ризиків.

Враховуючи фундаментальні та актуалізовані напрацювання українських науковців у сфері менеджменту безпеки та віддаючи належне напрацюванням різних наукових шкіл, наголосимо, що питання економічної та соціальної безпеки під час війни не просто набувають нового звучання, а ще й розширюють сферу своєї дії в напрямках більш якісного інформаційного забезпечення, впровадження інноваційних технологій, оновлення механізмів загального регуляторного впливу на ведення господарської діяльності в країні.

Список використаних джерел

1. Вимоги до захисту інформації в інформаційних системах у воєнний час: роз'яснення Держспецзв'язку. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vymohy-do-zakhystu-informatsii-v-informatsiinykh-systemakh-u-voiennyi-chas-roziasnennia-derzhspetsviazku> (дата звернення: 01.11.2023).

Пархоменко О. Ю.,
кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Звіришин В. М.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ

Фінансова безпека має першочергове значення в сучасному економічному ландшафті. Інтеграція штучного інтелекту стала кардинальною технологією у сфері фінансів, що забезпечує надійні рішення для підвищення фінансової безпеки. Розглянемо різні варіанти застосування штучного інтелекту в управлінні фінансовою безпекою, включаючи виявлення шахрайства, оцінку ризиків і дотримання нормативних вимог.

В епоху зростаючої фінансової складності та все більшої залежності від цифрових платформ, управління фінансовою безпекою стало критичною проблемою для окремих осіб, компаній і фінансових установ. Штучний інтелект набув популярності як цінний інструмент захисту фінансових активів та інформації. Використовуючи можливості штучного інтелекту, фінансові організації можуть виявляти, пом'якшувати та запобігати різноманітним загрозам, забезпечуючи тим самим цілісність фінансових систем.

Одним із основних застосувань штучного інтелекту в управлінні фінансовою безпекою є виявлення та запобігання шахрайству. Системи на базі штучного інтелекту використовують алгоритми машинного навчання для аналізу величезних обсягів даних транзакцій у режимі реального часу. Ці системи можуть ідентифікувати незвичайні моделі та відхилення від типової поведінки користувачів, позначаючи потенційно шахрайські дії. Завдяки цьому штучний інтелект значно зменшує помилкові спрацьовування, роблячи виявлення шахрайства більш точним і ефективним.

Штучний інтелект також можна застосувати для розпізнавання закономірностей і тенденцій, пов'язаних із крадіжкою особистих даних і викраденням облікових записів. Шляхом перехресних посилок на історичну поведінку користувача, його місцезнаходження та інформацію про пристрій, штучний інтелект може встановити цифровий відбиток пальця для перевірки автентичності користувача та негайного виявлення будь-яких підозрілих змін або несанкціонованого доступу.

Штучний інтелект відіграє ключову роль в оцінці ризиків, допомагаючи фінансовим установам оцінювати кредитоспроможність фізичних осіб і компаній. Моделі машинного навчання можуть аналізувати різноманітні дані,

такі як кредитні історії, записи транзакцій і активність у соціальних мережах, щоб створити комплексний профіль ризику. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення щодо кредитування та зменшувати ризик непогашення кредиту.

Крім того, оцінка ризику на основі штучного інтелекту може надати цінну інформацію про ринковий ризик, дозволяючи фінансовим установам ефективніше коригувати свої інвестиційні портфелі та торгові стратегії. Аналізуючи ринкові тенденції, аналіз настроїв і економічні показники, штучний інтелект може допомогти визначити потенційні ризики та можливості, зрештою оптимізуючи фінансові результати.

Фінансова галузь підпадає під дію безлічі правил і вимог. Системи штучного інтелекту можуть відігравати вирішальну роль у забезпеченні того, щоб фінансові установи дотримувалися цих правил, тим самим підвищуючи фінансову безпеку. Штучний інтелект може сканувати величезну кількість документів і даних транзакцій, щоб виявити будь-які відхилення від нормативних стандартів і повідомити про це для подальшого розслідування. Ця можливість є особливо корисною в контексті боротьби з відмиванням грошей (AML) і дотримання вимог клієнта (KYC), де важлива сувора належна перевірка.

Майбутнє штучного інтелекту в управлінні фінансовою безпекою є досить перспективним. Удосконалення технології штучного інтелекту, посилення уваги до етичного штучного інтелекту та вдосконалення заходів щодо захисту конфіденційності даних, ще більше підвищить можливості та надійність систем штучного інтелекту у сфері фінансової безпеки.

Підсумовуючи, зазначимо, що використання штучного інтелекту в управлінні фінансовою безпекою є незамінним компонентом сучасної цифрової фінансової екосистеми. Програми штучного інтелекту для виявлення шахрайства, оцінки ризиків і дотримання нормативних вимог забезпечують надійну основу для захисту фінансових активів і забезпечення цілісності фінансових систем. Оскільки технології продовжують розвиватися, фінансова індустрія повинна залишатися пильною у використанні потенціалу штучного інтелекту, одночасно вирішуючи пов'язані з цим проблеми та етичні міркування для ефективного захисту фінансової безпеки.

Список використаних джерел

1. Pallathadka H., Ramirez-Asis E. H., Loli-Poma T. P., Kaliyaperumal K., Ventayen R. J. M., & Naved M. Applications of artificial intelligence in business management, e-commerce and finance. *Materials Today: Proceedings*. 2023. Vol. 80(3). P. 2610-2613. <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2021.06.419>
2. Kunduru A. R. From Data Entry to Intelligence: Artificial Intelligence's Impact on Financial System Workflows. *International Journal on Orange Technologies*. 2023. Vol. 5(8). P. 38-45. <https://journals.researchparks.org/index.php/IJOT/article/view/4727/4401>

Просолов О. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка),
старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Управління персоналом в умовах євроінтеграції може стикатися зі специфічними складнощами і викликами. Вступ України в європейські структури вимагає адаптації законодавства та впровадження нових нормативних актів, що може створювати додатковий обсяг роботи для управлінців та вимагати зміни корпоративних правил та процедур [1]. Управління міжнародним персоналом вимагає розуміння культурних різниць та адаптації до міжнародних стандартів. Керівництво робочим колективом з різних культур може потребувати особливих навичок та стратегій.

Зміни в європейському підході до управління персоналом можуть вимагати підвищення кваліфікації управлінців персоналу та робітників. Збільшена конкуренція на ринку праці може ускладнити процес найму та утримання висококваліфікованих та талановитих співробітників. Впровадження європейських стандартів може сприяти міграції робочої сили, що може призвести до втрати важливих кадрів для країни [2]. Відповідно до європейських стандартів можуть зростати вимоги до якості та етики праці, що вимагає змін в корпоративній культурі та процесах управління персоналом. Економічні зміни в умовах євроінтеграції можуть впливати на бюджети компаній і можуть вимагати адаптації стратегій управління персоналом. Зміни в соціальній і політичній ситуації в Україні та європейських країнах можуть впливати на управління персоналом і створювати додаткові ризики [3]. Для успішного управління персоналом в умовах євроінтеграції, компанії та установи повинні бути готові адаптуватися до нових вимог та викликів, розвивати персонал, розширювати знання та підвищувати кваліфікацію управлінців персоналу [4].

Стратегія управління процесами зайнятості в Україні в умовах євроінтеграції передбачає розробку та впровадження комплексних заходів для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності ринку праці. Основні складові такої стратегії включають наступні елементи: розвиток економіки та приваблення іноземних інвестицій для створення нових робочих місць у різних секторах; створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва та підтримки нових бізнесів; забезпечення рівних можливостей для жінок і

чоловіків на ринку праці та підтримку жінок у робочій сфері; розвиток системи соціального захисту та підтримки найбільш уразливих груп населення [5].

Україна повинна адаптувати свою систему управління зайнятістю до вимог та стандартів Європейського Союзу [1]. Це означає адаптацію законодавства, введення стандартів і норм, які відповідають європейським, та створення процедур для обліку і моніторингу відповідності.

Розвиток освіти і навчання для забезпечення конкурентоспроможності робочої сили в міжнародних ринкових умовах є важливим. Актуальності набуває розвиток програм навчання, спрямованих на збільшення кваліфікації та підвищення працевлаштування. Крім того, потребується розробка політики та законодавства, яке регулює трудову міграцію, включаючи захист прав іноземних працівників в Україні та українських працівників за кордоном. Важливим є врахування гендерної рівності та підтримка жінок у робочій сфері, зокрема заходи для посилення присутності жінок у високооплачуваних та керівницьких посадах [2].

Отже, дані стратегії передбачають спільні зусилля держави, бізнесу та громадянського суспільства для досягнення сталого розвитку та забезпечення стабільності та ефективності ринку праці в умовах євроінтеграції. Особливості даних стратегій управління процесами зайнятості полягають в необхідності адаптації українського ринку праці до європейських стандартів і вимог, а також в розробці та впровадженні комплексних заходів, спрямованих на забезпечення сталої зайнятості та соціальної стабільності в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Lunkina T., Burkovska A. and Burkovska A. Features of forming socio responsible behavior in the consumer of organic production of the agricultural sector in Ukraine. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. №1(105). P. 11-18. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-2.
2. Lunkina T., Burkovska A., Burkovska A., Gannichenko T. Corporate social responsibility in banking institutions: foreign experience. *Modern Economics*. 2022. №31. P. 77-81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-11).
3. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2(4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>
4. Полторак А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». 2021. С. 158-176. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10893/1/17.pdf>
5. Bobrovska N., Sukhorukova A., Burkovska A. Transformation Processes of the Business Environment in the Context of European Integration of Ukraine. *Modern Economics*. 2022. №34. P. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-02)

Руденко О.Р.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Лівандовська О.А.,
асистент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Важливим фактором, що відображає стан міжнародних фінансових відносин та розвиток міжнародної спільноти, є процес глобалізації, який охоплює велику кількість країн з різним економічним та політичним розвитком. Глобалізація фінансових ринків характеризується створенням умов для вільного руху фінансового капіталу. Країни повинні бути конкурентоспроможними у залученні капіталу, оскільки капітал є одним із необхідних інструментів виробництва. Крім того, розвиток фінансового ринку кожної країни має залежати від швидкості та ефективності змін на користь окремих суб'єктів, а не держави.

Сьогодні більшість країн світу, включаючи Україну, вже досягли того рівня, що завдяки глобалізаційному лобіюванню охоплено всі сфери життя. І найважливішим проривом розвитку стала саме фінансова система [1].

Фінансова глобалізація – це система міжнародних організацій та регуляторів, включаючи Міжнародний валютний фонд (МВФ), центральні банки, інвестиційні фонди та транснаціональні корпорації, яка сприяє вільному та ефективному руху капіталу між країнами. Таким чином, цей процес зменшує бар'єри між фінансовими ринками країн, а потоки капіталу стають транскордонними.

З моменту здобуття незалежності 32 роки тому, українське суспільство зараз суттєво відрізняється від тих, хто застав часи попередньої епохи, і одним із чинником цього переходу відбулось завдяки глобалізації. У процесі трансформації в демократичну державу Україна зіткнулася з проблемою пошуку своєї ніші в міжнародних відносинах, не втрачаючи при цьому своєї національної ідентичності. У 2020 році в індексі глобалізації (КОФ), який розраховується Швейцарським інститутом, Україна посідає 42-ге місце із результатом 72 пунктах. На момент здобуття незалежності, індекс глобалізації був нижче 36 пунктів [2].

Даний індекс розраховується за такими показниками як:

- 1) Економічні (враховує показники експорту та імпорту, а також обсяги інвестиції).
- 2) Соціальні (розраховується за допомогою мережі інтернет та мобільного зв'язку).

3) Політичні (наявність різних політичних груп та організацій які мають співробітництво із міжнародними партнерами).

Розвиток глобалізації в Україні супроводжується не тільки збільшенням міжнародних контактів, а і вдосконаленням законодавства щодо національної безпеки держави. Так, у Законі України «Про національну безпеку України» зазначено, що державною політикою сфери національної безпеки є економічна безпека, а національні інтереси України спрямовані на забезпечення розвитку економіки [3]. Ці регуляторні механізми є відповіддю на ризик втрати національних інтересів, руйнування економічних інститутів та загрози для соціального і політичного життя суспільства.

Основним економічним показником, який може бути використаний для визначення рівня економічної глобалізації в Україні, є оцінка прямих іноземних інвестицій, де кінцевим контролюючим інвестором є резидент. Так, проаналізувавши дані з 2016 по 2021 рік нами визначено, що чисті надходження поступово зростали, адже у 2016 році вони становили 3,8%, у 2020 – 50,9 % приливу прямих іноземних інвестицій в Україну. Варто зазначити, що у 2021 році чистий притік за операціями *round tripping* продовжував зростати і, за оцінками, склав 1,6 млрд доларів США. Це відповідає 68,5% притоку ІІІ в Україну [4].

Як один з міжнародних процесів економічної, політичної та культурної інтеграції, глобалізація робить значний внесок у соціокультурну політику України, що має певні позитивні та негативні наслідки. Глобалізація уможливорює передачу національних цінностей, покращує добробут людей і розширює світове сприйняття української культури. Однак вона створює проблеми для збереження національної ідентичності, підриває традиційні практики та іноді загострює конфлікти між українцями. Тому важливо врахувати наслідки та здійснити відповідні коригувальні заходи в соціальній та культурній політиці України, щоб збалансувати національні та глобальні інтереси. Процес глобалізації значно вплинув на культурні особливості України через зближення різноманітних культур, впровадження нових технологій в економіку України, поширення міжнародного інформаційного обміну.

Отже, фінансова глобалізація значно впливає на соціально-економічну безпеку в Україні. Хоча це створює вікно можливостей, цей процес пов'язаний з викликами та труднощами, такими як економічні реформи, тенденції обмінного курсу та борг, тому Україні необхідно розробити та прийняти стратегію управління фінансовою стабільністю та соціально-економічною безпекою в умовах глобалізації. З одного боку, має бути баланс між захистом національних інтересів і забезпеченням соціального добробуту населення, а з іншого – відкриттям дверей на міжнародні фінансові ринки.

Список використаних джерел

1. Довгалюк В. В. Роль фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку. URL: <http://surl.li/nemtq> (дата звернення: 01.09.2023).
2. Індекс глобалізації КОФ URL: <http://surl.li/givmr> (дата звернення: 01.09.2023).
3. Про Національну безпеку України URL: <http://surl.li/tcsi> (дата звернення: 01.09.2023).
4. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за 2010р. - 2022р. URL: <http://surl.li/moekq> (дата звернення: 01.09.2023).

Саркова А. М.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Лівандовська О. А.,
асистент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АНАЛІТИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПІДВИЩЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Фінансова стабільність є однією з ключових складових сучасної економіки, важливою для довгострокового розвитку суспільства. Забезпечення стабільності фінансової системи вимагає вдосконалення методів аналізу та прогнозування фінансових подій, а також швидкого реагування на фінансові кризи. У цьому контексті використання штучного інтелекту та інструментів аналітики стає особливо важливим.

Штучний інтелект (ШІ) означає здатність автоматизованих систем або комп'ютерних програм виконувати людські функції на основі аналізу зовнішніх факторів і прийняття найкращих рішень на основі досвіду, життєвого досвіду людини [1, с. 37]. ШІ давно використовується у фінансовому секторі для автоматизації процесів та оптимізації роботи. Проте останні роки принесли значний розвиток у сфері штучного інтелекту, зробивши його ефективнішим і простішим у використанні.

Однією з основних сфер застосування ШІ є аналіз фінансових даних. З його допомогою можемо виявляти складні закономірності ринкових тенденцій, прогнозувати рух цін, визначати ризики та давати інвестиційні рекомендації. ШІ дозволяє швидко аналізувати великі обсяги даних, що веде до швидшої та ефективнішої перевірки [2].

Як приклад використання штучного інтелекту, розглянемо автоматизовану торгівлю системою на фондовій біржі. Алгоритми машинного навчання можуть аналізувати великі обсяги фінансових даних, беручи до уваги різноманітні фактори, такі як новини, соціальні мережі та технічний аналіз. Використовуючи ці аналізи, система може автоматично приймати рішення про купівлю та продаж фінансових інструментів для оптимізації прибутковості та ризику.

Цей підхід дозволяє постачальникам рішень у фінансовій галузі забезпечувати більш ефективне управління портфелем, реагувати на ринкові тенденції та миттєво реагувати на зміни на фінансових ринках. Однак важливо враховувати потенційні ризики, такі як системні збої, несподівані ринкові умови та етичні проблеми, пов'язані з впливом машинного навчання на фінансові ринки [3].

Використання штучного інтелекту до надання різноманітних фінансових послуг передбачає створення продуктів з онлайн-кредитування, страхування та порівняння фінансових інструментів. Зазначається також, що базовою технологією платіжних сервісів та продуктів з персональних фінансів стали чат-боти.

Також варто зазначити, про користь для фінансової стабільності використання аналітичних інструментів, які розглядаються, як технічні інструменти та програми, які дозволяють збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги даних, щоб виявити корисну інформацію, зрозуміти закономірності та сприяти прийняттю рішень. У фінансовій діяльності аналітичні інструменти використовуються для різноманітних завдань, зокрема для аналізу ринкових тенденцій, прогнозування руху цін, визначення ризиків і управління портфелями.

Крім того, аналітичні інструменти аналіз даних і машинне навчання допомагають покращити процеси прийняття рішень у фінансовому секторі. Вони дозволяють визначити зв'язки та ризики, які раніше могли залишитися непоміченими, і розробити стратегії управління ними. За допомогою алгоритму машинного навчання можна автоматично аналізувати кредитну історію клієнта та визначати його здатність погасити кредит, допомагаючи банкам приймати зважені рішення щодо кредитування.

Дуже важливою сферою є застосування ШІ та аналітичних інструментів для виявлення шахрайства та маніпуляцій на фінансових ринках. Системи спостереження можуть виявляти незвичайні зміни ринкових показників, які можуть вказувати на нечесну поведінку. Це допомагає забезпечити цілісність фінансових ринків і запобігти шахрайству.

Однак використання штучного інтелекту та інструментів аналітики також можуть створювати нові проблеми та ризики фінансової стабільності. Наприклад, розробка алгоритмів машинного навчання може бути обмежена природними упередженнями та недостатньою об'єктивністю даних. Також виникають питання щодо конфіденційності та безпеки фінансових даних, які обробляє штучний інтелект [4, 5].

Попри це, використання штучного інтелекту та аналітичних інструментів допомагає в підвищенні фінансової стабільності шляхом:

1. Прогнозування ризиків, що передбачає можливість аналізувати велику кількість фінансових даних для виявлення потенційних ризиків, прогнозувати ризикові тенденції та виявляти можливі причини порушень фінансової стабільності.

2. Автоматичного управління ризиками, яке допомагає в автоматизації процесів управління ризиками, таких як оцінка кредитної здатності позичальників або виявлення підозрілих фінансових операцій. Це дозволяє знизити людський фактор і покращити точність та ефективність управління ризиками.

3. Виявлення шахрайства, зловживань у процесі виконання фінансової діяльності та виявлення загроз безпеки за допомогою застосування: автоматизованої системи оцінки шахрайства, функціональних інформаційних панелей з кількома інструментами розслідування, системи, яка генерує звіти про ефективність стратегій запобігання шахрайству.

4. Покращення прийняття рішень, через надання аналітичної підтримки під час прийняття рішень щодо інвестицій, кредитів та інших фінансових операцій. Крім того, вони допомагають виявити найкращі можливості та зниження ризиків, що допоможе підвищити фінансову стабільність.

5. Оптимізації фінансових процесів – шляхом застосування автоматизації фінансових процесів, таких як управління запасами, касові операції та облік, зможемо знизити витрати та покращити ефективність фінансових операцій.

Таким чином, використання штучного інтелекту та аналітичних інструментів може суттєво покращити фінансову стабільність, забезпечуючи більш точний аналіз фінансових даних та ризиків, трансформуючи споживчий досвід, покращуючи комунікацію з клієнтами та оптимізуючи робочі процеси на підприємствах. Крім того, цивілізоване суспільство настільки звикло до можливості здійснювати більшість необхідних операцій, маючи під рукою лише смартфон чи ноутбук, що подальший перехід до застосування штучного інтелекту та аналітичних інструментів стає просто неминучим. І навряд чи хтось має намір на це скаржитись, адже погодьтеся, що сучасні бізнес-моделі тяжіють до забезпечення нашого максимального комфорту.

Список використаних джерел

1. Силка Т. Б. Застосування штучного інтелекту для підвищення ефективності телекомунікаційних систем. Київський політехнічний інститут імені Сікорського. 2020 р. С. 37.
2. Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті. Kherson Ukraine. 2023. <https://kreston.ua/vykorystannia-tekhnohoy-na-osnovi-shtuchnoho-intelektu-v-audyti/> (дата звернення: 01.10.2023).
3. Алготрейдинг на біржах: що це та як працює. Freedom Broker. 2022. <https://ffin.ua/blog/articles/investopediia/post/algotreyding-na-birzax-shho-ce-ta-yak-pracyuje> (дата звернення: 01.10.2023)
4. Charu Nahata. Responsible AI in Finance: A path to opportunity. Accenture. 2022. <https://www.accenture.com/us-en/blogs/business-functions-blog/responsible-ai-finance> (дата звернення: 01.10.2023).
5. Poltorak A., Khrystenko O., Sukhorukova A., Moroz T., Sharin O. Development of an integrated approach to assessing the impact of innovative development on the level of financial security of households. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2022. № 1(13-115), pp. 103–112. doi: 10.15587/1729-4061.2022.253062.

Саркова А. М.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка), старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Управління міграційними процесами у Європейському Союзі (ЄС) є складним та багатоетапним процесом, який містить різні рівні влади та органи. ЄС має загальну законодавчу рамку для управління міграційними питаннями [1]. Основними документами в цій сфері є Директиви та Регламенти, які встановлюють правила щодо прийому та переселення біженців, а також правила щодо контролю кордонів та візової політики. Європейська Комісія відповідає за виконання законодавства ЄС та розробку стратегій у сфері міграції. Вона також має роль у наданні фінансової підтримки для країн-членів управління міграційними потоками [2].

Рада Європейського Союзу є головним органом, який приймає рішення щодо міграційних питань. Її склад включає представників країн-членів ЄС [2]. Рада розглядає та ухвалює рішення, пов'язані з міграцією, включаючи питання прийому біженців, контролю кордонів та спільної міграційної політики. Європейське Агентство з управління зовнішніми кордонами (FRONTEX) відповідає за підтримку та координацію діяльності країн-членів ЄС у сфері контролю зовнішніх кордонів [2]. Воно також займається операціями рятування біженців та мігрантів на морі. Європейське Управління з питань біженців (EASO) допомагає країнам-членам ЄС у вирішенні питань, пов'язаних зі статусом біженців, а також в обранні інших рішень щодо міграційних процесів [2]. ЄС також веде діалог і співпрацю з країнами, з яких приходять мігранти, щоб розвивати спільні стратегії та рішення для керування міграційними потоками.

Зазначеною структурою ЄС намагається забезпечити більш ефективно та спільне управління міграційними процесами, захищати права біженців та мігрантів, а також забезпечити безпеку та стабільність в регіоні. Однак це питання є складним і часто викликає дискусії та суперечки серед країн-членів ЄС [3]. Варто враховувати, що міграція в Європейському Союзі викликає ряд проблем, які потрібно вирішувати для забезпечення сталої інтеграції і забезпечення прав біженців і мігрантів. Так, нелегальна міграція може призвести до проблем з безпекою, незаконною працею, експлуатацією та іншими негативними наслідками. Для боротьби з цим, потрібно зміцнити контроль кордонів та розробляти ефективні механізми розшуку та репатріації нелегальних мігрантів.

Розподіл відповідальності між країнами-членами ЄС у справах міграції є проблемою, яка часто призводить до конфліктів і незгоди [4]. Розв'язання цієї проблеми вимагає розвинутої співпраці і солідарності між країнами-членами ЄС та розробки чіткішої системи розподілу відповідальності. Забезпечення успішної інтеграції мігрантів у суспільство є важливим завданням. Це включає в себе надання можливостей для навчання мови, навчання та професійної підготовки, а також сприяння культурній різноманітності і боротьбу з дискримінацією. Прибуття мігрантів може вплинути на ринок праці та системи соціального забезпечення [5]. Важливо вивчити і адаптувати політику щодо працевлаштування та соціального захисту, щоб забезпечити рівноправний доступ до можливостей для всіх громадян.

Отже, розв'язання цих проблем вимагає спільних зусиль і співпраці між країнами-членами ЄС, а також з партнерами на міжнародному рівні. Європейський Союз розвиває різні ініціативи і програми, щоб вирішити ці виклики, і продовжує працювати над поліпшенням своєї політики щодо міграції. Таким чином, міграція є важливим явищем для ЄС, оскільки вона створює різні виклики і можливості. Європейський Союз розвиває політику щодо міграції, яка містить надання захисту біженцям, поліпшення умов для легальної міграції, боротьбу з нелегальною міграцією і сприяння інтеграції мігрантів. Міграція також впливає на економіку, суспільство, культуру та інші аспекти життя в країнах-членах ЄС, тому важливо розробляти збалансовану і ефективну політику в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Lunkina T., Burkovska A. and Burkovska A. Features of forming socio responsible behavior in the consumer of organic production of the agricultural sector in Ukraine. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. №1(105). P. 11-18. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-2.
2. Lunkina T., Burkovska A., Burkovska A., Gannichenko T. Corporate social responsibility in banking institutions: foreign experience. *Modern Economics*. 2022. №31. P. 77-81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-11).
3. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2(4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>.
4. Полторац А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 158-176. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10893/1/17.pdf>.
5. Bobrovska N., Sukhorukova A., Burkovska A. Transformation Processes of the Business Environment in the Context of European Integration of Ukraine. *Modern Economics*. 2022. №34. P. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-02).

Сенчина Є.А.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Сухорукова А. Л.,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Першочерговим завданням держави є відповідний напрям діяльності щодо державного управління та безпеки. Забезпечення економічної безпеки є гарантією стабільного економічного розвитку держави.

Пристосування будь-якого закордонного досвіду до умов України досить довготривала і характеризує не повторювання всієї системи регулювання, а лише поетапне впровадження деяких елементів, інструментів, методів та моделей. Потрібно враховувати рівень економічного розвитку, розвитку інститутів управління, забезпечення та контролю над безпекою, використовуючи системний підхід та порівняльний аналіз.

Країни – члени ЄС мають значний позитивний досвід реалізації євро інтеграційних стратегій на регіональному рівні. За кордоном самоврядні органи мають багатий арсенал інструментів і важелів економічного, правового та фінансового впливу на відстоювання регіональних інтересів та забезпечення соціально-економічної безпеки територій [1].

В США протягом довгого періоду мають місце стабільні бюджетно-податкові відносини між центром та регіонами. Така економічна політика розвивається і постійно вдосконалюється. Це, перш за все, відбувається за рахунок розмежування повноважень між різними рівнями влади. Штати мають фактично такі ж права в податковій сфері, що і федерація в цілому. З метою вирівнювання можливостей регіонів під контролем Конгресу США виділяються трансфери, а також цільові, блокові та програмні дотації. Одним з засобів регіональної політики США є бюджетне фінансування розвитку окремих секторів місцевої економіки [2].

Доцільно враховувати досвід Японії, де вченими у 1980-х роках був запропонований аналітичний метод оцінки «національної сили» держави. «Національна сила» держави визначається, по-перше, здатністю вносити внесок у міжнародну спільноту, в його економічну, фінансову і науково-технічну сфери діяльності, по-друге, здібністю до виживання в кризових і екстремальних міжнародних умовах. По-третє, здатністю просувати і відстоювати свої

національні інтереси, спираючись на всі компоненти «комплексної національної сили», зокрема за допомогою силового тиску [3].

Сучасний японський підхід до вирішення проблем економічної безпеки базується на двох принципах: збереження та розвиток економічної потужності країни; формування сприятливого глобального середовища, що забезпечить максимальну реалізацію національних інтересів.

Каталізатором потенційних загроз економічній безпеці високорозвинених країн є їх висока ресурсна залежність від країн-партнерів, при цьому в сучасних умовах найбільш гострою є проблема енергозалежності. Виходячи з цього різні країни знаходять різні шляхи вирішення даної проблеми: через диверсифікацію джерел сировини, кооперацію країн-імпортерів енергоресурсів, пошук альтернативних джерел енергії, розробку енергоощадних технологій, економію енергоресурсів, створення стратегічних запасів тощо. В будь-якому разі в країнах з високим рівнем розвитку економіки (США, Японія, країни члени Європейського Союзу) склався превентивний підхід до забезпечення економічної безпеки держави, найголовнішим і найскладнішим завданням якого є прогнозування та запобігання загроз, а не аналіз її негативних наслідків після порушення стану безпеки, що вже відбулося [4].

За результатами аналізу досвіду високорозвинених країн із забезпечення економічної безпеки національної економіки необхідно відзначити, що основні напрями державної політики в сфері економічної безпеки національної економіки мають бути спрямовані на формування умов для мінімізації виникнення загроз, а не використання економічних заходів ситуативного реагування на них [5]. Високий рівень економічної безпеки може бути забезпечений шляхом підвищення конкурентоспроможності національної економіки, яка здатна зберігати стійкість, рівновагу, адаптуватися та підтримувати набрані темпи економічного зростання в умовах постійного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Список використаних джерел

1. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія. Київ, 2008. 401 с.
2. Дацків Р.М. Економічна безпека держави в умовах глобальної конкуренції: монографія. Львів, 2006. 160 с.
3. Шульга І.П. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка. Черкаси, 2010. 367 с.
4. Маргасова В.Г. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки регіону. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Регіональна економіка*. Чернігів, 2011. №1 (9). С. 53-61.
5. Poltorak A., Khrystenko O., Sukhorukova A., Moroz T., Sharin O. Development of an integrated Approach to assessing the impact of innovative development on the level of financial security of households. *Eastern-European of Enterprise Technologies*, 2022, 1 (13-115). P. 103-112.

Сидорук Д. В.,
здобувачка вищої освіти факультету менеджменту
Рибачук І. В.,
аспірант, спеціальність 073 Менеджмент
Науковий керівник: Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Захист національних інтересів та забезпечення фінансово-економічної безпеки є найважливішими функціями держави, виконання яких спрямоване на зміцнення позицій держави у міжнародному співтоваристві. Фінансово-економічна безпека є фундаментальною для економічно ефективної держави. Вона є базовою основою економічно ефективної держави в умовах фінансової глобалізації послаблення державного контролю за розвитком грошово-кредитних відносин та лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків, розширення міжнародних потоків капіталу та посилення монетарного впливу. Сучасний розвиток економіки України характеризується впливом різноманітних чинників, що негативно впливають на функціонування держави, регіонів, організацій, установ та підприємств [1].

Перед кожним суб'єктом господарювання стоять такі завдання, як забезпечення стабільного управління та досягнення основних цілей своєї діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійно підтримувати економічну безпеку підприємства на належному рівні та здатність усувати несприятливі об'єктивні та суб'єктивні наслідки зовнішнього та внутрішнього середовища.

Особливе місце в системі економічної безпеки посідає фінансова безпека, яка впливає абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Це пов'язано з тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його здатність забезпечувати інші елементи економічної безпеки, а зміни в усіх сферах діяльності підприємства в кінцевому підсумку впливають на фінансову безпеку підприємства [2].

Шлемко І.Ф. пропонує розуміти фінансову безпеку як «стан фінансової системи, що характеризується її фінансовою, грошово-кредитною, банківською, бюджетною та податковою збалансованістю, стійкістю до несприятливих внутрішніх і зовнішніх впливів та здатністю забезпечувати ефективно функціонування і зростання національної економічної системи» [3].

Варто зазначити, що під фінансово-економічною безпекою пропонується розуміти складову національної економічної безпеки, яка якісно характеризує фінансово-економічну систему, визначає її здатність підтримувати нормальне функціонування, ґрунтується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитного сектору, спрямована на розвиток у межах поставлених перед системою цілей і дає змогу системі протистояти та відновлювати свою діяльність у разі виникнення різних загроз (зовнішніх і внутрішніх) [4].

Для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно сформулювати необхідні елементи та загальну схему організації економічної безпеки. Таким чином, процес управління фінансовою безпекою підприємства розділяють на такі етапи: розроблення системи фінансових інтересів підприємств, які потребують захисту в процесі їхньої діяльності; виявлення, аналіз і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці на підприємстві та реалізації фінансових вигод; оцінка рівня фінансової безпеки підприємства; усунення загроз фінансової безпеки підприємств; розробка бюджетного плану для реалізації розробленого комплексу заходів щодо забезпечення фінансової стійкості підприємства; реалізація заходів, запланованих в ході господарської діяльності підприємства; контроль виконання запланованих заходів щодо забезпечення належної фінансової безпеки підприємства; управління за допомогою механізму зворотного зв'язку системою фінансової безпеки підприємства [2].

Управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання в умовах глобальної нестабільності є важливим завданням для забезпечення стійкості та успішності їх діяльності.

Глобальна нестабільність включає в себе такі явища, як економічні кризи, фінансові збої, зміни валютних курсів, політичні конфлікти та інші фактори, які можуть впливати на фінансову становище суб'єктів господарювання.

Управління фінансово-економічною безпекою полягає у визначенні та здійсненні заходів, спрямованих на запобігання, зменшення та управління ризиками, а також на забезпечення стійкого функціонування фінансової системи.

Основні принципи управління фінансово-економічною безпекою в умовах глобальної нестабільності включають:

1. Аналіз ризиків – суб'єкти господарювання повинні здійснювати постійний моніторинг ризиків, що впливають на їх фінансову становище. Це включає оцінку економічної ситуації, політичних змін, змін в міжнародних економічних умовах та інших факторів.

2. Диверсифікація – суб'єкти господарювання повинні розглядати різноманітні фінансові інструменти та ринки для розподілу ризиків. Це допомагає зменшити вплив негативних факторів на фінансову становище суб'єктів господарювання [7].

3. Фінансова дисципліна – суб'єкти господарювання повинні дотримуватися ретельного фінансового плану, контролювати витрати та уникати зайвих ризиків. Це допомагає підтримувати фінансову стійкість і захищати від негативних наслідків глобальної нестабільності.

4. Інновації – суб'єкти господарювання повинні активно впроваджувати нові технології та ідеї, що допоможуть їм адаптуватися до зміни умов та забезпечити конкурентні переваги.

5. Співпраця – суб'єкти господарювання повинні співпрацювати з іншими учасниками ринку, урядовими органами та міжнародними організаціями з метою обміну інформацією та координації заходів щодо забезпечення фінансової стабільності [5].

Однак, слід зазначити, що управління фінансово-економічною безпекою в умовах глобальної нестабільності є складним завданням, яке вимагає постійного аналізу та адаптації до змін у макроекономічному середовищі. Суб'єкти господарювання повинні бути готові до ризиків та мати стратегії для їх зменшення та управління.

Список використаних джерел

1. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам. URL: <http://surl.li/nepor> (дата звернення: 01.11.2023)
2. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147039687.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/22661.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).
4. Соломонова Л. В. Фінансово-економічна безпека як складова національної безпеки країни. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/27_1_2018/38.pdf (дата звернення: 01.11.2023).
5. Балацький Є. О. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємств: сучасні реалії URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4237> (дата звернення: 01.11.2023).
6. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Вісник ЖДТУ. 2011. № 4 (58). С. 340-343.
7. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/BgrWXXx> (дата звернення: 01.09.2023).

Стаднік О. О.,
аспірант кафедри фінансів
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Підписання, ратифікація та набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (надалі – ЄС) у 2014 році не лише чітко детермінували проєвропейський зовнішній курс нашої держави, а й окреслили зобов'язання корекції національного фіскального законодавства у відповідності Директивам ЄС. Зважаючи на критичну залежність податкової політики від комплексу екзогенних чинників, реформи структури фіскального простору є надзвичайно актуальними. Євроінтеграція впливає на ефективність механізму оподаткування. Однак, враховуючи ретроспективний досвід держав Центральної Європи та Балтії, відомі партикулярні кейси реформ акцизного оподаткування, коли зростання ставок податку без адаптації до особливостей національної економіки та загальної платоспроможності населення спричинили скорочення бюджетних надходжень. Ігнорування еластичності попиту та купівельної спроможності за умов різкого росту ставок акцизного податку спричинили суттєві бюджетні втрати. Лише стабілізація заходів фіскального регулювання дозволила забезпечити стійкий приріст надходжень акцизу [1].

Досвід економік ЄС дозволяє виділити базові тренди:

- планомірний розвиток адміністрування за умов діджиталізації національної економіки;
- вдосконалення податкового моніторингу й контролю за доходами нерезидентів і транснаціональних корпорацій;
- реалізацію заходів протидії ерозії податкової бази;
- експансію правил оприлюднення інформації щодо платників податків;
- інституціональне удосконалення фіскальних механізмів;
- зростання ефективності системи протидії правопорушенням у сфері оподаткування.

Країни ЄС зміцнюють інституційну спроможність оподаткування через ліквідацію можливості ухилення від оподаткування і посилення прозорості фіскального простору, вдосконалюють процедури трансферного ціноутворення.

Поліпшення фіскального регулювання відбувається шляхом застосування універсальних стимулів для науково-дослідних робіт, зокрема інвестиційного податкового кредитування, вирахування відповідних витрат, запровадження систем податкових преференцій для інноваційних бізнесів [2]. Вказані заходи створюють додаткові конкурентні переваги на зовнішніх ринках, а також повинні

мати адресний характер та чіткий механізм оцінювання ефекту надання. Інституційні основи фіскальної політики включають сукупність принципів та критеріїв формування, що дозволяють забезпечувати ефективність системи регулювання соціоекономічного розвитку. Основними з них є:

1) досягнення консенсусу, за якого рівень та структура оподаткування адекватні й достатні для виконання інституціями публічного адміністрування функцій із надання населенню гарантованих послуг за рахунок відповідного бюджету;

2) стабільність і адаптивність моделі податкової системи, що проявляється в: а) завчасному для платників оголошенні рішень, що детермінують ставки та / або бази податків, впливають на механізм адміністрування; б) створенні максимально сприятливих умов для підприємництва і мобілізації фінресурсів для громадських потреб за умов дії економічних шоків;

3) комплексність трансформацій і повна координація з іншими складовими державної економічної політики, зокрема монетарною, обґрунтованість і релевантність фіскальних новацій стратегічним документам розвитку;

4) системність та послідовність, реалізація заходів ціннісно орієнтованого публічного управління, що визначають характер динаміки доходів державного та місцевих бюджетів, інфляції, фінансового стану економічних агентів та їх очікування, економічного розвитку, соціальної стабільності; забезпечення стійкої довіри платників податків.

Використання державою податкового інструментарію повинне індукувати передумови для стійкого розвитку. Пріоритетом економічної політики уряду є високий рівень зайнятості як драйвер зростання. Однією з цілей сталого розвитку є гідна праця та економічне зростання. Її досягнення пов'язане з оподаткуванням праці. Ставки податків на працю впливають на рішення населення щодо міжнародної міграції. Суттєві відмінності в заробітній платі практично обґрунтовують застосування нижчих ставок податку на доходи фізичних осіб (надалі – ПДФО) у Центральній Європі. Оцінювання податкового навантаження на працю передбачає аналіз значень ефективних ставок. Існує два деструктивні канали впливу ПДФО на економічну активність: а) зростання ставок; б) оподаткування пасивних доходів населення. Держави-члени ЄС з середнім та нижчим від середнього рівнем доходів переважно застосовують пропорційну шкалу для ПДФО. Важливим напрямом фіскальної політики є детінізація доходів, демотивація ухилень сплати ПДФО і соціальних внесків.

Одним із напрямів модернізації вітчизняної податкової політики в контексті євроінтеграції є зміцнення фіскального потенціалу публічних фінансів і оптимізація конфігурації бюджетних надходжень з врахуванням інституційного середовища. Логічність і виваженість дискреційних заходів фіскальної політики безпосередньо впливає на динаміку соціально-економічного розвитку. Якість інституційного середовища є ультимативним критерієм формування податкової

політики. Основна увага фіскальних інституцій повинна фокусуватися на зростанні якості надаваних послуг, всебічному розвитку каналів комунікації з платниками податків, оптимізації затрат часу на заповнення звітності та сплату податків, підвищенні результативності податкових контролю та аудиту.

Сучасними пріоритетами податкової служби є вдосконалення процедур адміністрування, розширення та модифікація цифрових сервісів обслуговування платників, імплементація інституційної моделі державного податкового ризик-менеджменту та сценарного моделювання, що сприяє зниженню трансакційних витрат і забезпечує вищу фіскальну результативність.

Список використаних джерел

1. Нікітшин А. О. Податкова політика в умовах економічних перетворень : монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 480 с.
2. Чугунов І. Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 532 с.

Таранець Є. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Бурковська А. І.,
доктор філософії (економіка),
старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Управління персоналом в умовах системних ризиків вимагає особливого підходу і використання спеціалізованих методів та інструментів для забезпечення стабільності та продуктивності організації, що включають [1]:

1. Ризик менеджмент, що дозволяє проводити визначення, аналіз та керування ризиками в галузі персоналу. Це містить ідентифікацію потенційних загроз для персоналу та розробку планів мінімізації ризиків.

2. Бізнес-планування полягає у розробці бізнес-планів, які враховують можливі системні ризики та визначають стратегії управління персоналом для забезпечення надійності бізнесу.

3. Контингентне планування передбачає розробку контингентних планів для забезпечення продовження операцій при виникненні системних ризиків. Це може містити збереження кваліфікованих працівників та резервні плани найму.

4. Розвиток кадрів передбачає інвестування в навчання та розвиток персоналу для підвищення їхньої компетентності та здатності ефективно працювати в умовах системних ризиків.

Ці методи допомагають організаціям зменшити вплив системних ризиків на їхню діяльність та забезпечити стабільність та успішність в умовах невизначеності та труднощів. Перспективи використання ризик-менеджменту людських ресурсів на підприємствах в умовах євроінтеграції можуть бути значущими для успішної діяльності компаній в нових ринкових умовах [2]. Впровадження ризик-менеджменту дозволяє підприємствам краще розуміти свій персонал, виявляти та вирішувати проблеми та недоліки в управлінні персоналом. Це допомагає оптимізувати використання людських ресурсів і знижувати зайві витрати. Впровадження ризик-менеджменту у сфері людських ресурсів допомагає підприємствам стати більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Ефективне управління персоналом дозволяє привертати талановитих співробітників, які допомагають розвивати бізнес [1].

Євроінтеграція може вимагати змін у законодавстві, правилах та процедурах у сфері людських ресурсів. Ризик-менеджмент допомагає підприємствам адаптуватися до цих змін і забезпечувати дотримання всіх вимог.

Ризик-менеджмент сприяє покращенню якості управління персоналом, що своєю чергою призводить до збільшення продуктивності та задоволеності співробітників. Використання ризик-менеджменту у сфері людських ресурсів допомагає підприємствам уникати правових проблем, пов'язаних з зайнятістю, дискримінацією, безпекою на роботі та іншими аспектами. Ефективний ризик-менеджмент може допомогти підприємствам розвивати корпоративну культуру, що сприяє залученню та утриманню талановитих співробітників [2].

Вступ до європейських ринків ставить перед підприємствами нові вимоги та конкурентний тиск. Ризик-менеджмент в галузі людських ресурсів допомагає підприємствам залучати та утримувати кваліфікованих співробітників, що впливає на їхню конкурентоспроможність. Вступ до європейського ринку може призвести до зіткнення з різними культурними, мовними та організаційними особливостями [3]. Ризик-менеджмент дозволяє підприємствам адаптувати свої практики управління персоналом до нових умов та зменшити ризики конфліктів. Добре організований ризик-менеджмент у галузі людських ресурсів сприяє створенню позитивної міжнародної репутації підприємства [4]. Це може бути важливим для привертання іноземних інвесторів та партнерів. Ефективне управління персоналом, яке містить ризик-менеджмент, сприяє підвищенню продуктивності співробітників та ефективності бізнесу в цілому [5-7].

Отже, ризик-менеджмент у галузі людських ресурсів допомагає знижувати фінансові ризики, пов'язані з працівниками, такі як витрати на найм, збереження та підготовку персоналу. Використання ризик-менеджменту людських ресурсів допомагає підприємствам підготуватися до нових викликів, зменшувати ризики та використовувати людські ресурси як стратегічний ресурс для досягнення успіху в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Бурковська А., Романчик М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств через стратегічне управління людськими ресурсами. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. №2 (4), С. 43-51. <https://doi.org/10.51599/are.2016.02.04.04>
2. Lumina T., Bukowski A. and Bukowski A. Features of forming socio responsible behavior in the consumer of organic production of the agricultural sector in Ukraine. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. №1(105). P. 11-18. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-2.
3. Lunkina T., Burkovska A., Burkovska A., Gannichenko T. Corporate social responsibility in banking institutions: foreign experience. *Modern Economics*. 2022. №31. P. 77-81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-11).
4. Полторац А.С., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий

навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 158-176. URL: <http://surl.li/neoyp>.

5. Bobrovska N., Sukhorukova A., Burkovska A. Transformation Processes of the Business Environment in the Context of European Integration of Ukraine. *Modern Economics*. 2022. №34. P. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-02).

6. Yekimov S., Poltorak A., Dereza V., Buriak Ie., Purto V. The role and importance of financial results in the effective management of an agricultural enterprise. *International Scientific and Practical Conference (DAIC 2020)*. Volume 222. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202022206001>.

7. Yekimov S., Sarychev V., Malyuga N., Shkulipa L., Poltorak A. The role of the state in increasing labor productivity in agricultural enterprises of Ukraine. *E3S Web Conf. Volume 254, 2021. International Scientific and Practical Conference “Fundamental and Applied Research in Biology and Agriculture: Current Issues, Achievements and Innovations” (FARBA 2021)*. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125410002>.

Таранчук С. О.,
аспірант, факультет права, публічного управління та адміністрування
Науковий керівник: Климчук О. В.,
д-р екон. наук, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

СИСТЕМНІ ПІДХОДИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ

У сучасних умовах формування української державності та становлення України як суб'єкта світової спільноти вкрай актуальними виступають проблеми щодо забезпечення стійкого економічного розвитку, запровадження дієвих механізмів та інструментів протидії внутрішнім і зовнішнім економічним загрозам, підвищення якісних показників рівня життя суспільства, рівноправного входження до системи міжнародної економічної взаємодії та взаємозалежності. Також виникнення проблемних аспектів у формуванні системи економічної безпеки в умовах інтенсифікації процесів глобалізації набуває ключового вектора в державній політиці. При цьому виняткове значення економічна безпека повинна мати під час аргументації урядом при прийнятті політичних рішень у сфері розвитку національної економіки [1, 2].

Одним із пріоритетних напрямів виходу України з наявної економічної кризи є запровадження державного інтервенціонізму, формування сприятливого суспільно-політичного та бізнесового середовища на засадах сталого розвитку, розробка профільними міністерствами досконалих методів регулювання та планування узгодженої стратегії розвитку національної економіки на різних рівнях управління. Загалом відродження та зростання конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на внутрішньому й зовнішньому ринках стає першочерговим аспектом щодо стабілізації фінансової та економічної системи країни, а також імплементації законодавства й успішного впровадження та реалізації євроінтеграційних реформ, стрижнем яких мають стати структурні зміни та покращення національної економічної системи [3].

Потрібно зауважити, що сучасна проблематика визначення та формування системи економічної безпеки України є доволі складною й тісно взаємопов'язана з такими економічними категоріями, як “економічне зростання”, “стійкість соціально-економічної системи”, “енергетична незалежність”, “сталий розвиток”. Наразі економічну безпеку країни потрібно розуміти як головну складову національної безпеки, що забезпечується правовим врегулюванням суспільно-економічних відносин, за яких має відбуватися безперервний та ефективний процес розширеного відтворення, розподілу та споживання матеріальних благ в інтересах індивіда, суспільства і держави [4, 5].

Як наслідок, комплексні зміни в системі державного управління економічною безпекою виступають необхідним вектором щодо формування базисних умов для макроекономічної стабілізації країни, забезпечення стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз та викликів у мінливому ринковому середовищі, структурної адаптації національної економіки до глобалізаційних процесів та її переходу до стійкого й ефективного економічного піднесення. Приведення системи економічної безпеки у відповідність до сучасних принципів ринкової організації господарської діяльності відзначається однією з найскладніших проблем під час запровадження економічної реформи.

Сучасні загрози національній безпеці в економічній площині потрібно ув'язувати із неефективністю системи державного управління економічними відносинами, що призвело до таких головних негативних явищ:

- 1) Виникнення структурних диспропорцій у виробництві, його монополізація, а також недотримання прозорих ринкових відносин.
- 2) Існування постійної ресурсної, фінансової, економічної та технологічної залежності національної економіки від різних країн світу.
- 3) Неконтрольований та здебільшого незаконний відтік за межі України інтелектуальних, трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів.
- 4) Посилення криміналізації суспільства та діяльності тіньового сектору в системі національної економіки.

Отже, забезпечення державної економічної безпеки потрібно асоціювати із захистом національних інтересів. Своєчасний процес виявлення та протистояння наявним зовнішнім та внутрішнім загрозам буде гарантувати високий рівень економічної безпеки. При цьому, державне управління економічною безпекою необхідно розглядати як складну систему, у межах якої розглядаються різні економічні підсистеми національної економіки, їхня взаємодія та наявний просторовий характер. Аналіз ефективності поточних управлінських рішень у сфері економічної політики має передбачати проведення постійного моніторингу та кваліфікованої оцінки соціально-економічних процесів щодо їх впливу на стан економічної безпеки країни. Системний підхід до державного управління економічною безпекою вимагає розглядати його з позиції різних ієрархічних рівнів управління, щоб забезпечити комплексність економічної безпеки України як найбільш важливої складової національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Гбур З. В. Державне управління економічною безпекою України: теорія та практика: монографія. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня “Рута”», 2018. 408 с.
2. Климчук О. В., Козловський С. В., Лавров Р. В. Стратегічні аспекти економіко-енергетичної політики України в контексті сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 65–76. DOI: <http://surl.li/nepkh>.

3. Климчук О.В. Управлінські аспекти формування економіко-енергетичної безпеки України на засадах розвитку біоенергетики: монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2021. 576 с.
4. Петреман Т.В., Дубич К.В. Економічна безпека України: державне управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 19. С. 80–86. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.19.80.
5. Климчук О.В. Принципи формування енергетичної політики України на засадах конкурентоспроможності в умовах економічного розвитку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. Вип. № 7 (11). С. 64-73.

Тищенко С. І.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Абдуллаєва А. Р.,
здобувач вищої освіти, факультет менеджменту
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПОПУЛЯРНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ

У сучасному світі управління фінансовою безпекою в глобальній економіці потребує складного інструментарію. Розглянемо найпопулярніші цифрові інструменти, які приватні особи та компанії використовують для захисту своїх фінансових активів та інвестицій. Ці інструменти відіграють вирішальну роль у захисті фінансового благополуччя.

Підтримка фінансової безпеки часто починається з ефективного складання бюджету та відстеження витрат. Такі інструменти, як Mint, YNAB (You Need a Budget) і Personal Capital, допомагають окремим особам і компаніям створювати бюджети, класифікувати витрати та встановлювати фінансові цілі. Ці додатки надають інформацію про звички витрачати гроші та дозволяють заздалегідь планувати фінанси.

Інвестори в усьому світі покладаються на платформи цифрового інвестування та управління портфелем, щоб орієнтуватися в складнощах фінансових ринків. Такі платформи, як E*TRADE, Charles Schwab і Robinhood, пропонують послуги торгівлі акціями, облігаціями та іншими активами. Крім того, робо-консультанти, такі як Wealthfront і Betterment, використовують алгоритми для автоматизації управління портфелем, що робить його доступним та відносно безпечним як для початківців, так і для досвідчених інвесторів.

Оскільки криптовалюти набувають популярності, безпека цифрових активів стає першорядною. Криптовалютні гаманці, такі як Ledger Nano S, і програмні гаманці, такі як Exodus, захищають цифрові валюти, безпечно зберігаючи закриті ключі. Ці інструменти забезпечують спокій криптоентузіастів, захищаючи від крадіжки та злому.

Крадіжка особистих даних є постійною загрозою цифрової епохи. Служби захисту від викрадення особистих даних, такі як LifeLock і IdentityForce, перевіряють особисту інформацію та фінансові рахунки на наявність ознак підозрілої діяльності. Вони пропонують своєчасні сповіщення та експертну допомогу у разі порушення ідентифікаційних даних, допомагаючи окремим особам і компаніям завчасно реагувати.

У глобальній економіці конфіденційність в Інтернеті є фундаментальним аспектом фінансової безпеки. VPN шифрують підключення до Інтернету,

забезпечуючи анонімність під час перегляду веб-сторінок. Ці інструменти захищають користувачів від сторонніх очей і потенційних порушень даних, що робить їх цінним активом для захисту фінансових даних.

Двофакторна автентифікація є простим, але ефективним заходом безпеки, широко поширеним на цифрових платформах. Такі програми, як Google Authenticator, і апаратні маркери, такі як YubiKey, забезпечують додатковий рівень безпеки, вимагаючи від користувачів вводити додатковий код автентифікації, окрім своїх паролів.

Використання надійних унікальних паролів має вирішальне значення для захисту фінансових рахунків. Такі менеджери паролів, як LastPass, 1Password і Dashlane, створюють і зберігають складні паролі для різних облікових записів, зменшуючи ризик несанкціонованого доступу та витоку даних.

Програмне забезпечення для шифрування, таке як VeraCrypt, гарантує безпеку конфіденційних файлів і комунікацій. Шифрування є життєво важливим для захисту фінансових документів, транзакцій і конфіденційної інформації від потенційних загроз.

Міжнародний переказ грошей вимагає безпечних і економічно ефективних рішень. Такі послуги, як TransferWise (тепер Wise) і PayPal, дозволяють окремим особам і компаніям впевнено проводити міжнародні фінансові операції.

Хмарні служби зберігання даних, як-от Google Drive і Dropbox, із надійними функціями безпеки забезпечують безпечне копіювання важливих фінансових документів і даних. Безпечне хмарне сховище допомагає захистити важливу інформацію від втрати чи зламу.

У глобальній економіці управління фінансовою безпекою є головним пріоритетом як для окремих осіб, так і для компаній. Цифрові інструменти, про які йдеться в цій статті, є важливими компонентами сучасного інструментарію фінансової безпеки. Ці технології дають користувачам можливість захистити свої активи та інвестиції у взаємопов'язаному світі, починаючи від додатків для онлайн-банкінгу та бюджету до програмного забезпечення для шифрування та інструментів безпечного зв'язку. Розуміючи та ефективно використовуючи ці інструменти, окремі особи та компанії можуть впевнено та стійко орієнтуватися в складнощах глобальної економіки.

Список використаних джерел

1. Данилишин В. І., Синиця С. М. Діджиталізація на ринку фінансових послуг: сутність та значення для економіки України в умовах сьогодення. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 3 (03). С. 16–20.
2. Мехед А., Варналій З. Фінансова безпека підприємств в умовах цифрової економіки. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 3(42). С. 55–61.

Флакей М. Г.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Наукові керівники: Пилипенко О. В., Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор, Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Поширення електронних послуг, використання інформаційних технологій та поява віртуальної реальності змінюють обличчя сучасної економіки. Водночас цифрова трансформація створює нові потужні можливості для держав, суспільств та громадян, надаючи можливості для значного економічного та соціального впливу. Враховуючи значний вплив цифрової трансформації на всі сфери життя, питання визначення впливу цифрової економіки на системи фінансового менеджменту підприємств набуває все більшої актуальності.

У 2018 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію цифрової економіки та соціального розвитку України на 2018-2020 роки [1], наголосивши на необхідності сприяння використанню цифрових технологій в усіх сферах бізнесу та суспільства. Концепція визначає цифрову економіку як діяльність, в якій цифрові дані, як числові, так і текстові, є основним засобом виробництва.

Цифрова трансформація спричиняє низку позитивних змін, з-поміж яких: прискорення економічного зростання та залучення інвестицій; перетворення секторів економіки на конкурентоспроможні та продуктивні; технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв; забезпечення доступу громадян до переваг та можливостей цифрового світу; реалізація людського потенціалу; розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

Цифрова економіка передбачає використання та впровадження інформаційних технологій та інновацій. Перехід до цифрової економіки для промислових підприємств у світі визначається як Індустрія 4.0 (Четверта промислова революція). Як концепція [1] Індустрія 4.0 визначається як наступний етап цифровізації виробництва, в якому важливу роль відіграють Інтернет речей, машинне навчання, великі дані, хмарні обчислення, штучний інтелект, робототехніка, 3D та доповнена реальність.

Хмарні технології (Cloud Computing) забезпечують доступ до різноманітних обчислювальних ресурсів та послуг через Інтернет. Замість того, щоб мати власне обладнання та програмне забезпечення на місці, користувачі можуть використовувати хмарні послуги, що надаються провайдерами [4]. Це дозволяє зменшити витрати на обладнання та підтримку, а також забезпечує більшу гнучкість та масштабованість.

Блокчейн (Blockchain) – це розподілена база даних, яка забезпечує безпеку, надійність та прозорість транзакцій. У блокчейні інформація зберігається у вигляді блоків, які постійно додаються до ланцюжка [5]. Кожен блок містить хеш попереднього блоку, що гарантує недоступність до зміни вже збережених даних. Таким чином, блокчейн забезпечує надійність даних і запобігає можливості фальсифікації чи втрати інформації. Блокчейн широко використовується в криптовалютних системах, таких як Bitcoin та Ethereum, де він забезпечує безпеку та надійність транзакцій.

Смарт (розумні) контракти (Smart Contracts) – це програми, які автоматично виконують угоди або умови, записані в коді, без необхідності посередництва чи довіри до третьої сторони [6]. Смарт контракти базуються на блокчейн технології і використовуються для автоматизації та забезпечення безпеки різних видів угод.

Коли йдеться про наслідки цифровізації економіки, одним з найбільших досягнень, безсумнівно, є те, що завдяки обробці великих обсягів даних вона розширює можливості для вирішення складних завдань, підвищує ступінь комунікації у світовій спільноті, обмін інформацією, якість продукції та прискорює виробничі процеси. Завдяки технологіям великих даних компаніям легше прогнозувати очікування споживачів і розуміти, наприклад, як покращити свою продукцію. Не буде помилкою сказати, що компанії, які використовують такі технології, мають набагато більше шансів на успіх.

Коваленко Л. О. зазначає, що до елементів системи фінансового менеджменту відносить нормативно-правове забезпечення фінансового менеджменту, суб'єкти та об'єкти фінансового менеджменту, комплекси фінансових завдань, фінансові інструменти, важелі, методи та технічні засоби фінансового менеджменту.

Леверидж як складова механізмів фінансового менеджменту включає прибутки, витрати, фінансові санкції, дивіденди, відсоткові ставки, дисконти, інвестиції в акціонерний капітал та амортизаційні відрахування. Інструментами фінансового менеджменту є акції, облігації, опціони, форварди та ф'ючерси. Для створення інформаційної структури сукупність елементів, що складають систему фінансового менеджменту, структурується з точки зору розподілу елементів за рівнем їх домінування [3]. Таким чином, елементи системи фінансового менеджменту компанії організовані в наступному порядку: цілі та принципи складають перший рівень системи, тоді як інші елементи представлені в порядку звернення до суб'єктів, функцій, фінансових механізмів та об'єктів системи фінансового менеджменту.

Таким чином, ефективно сформована система фінансового менеджменту сприяє стабільному функціонуванню підприємства в майбутньому, його динамічному розвитку та позиції на ринку. Однак, враховуючи сучасні тенденції цифрової трансформації економіки, бажаним є доповнення та оновлення основних елементів системи фінансового менеджменту новітніми інформаційно-

комунікаційними технологіями. Зокрема, вони мають значний вплив на вибір фінансових методів та фінансових інструментів, обсяги інвестицій в окремі сфери виробництва, маркетингу, соціальні мережі та різноманітні інноваційні проекти.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України 2018-2020. Законодавство України URL: <http://surl.li/ihste> (дата звернення: 12.09.2023).
2. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент. 3-тє видання, випр. і доп. К. : Знання, 2008. 483с.
3. Лямець В.І., Тевяшев А.Д. Системний аналіз. 2-є вид., перероб. та допов. Харків : ХНУРЕ, 2004. 448 с.
4. Poltorak A., Volosyuk Yu., Tyshchenko S., Khrystenko O., Ribachuk V. Development of directions for improving the monitoring of the state economic security under conditions of global instability. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. № 2(13-122), pp. 17–27. doi: 10.15587/1729-4061.2022.253062.
5. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. *11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies, DESSERT2020*. 2020. 14-18 May, 2020, Kyiv, Ukraine. DOI: 10.1109/DESSERT50317.2020.9125026.
6. Полторак А. С., Каземирчик М. С., Поліщук А. І. Пріоритетні загрози фінансовій безпеці в умовах трансформаційних процесів у сучасній економіці. *Modern Economics*. 2020. № 24(2020). С. 157-163. [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-25).

Хилько І. І.,

*старший викладач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій*

Поліщук А. І.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання управління фінансами є найскладнішою та водночас найбільш відповідальною ланкою в системі управління діяльністю будь-якого суб'єкта господарювання. Процес управління фінансами підприємств, включаючи управління фінансовим потенціалом, здійснюється в рамках механізму фінансового менеджменту, що містить, зокрема, фінансове планування та прогнозування. Потреба у самостійному формуванні та використанні фінансових ресурсів, а також відповідальність перед кредиторами, інвесторами та державою підсилюють роль і значення фінансового планування та прогнозування в сучасних умовах, що своєю чергою сприяє ефективному функціонуванню підприємства.

Фінансове прогнозування – це складний процес розроблення та формування прогнозів, які є науково обґрунтованими гіпотезами про можливий майбутній стан економічної системи та економічних об'єктів, а також їх характеристик [1]. На підприємстві основною метою фінансового прогнозування є визначення реально можливого обсягу фінансових ресурсів та потреби в них протягом прогнозованого періоду. Фінансові прогнози стають важливим інструментом для розробки різних сценаріїв розв'язання завдань, що стоять перед підприємством.

Основною метою фінансового прогнозування на рівні підприємства є забезпечення своєчасного одержання інформації, необхідної для вивчення та аналізу різних явищ і процесів. Ця інформація дозволяє підприємству адаптуватися до майбутніх змін. Фінансове прогнозування допомагає досліджувати такі аспекти, як потенціал підприємства, тенденції в його розвитку, альтернативні варіанти розвитку, слабкі сторони діяльності, ресурси, вхідні та вихідні грошові потоки [2].

Розробка фінансових планів (прогнозів) базується на загальноприйнятій у світовій практиці методології планування і прогнозування економіки, яка визначає основні принципи та методи розрахунків планових і прогнозних показників. Важливо відзначити, що фінансове планування і прогнозування є частиною загального економічного планування. Це проводиться з метою забезпечення ресурсами виконання вже розроблених планів і прогнозів

економічного і соціального розвитку. Фінансовий план є завершальним елементом планування і водночас самостійним планом [1]. Фінансове прогнозування вимагає узагальнення та аналізу наявної інформації, а також моделювання та врахування різних чинників, що впливають на фінансові показники.

Прогнозування фінансових звітів включає аналіз як минулих тенденцій, так і передбачення майбутнього розміру виручки, витрат, інших доходів і витрат. Для виявлення цих тенденцій використовуються різні методи, починаючи від простого аналізу характерних рис, що відзначаються, до використання різних статистичних методів для побудови трендів, які використовуються як база для майбутніх прогнозів стану підприємства:

- експертні методи;
- методи ретроспекції;
- методи екстраполяції тенденції;
- статистичні методи [3].

Початкова точка для прогнозування ключових елементів – це побудова такого тренда. Проте важливо не обмежуватися лише екстраполяцією минулих тенденцій, особливо, коли немає впевненості в довгостроковому характері бізнесу. У таких випадках фінансове прогнозування виконується з урахуванням минулого досвіду, щоб забезпечити підприємця реальними та розумними прогнозами [4].

Таким чином, фінансове планування та прогнозування важливі складові управління підприємством. Ці інструменти допомагають керівництву підприємства орієнтуватися в ринковому середовищі, приймати обґрунтовані управлінські рішення та підвищувати шанси на досягнення бажаного результату в умовах невпевненості. Стабільний фінансовий стан підприємства, раціональне розподілення ресурсів та контроль допомагають досягнути цілей виробництва та забезпечують необхідні ресурси. Фінансове планування та прогнозування посідають ключову роль у системі управління підприємством, дозволяючи отримувати науково обґрунтовані висновки про можливий фінансовий стан, часові параметри досягнення бажаних результатів та альтернативні шляхи розвитку фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Великий Ю. М., Чвартацька О. В. Теоретичні основи фінансового планування та прогнозування на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.1
2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

3. Хилько І.І. Прогнозування соціально-економічних процесів методами екстраполяції тенденції. *Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні* : IV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів; 20–21 квітня 2023 р. Київ : КНЕУ, 2023. 217 с.

4. Пінчук А. В., Нечипоренко А. В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. *Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2018 р. Громадська організація «Київський економічний науковий центр». Київ, 2018. Ч. 1. С. 103–105.

Цап П. В.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Довгаль І. В.,
аспірант, спеціальність 051 Економіка
Науковий керівник: Полторак А.С., д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Корупція – це проблема, що властива не лише малорозвиненим та політично нестабільним країнам світу, але й світовим лідерам. Особливо актуальним питання корупції є в період воєнних дій в країні, адже корупція стає перешкодою на шляху до економічного зростання та розвитку [1].

Питаннями протидії корупції займаються науковці, журналісти та політичні діячі. Так, професори І. І. Мазур, О. В. Тихонова, О. Ф. Долженков у своїх роботах визнали корупцію загрозою фінансовій, економічній безпеці України, яка живиться інфраструктурою організованої злочинності [2].

Корупція являє собою неправомірне використання публічної влади чи довіреної влади з метою особистої вигоди. Корупція може бути у вигляді хабарництва, підкупу, вимагання неправомірних вигод чи інших дій, що порушують норми етики та законодавства. Корупція може виявлятися на різних рівнях суспільства: від маленьких щоденних хабарів до великих корупційних схем у владі, бізнесі або громадських установах. Це явище може стати системною проблемою та важливою загрозою для розвитку суспільства та економіки [6].

Корупція має серйозний негативний вплив на економічну безпеку будь-якої країни, проте в умовах війни наслідки суттєво посилюються.

Також корупція може спричинити витрати бюджетних коштів, які призначені на оборону, через завищені ціни на обладнання, низьку якість товарів та послуг.

Втрати бюджетних коштів призводять до втрати грошей, призначених на відновлення та ремонт інфраструктури, зруйнованої внаслідок воєнних подій. Існує також негативний вплив на інвестиції та економічний розвиток [7, 8]. Інвестори можуть масово утримуватися від вкладання грошей в країну, де корупція є поширеною, оскільки це може викликати невизначеність і ризики щодо їхніх інвестицій.

Падіння довіри населення і погіршення соціальних показників також відбувається під впливом корупції. У таких випадках починається недостатнє фінансування системи охорони здоров'я та освіти, що погіршує якість життя населення, особливо в умовах війни. Нездатність влади боротися з корупцією

може викликати негативне ставлення громадян до державних установ, що загрожує стабільності та безпеці країни.

В умовах війни корупція у військовому секторі може призвести до неналежної якості військового спорядження, загрожує військовій безпеці країни [3].

Загалом корупція у негативно впливає на рівень економічної безпеки держави, знижуючи довіру громадян до власної країни та владних інститутів. Боротьба з корупцією є критично важливою для відновлення економічної стабільності. Протидія корупції – це складний та багатогранний процес, що вимагає комплексного підходу та взаємодії різних сфер суспільства [4, 5].

Отже, корупція має серйозний вплив на економічну безпеку держави, обмежуючи можливості економічного росту та створюючи загрози соціальній стабільності. Боротьба з корупцією є критичною для забезпечення сталого розвитку країни. Необхідно впроваджувати прозорість, відповідальність та суворі покарання для тих, хто зловживає владою. Тільки таким чином можна зберегти необхідний рівень економічної безпеки та стабільність держави у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Висоцька І. Б., Висоцький В. М. Висоцький В. М. Корупція в Україні: сутність та наслідки для економіки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Економічна*. 2017. Вип. 1. С. 37–46.
2. Нагірна О. В. Економічні наслідки корупції в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 42. С. 182-187.
3. Мельник С., Гобела В., Курляк М. Прогнозування впливу корупції на економічну безпеку держави. *Економіка та суспільство*. 2023. №47. С. 9-14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-37>.
4. Корупція «з'їдає» до 2% зростання економіки України – МВФ. *Hromadske*: веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/korupciya-zyidaye-do-2-zrostannya-ekonomikiukrayini-mvf> (дата звернення: 28.09.2023).
5. Шевчук І. В. Корупційна складова як чинник дестабілізації та загроза економічній безпеці України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. №12. С.37-41.
6. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг чинників впливу на рівень фінансової безпеки України в умовах діджиталізації. *Modern economics*. 2019. № 18. С. 130–137. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-20).
7. Poltorak Anastasiia, Potryvaieva Natalia, Kuzoma Vitalii, Volosiuk Yurii, Bobrovska Nadia. Development of doctrinal model for state's financial security management and forecasting its level. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. №5/13 (113). pp.26-33. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.243056>. Scopus.
8. Полторак А. С., Тимошенко Ю. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34–39.

Шиян Б. В.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Сухорукова А. Л.,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ БЛОКЧЕЙНУ У ПІДВИЩЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Технології блокчейну та кібербезпека мають вирішальне значення для забезпечення фінансової стійкості у сучасних умовах нестабільності. Блокчейн як розподілена база даних відображає невідредагованість та децентралізацію, надаючи безпеку та надійність фінансових транзакцій. Ця технологія сприяє створенню безпечних систем платежів та забезпечує прозорість у фінансових операціях.

Одним з основних принципів технології блокчейн є консенсус. Це означає, що кожен користувач у мережі повинен погоджуватися з правильністю транзакцій. Якщо один користувач намагається здійснити фальшиву транзакцію, то інші користувачі відхилять цю транзакцію і не дозволять їй пройти. Таким чином, мережа залишається безпечною і надійною. Захист від кібератак та кіберзагроз стає все більш критичним для стійкості фінансових установ. Використання передових методів кіберзахисту дозволяє уникнути атак, витоків даних та забезпечити безпеку фінансових операцій. Технології ідентифікації та автентифікації, такі як біометрія, двофакторна автентифікація та розпізнавання обличчя, сприяють встановленню особистості та підтвердженню ідентичності осіб у фінансових операціях, зменшуючи ризики шахрайства.

Крім того, важливою є роль регулюючих стандартів у сфері криптовалют. Встановлення правил та стандартів у цьому сегменті допомагає зберегти фінансову стійкість та спонукає до використання цифрових активів у більш безпечний спосіб.

Віртуальні активи, такі як криптовалюти, стали об'єктом значного інтересу в умовах глобальної економічної нестабільності, коли люди шукають альтернативні інвестиційні можливості та засоби збереження коштів. Однією з причин зростання популярності віртуальних активів у таких умовах є їх незалежність від традиційних фінансових ринків і потенціал у диверсифікації інвестиційного портфеля. За економічної нестабільності такі традиційні активи, як акції та облигації, можуть сильно залежати від коливань ринку [1].

Технології аналізу даних дозволяють суб'єктам господарювання вдосконалювати свої системи управління ризиками, передбачати й уникати можливих загроз, забезпечуючи фінансову стійкість в умовах нестабільності, а також та забезпечити швидке відновлення після можливих кібератак або інших негативних подій.

Кібербезпека в фінансовому секторі та блокчейн-технології мають певні взаємозв'язки та взаємодію, оскільки блокчейн може вплинути на безпеку фінансових установ у наступних аспектах: технологія блокчейну ґрунтується на децентралізованій природі, де дані розподілені між учасниками мережі. Це може зменшити ризик централізованого сховища даних, оскільки кожен блок має певну ступінь криптографічного захисту, що може зробити дані більш безпечними від кібератак, блокчейн використовує смарт-контракти для автоматизації та укладання угод між сторонами. Це може зменшити ризик шахрайства або втручання третіх сторін у фінансові угоди [2].

Децентралізованість, надійність транзакцій, спрощення та прискорення процесів ведення обліку, сприяння інноваціям у фінансовому секторі через розвиток нових фінансових інструментів, а також розвиток цифрових ідентифікаційних рішень у блокчейні гарантують велику стійкість до змін та втрати даних, що стає особливо важливим в умовах глобальної нестабільності, де традиційні централізовані системи можуть бути уразливими перед атаками.

Блокчейн сприяє спрощенню та прискоренню процесів управління обліком, сприяючи швидкому реагуванню на зміни на ринку. Також, ця технологія стимулює розвиток нових фінансових інструментів, таких як смарт-контракти та токенизація активів, розширюючи доступ до фінансових послуг та зменшуючи витрати на операції. Таким чином, технології блокчейну та кібербезпека виступають як важливі фактори для забезпечення фінансової стійкості у господарських суб'єктів, підвищуючи безпеку, прозорість та надійність фінансових операцій в умовах глобальної нестабільності [3].

Список використаних джерел

1. Петрова Н. Віртуальні активи та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і управління*. 2020. Т. 6. № 2. С. 88-94.
2. Полторак А.С., Сухорукова А.Л., Бурковська А.І. Кібербезпека в системі трансформації управління бізнес-організацією. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : колективна монографія. Київ : Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 158-176.
3. Міщенко В. Блокчейн як інструмент для забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. *Економіка і суспільство*. 2019. № 23. с. 150-157.

Шуба М. В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Рулевська Ю. О.,
студентка факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ДЛЯ ЗАХИСТУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення валютної безпеки, яка є елементом фінансової безпеки, що поступово доповнюється криптовалютною складовою і має потенціал для підвищення фінансової безпеки, має значний інтерес з боку науковців, які продовжують науковий пошук щодо можливостей використання криптовалют з метою захисту від загроз фінансовій безпеці.

Нові технологічні можливості інформаційного характеру є ключовими для формування цифрової економіки, сприяючи підвищенню прозорості фінансових операцій. Цифрова трансформація країни вимагає переосмислення механізмів моніторингу фінансових операцій, охоплюючи платежі, депозити, кредитування, страхування, залучення капіталу та інвестування. Моніторинг фінансових операцій може боротися з криміналізацією та тіньовою економікою, забезпечуючи контроль офіційних органів над дотриманням нормативних правил. Використання цифрових фінансових технологій, таких як криптографічні транзакції і блокчейн, спрощує ідентифікацію ризикових фінансових операцій. Цифрові інновації можуть оптимізувати забезпечення фінансово-економічної безпеки країни з використанням сучасних інформаційних технологій [1].

За останнє десятиліття криптовалюти стали невід'ємною частиною фінансового ринку, яка стає все більш розповсюдженою по всьому світу. Криптовалюта є різновидом віртуальної валюти. Технологія блокчейн, що є упорядкованим за певними правилами ланцюжком блоків, незмінність яких забезпечується застосуванням криптографії, лежить в основі створення всіх криптомонет [2].

Bitcoin – це перша криптовалюта, створена в січні 2009 року. Bitcoin є не лише першою криптовалютою, але й найпопулярнішою криптовалютою з найбільшою кількістю користувачів та ринковою капіталізацією серед всіх криптовалют. Bitcoin називають «електронним золотом». Генерація нових монет відбувається шляхом вирішення складних, однотипних математичних задач, в той момент, коли можливо продемонструвати докази виконаної роботи. Існує обмеження емісії монет в 21 млн [3]. Окрім Bitcoin, найпопулярнішими криптовалютами є Ethereum, Ripple, Litecoin, Dash тощо.

Незважаючи на те, що курс криптовалют є дуже волатильним, все більше людей по всьому світу купують їх в особистий електронний гаманець, торгують ними на криптовалютних біржах та заробляють на коливаннях ціни. А деякі держави, наприклад, Сальвадор, навіть зробив криптовалюту, а саме Bitcoin, офіційним платіжним засобом [4]. Багато експертів вважають, що криптовалюти є зручним засобом розрахунку, покривають велику кількість необхідних фінансових операцій, захищені від інфляції, а також надзвичайно захищені через свою систему блокчейн [5].

Криптовалютні платформи, якщо правильно налаштовані, забезпечують більше можливостей для контролю над нелегальною діяльністю порівняно з традиційними фінансовими інституціями, завдяки ідентифікації користувачів і моніторингу транзакцій. На публічних блокчейнах транзакції доступні для аналізу, що спрощує виявлення великих грошових переказів. У порівнянні з банками, криптовалютні платформи можуть більше контролювати грошові потоки. Це також допомагає правоохоронним органам в розслідуванні та моніторингу транзакцій. На сьогоднішній день криптовалюта не є популярним інструментом для фінансових злочинців, і більше фінансових злочинів відбуваються в фіатній валюті та інших активах, що ускладнює їх виявлення та відстеження [6].

В умовах цифрової економіки необхідно подбати про конфіденційність користувачів платіжних систем і знайти баланс між захистом персональних даних і реалізацією державної функції дотримання законності [7].

Таким чином, криптовалюти мають потенціал для забезпечення фінансової безпеки, усуваючи недоліки існуючого централізованого контролю та регулювання; дають можливість зберігати вартість в довгостроковій перспективі, нівелюючи інфляційні ризики та є зручним засобом розрахунку. Проте, звісно криптовалюти не позбавлені недоліків і ризиків їх використання, що потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Рязанова Н.О. Забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах тіньового банкіngu. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки.* № 61. 2021. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/234596> (дата звернення: 01.11.2023).
2. Що таке криптовалюта простими словами. URL: <https://biznecat.com/crypto/369-kriptovalyuta.html> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Що таке Bitcoin (BTC). URL: <https://blog.whitebit.com/uk/btc/> (дата звернення: 01.11.2023).
4. Сальвадор першим у світі зробив bitcoin офіційним платіжним засобом. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/7/677554/> (дата звернення: 01.11.2023).

5. Дацків А. Т. Вплив криптовалют на фінансову систему. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8db6595f-6095-488d-9446-1cf4c8ec910b/content> (дата звернення: 01.11.2023).
6. Криптовалюти вже давно невідповідний інструмент для злочинців. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/31/696489/> (дата звернення: 01.11.2023).
7. Криптовалюти як нова фінансова реальність. URL: https://lb.ua/economics/2021/10/21/496735_kriptovalyuti_yak_nova_finansova.html (дата звернення: 01.11.2023).

Юзефович К. О.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Сухорукова А. Л.,
канд. наук з держ. управління,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У сучасному світі, що стрімко рухається до цифрової трансформації, питання фінансової безпеки набуває нового виміру. Цифрові технології вводять значні зміни у фінансову сферу, прискорюючи та полегшуючи багато процесів. За таких умов виникає необхідність у вивченні та вдосконаленні стратегій фінансової безпеки, оскільки цифровізація вносить нові виклики та загрози.

У світовій економіці відбувається масштабне використання інформаційних технологій та поступовий перехід в цифрову економіку, що має світову назву Industry 4.0 – Четверта індустріальна революція. Важливим процесом є введення цифрових технологій в економічну діяльність будь-якої країни [1].

На рівень фінансово-економічної безпеки впливають низка внутрішніх та зовнішніх факторів. До зовнішніх факторів належить економічна політика держави, нормативно-правове забезпечення, кон'юнктура ринку, стратегія розвитку держави, податкові та відсоткові ставки, інвестиційна активність, споживчий ринок, розвиток цифрового середовища та інші. Основними внутрішніми чинниками є виробництво та його технологія, інновації, потенціал персоналу та управління, інвестиційна активність тощо. Особливості розвитку сучасних економічних систем та глобального світу зумовлені процесами, переходу до економіки знань та інформаційного суспільства і посилення цифровізації (цифрової трансформації), що визначають економічний та соціальний тип розвитку міжнародної й національної економік, регіонів та підприємств [2].

Цифровізація економіки, з одного боку, має позитивний вплив на діяльність підприємств, з другого – створює загрози, які не були суттєвими за умов традиційної економіки. Позитивними аспектами цифрової економіки є: зниження рівня локалізації виробництва, значні можливості транскордонного бізнесу; розширення каналів реалізації продукції; створення і розвиток принципово нових ринків товарів і послуг; спрощення процесу моніторингу та аналізу показників діяльності підприємств на основі впровадження інформаційних технологій. Ця інформація безперервно акумулюється, обробляється і використовується для вдосконалення виробничих процесів; прискорення автоматизації виробничих і бізнес-процесів, що спричинює підвищення продуктивності праці; скорочення

виробничих витрат, підвищення можливостей у масовому порядку виробляти персоналізовану продукцію, одночасно скорочуючи витрати на її розроблення і як наслідок – зростання рівня рентабельності, а це означає, що в інформаційну систему підприємства доступ може отримати будь-який авторизований контрагент.

Водночас із позитивними ефектами спостерігаються також негативні тенденції, що можуть впливати на фінансову безпеку підприємства: інформаційна відкритість спричинює вразливість щодо шкідливих впливів і кібератак, що може погіршити конкурентоспроможність підприємства (оскільки ця інформація може бути використана конкурентами); існують ризики збою програмного забезпечення (повна або часткова втрата даних у разі помилок у ПЗ, втрати даних унаслідок зараження системи комп'ютерними вірусами тощо), які можуть стати причиною неналежного функціонування виробничих (логістичних) ліній і призвести до неможливості виконавця виконати свої зобов'язання [3-4].

Отже, цифровізація представляє собою істотно новий напрямок у розвитку економіки та суспільства, перетворюючи всі аспекти виробництва. Проходячи через цифрову трансформацію, ми спостерігаємо зміни у вигляді виробленої продукції, підходів до її розроблення та виробництва, і формування нового укладу. Цей новий уклад визначається новими форматами бізнес-процесів, цифровими продуктами, цифровими ринками та взаємодіями між суб'єктами підприємництва.

Список використаних джерел

1. Винниченко Н.В. Оцінка стану фінансової безпеки в Україні. *Економічний часопис XXI*. 2014. № 3-4(2). С. 47-50
2. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. / [В. С. Куйбіда, О. М. Петрос, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук]. Київ : НАДУ, 2019. 28 с.
3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти : доповідь / за керівництва О. Пищуліна. Київ : Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт», 2020. 274 с.
4. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/VgrWXXx> (дата звернення: 01.09.2023).

Яблуновська Г. С.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Науковий керівник: Статат В. М.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ДОСВІД США В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансово-економічна безпека підприємств є однією з найважливіших складових успішного функціонування та розвитку будь-якої економіки. Вона визначається як здатність підприємства забезпечити свою стабільність, витривалість та конкурентоспроможність в умовах зовнішніх загроз та ризиків.

Одним із найбільш успішних країн у цьому напрямку є Сполучені Штати Америки. США мають дуже розвинуту систему управління фінансово-економічною безпекою підприємств. Ця система базується на комплексному підході та включає в себе ряд ефективних інструментів та методик. Одним з найважливіших компонентів є фінансовий аналіз, який дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства та виявити можливі ризики. Спеціалісти з фінансового аналізу проводять детальне дослідження фінансової звітності підприємств, аналізують їхню прибутковість, ліквідність та платоспроможність.

Крім того, в США широко застосовується система управління ризиками. Вона передбачає ідентифікацію, оцінку та керування ризиками, що можуть вплинути на фінансову стабільність підприємства. Управління ризиками включає в себе розробку стратегій та політик, які спрямовані на зменшення можливих негативних наслідків ризикових подій. Також важливим елементом є страхування, яке допомагає підприємствам зменшити фінансові втрати в разі непередбачуваних ситуацій.

США також активно використовують інноваційні підходи до управління фінансово-економічною безпекою підприємств. Наприклад, вони широко застосовують інформаційні технології та програмне забезпечення для автоматизації фінансового аналізу та управління ризиками. Це дозволяє збільшити ефективність процесу та зменшити його вартість.

Управління фінансово-економічною безпекою підприємств – це уникнення економічно-небезпечних ситуацій, які, потенційно, можуть виникнути в середині компанії, за допомогою управлінських рішень. Сьогодні я б хотіла розглянути закордонні практики управління фінансово-економічною безпекою підприємств, а саме приклад Сполучених Штатів Америки [1].

Також уряд США допомагає розширитися малому бізнесу, підтримуючи державні програми, які, у свою чергу, використовують кошти для підтримки позик та інвестицій приватного сектора для малого бізнесу та малих виробників, які є кредитоспроможними, але не мають доступу до капіталу, необхідного для розширення та створення робочих місць. Для контролю виконання закону існують «Державна кредитна ініціатива малого підприємства» та «Фонд кредитування малого бізнесу» [2].

Не менш важливою фінансовою підтримкою від уряду є допомога з відновленням домогосподарств та промислових підприємств, які постраждали від стихійного лиха, наприклад, урагану. Держава використовує кошти зі створених раніше резервів.

Ще варто зазначити, що уряд Сполучених Штатів Америки у 2022 році дуже сильно допоміг малим та великим підприємствам, після пандемії, адже вони втратили свої доходи, багато підприємств і фабрик було зачинено, через високу захворюваність, lockdown. Через цю інфекцію постраждало і багато людей, які втратили роботу і не могли сплачувати за оренду житла і програма Emergency Rental Assistance (ERA) зіграла у цьому. ERA зробила понад 8 мільйонів платежів орендарям та їхнім сім'ям, яким загрожує виселення [3,4].

США активно сприяють розвитку фінансово-економічної безпеки підприємств через проведення навчальних програм, семінарів та тренінгів. Вони надають підприємствам доступ до актуальної інформації та найкращих практик у цьому напрямку [5,6]. Також у США діє велика кількість спеціалізованих організацій та асоціацій, які надають консультаційну підтримку та розробляють стандарти управління фінансово-економічною безпекою.

Отже, досвід США в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємств є дуже цінним для інших країн. Вони успішно застосовують комплексний підхід, використовують ефективні інструменти та методики, активно впроваджують інноваційні підходи та сприяють розвитку цього напрямку. Це дозволяє їм досягати стабільності, витривалості та конкурентоспроможності своїх підприємств.

Список використаних джерел

1. U.S. DEPARTMENT OF THE TREASURY/ Racial Inequality in the United States/ URL: <https://home.treasury.gov/news/featured-stories/racial-inequality-in-the-united-states> (дата звернення 06.11.23).
2. U.S. DEPARTMENT OF THE TREASURY/ Small Business Programs/ URL: <https://home.treasury.gov/policy-issues/small-business-programs> (дата звернення 06.11.23).
3. U.S. DEPARTMENT OF THE TREASURY/ ICYMI: In 2022, American Rescue Plan Funding Helped States & Communities Recover/ URL: <https://home.treasury.gov/news/featured-stories/icymi-in-2022-american-rescue-plan-funding-helped-states-communities-recover> (дата звернення 06.11.23).

4. Ісроїлов Боходір Ібрагімович, Ібрагімов Бобуршах Боходір огли, Пардаєв Шухрат Холікович, Ібрагімов Бекжон Джамол оглі Економічна безпека: загрози, аналіз і висновки. *Міжнародний журнал мультикультурного та мультирелігійного розуміння*. Вип. 7. №8, вересень. 2020.

5. Poltorak A., Khrystenko O., Sukhorukova A., Moroz T., Sharin O. Development of an integrated approach to assessing the impact of innovative development on the level of financial security of households. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2022. № 1(13-115), pp. 103–112. doi: 10.15587/1729-4061.2022.253062.

6. Poltorak A.S. Conceptual foundations of the behavioral approach to managing the system of financial and economic security of the state. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 2023. 27 (1). pp.9-19. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/1.2023.09>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
РІЗНИХ РІВНІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Матеріали

II Всеукраїнської науково–практичної інтернет-конференції,
м. Миколаїв, 15-17 листопада 2023 р.

Технічний редактор: Вікторія Арапенко

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 9,5

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54008, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.